

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

YASAMA DÖNEMİ

27

YASAMA YILI

6

SIRA SAYISI: 380

Bursa Milletvekilleri Efkan Ala ve Hakan Çavuşoğlu ile 43 Milletvekilinin Uludağ Alanı Hakkında Kanun Teklifi (2/4750) ve Bayındırlık, İmar, Ulaştırma ve Turizm Komisyonu Raporu

Not: Bu Sıra Sayısına; elektronik ortamda
<https://www.tbmm.gov.tr/yasama/komisyon-raporlari>
internet adresindeki sorgu sayfası üzerinden erişilebilmektedir.

Kanunlar ve Kararlar Başkanlığı

İÇİNDEKİLER

Sayfa

• 2/4750 Esas Numaralı Teklifin	
- TBMM Başkanlığına Sunuş Yazısı	4
- Katılma Yazıları	5
- Genel Gerekçesi	6
- Madde Gerekçeleri	6
• Bayındırlık, İmar, Ulaştırma ve Turizm Komisyonu Raporu.....	8
• Muhalefet Şerhleri	15
• Teklif Metni.....	70
• Bayındırlık, İmar, Ulaştırma ve Turizm Komisyonunun Kabul Ettiği Metin.....	70
• Teklif Metnine Ekli Harita ve Koordinat Listesi	83
• Bayındırlık, İmar, Ulaştırma ve Turizm Komisyonunun Kabul Ettiği Metne Ekli Harita ve Koordinat Listesi.....	88

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Uludağ Alanı Hakkında Kanun Teklifimiz ve gerekçesi ekte sunulmaktadır.

Gereğini arz ederiz.

<i>Efkan Ala</i> Bursa	<i>Hakan Çavuşoğlu</i> Bursa	<i>Zafer Işık</i> Bursa
<i>Atilla Ödünç</i> Bursa	<i>Ahmet Kılıç</i> Bursa	<i>Emine Yavuz Gözgeç</i> Bursa
<i>Refik Özen</i> Bursa	<i>Mustafa Esgin</i> Bursa	<i>Muhammet Müfit Aydın</i> Bursa
<i>Osman Mesten</i> Bursa	<i>Vildan Yılmaz Gürel</i> Bursa	<i>Çiğdem Erdoğan Atabek</i> Sakarya
<i>İbrahim Aydın</i> Antalya	<i>Harun Karacan</i> Eskişehir	<i>Emine Sare Aydın</i> İstanbul
<i>Ali Cumhuri Taşkın</i> Mersin	<i>Osman Aşkın Bak</i> Rize	<i>İsmail Bilen</i> Manisa
<i>Mehmet Sait Kirazoğlu</i> Gaziantep	<i>Necip Nasır</i> İzmir	<i>Fehmi Alpay Özalan</i> İzmir
<i>Selim Gültekin</i> Niğde	<i>Zülfü Demirbağ</i> Elazığ	<i>Yusuf Başer</i> Yozgat
<i>Tülay Kaynarca</i> İstanbul	<i>Tahir Akyürek</i> Konya	<i>Ahmet Akay</i> Şanlıurfa
<i>Mehmet Yavuz Demir</i> Muğla	<i>Mustafa Arslan</i> Tokat	<i>İsmail Kaya</i> Osmaniye
<i>Metin Çelik</i> Kastamonu	<i>İbrahim Yurdumuseven</i> Afyonkarahisar	<i>Abdulhat Arvas</i> Van
<i>İrfan Kartal</i> Van	<i>Ramazan Can</i> Kırkkale	<i>Mustafa Demir</i> İstanbul
<i>Cihan Pektaş</i> Gümüşhane	<i>Recep Uncuoğlu</i> Sakarya	<i>Arife Polat Düzgün</i> Ankara

Jülide İskenderoğlu
Çanakkale

Zülfü Tolga Ağar
Elazığ

Ali Şahin
Gaziantep

Uğur Aydemir
Manisa

Radiye Sezer Katırcıoğlu
Kocaeli

Meliha Akyol
Yalova

KATILMA YAZILARI

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIğINA

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına 25/11/2022 tarihinde sunulan 2/4750 esas numaralı Uludağ Alanı Hakkında Kanun Teklifi' ne imza sahibi olarak katılmak ister, bilginize arz ederim.

29/11/2022

Sena Nur Çelik
Antalya

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIğINA

25.11.2022 tarih 2/4750 esas numaralı Uludağ Alanı Hakkında Kanun Teklifine imza koyuyorum. Gereğini saygılarımla arz ederim.

29/11/2022

Burhan Çakır
Erzincan

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIğINA

2/4750 esas numaralı Uludağ Alanı hakkındaki kanun teklifine imzamı koymak istiyorum. Gereğinin yapılmasını arz ederim.

05.12.2022

Ahmet Tan
Kütahya

HAVALE EDİLDİğİ KOMİSYONLAR (2/4750)	
ESAS	Bayındırlık, İmar, Ulaştırma ve Turizm Komisyonu
TALİ	Milli Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor Komisyonu

GENEL GEREKÇE

Uludağ alanı eşsiz doğal güzellikleri bir arada barındıran ve sahip olduğu kayak alanları ile ülke turizmine katkı sağlayan en önemli milli hazinelerimizdendir. Türkiye'nin ilk kayak merkezi olan Uludağ konaklama tesisleri, telesiyej ve teleskileri ile en önemli kış turizmi merkezi olarak ön plana çıkmaktadır.

Uludağ Alanında halihazırda doğal sit alanları, kültür ve turizm koruma ve gelişim bölgesi, milli park gibi birçok farklı koruma statüsü ve bu koruma statülerine ilişkin farklı mercilere tanınmış idari yetkiler bulunmaktadır. Bu durum ciddi bir yetki karmaşasına ve dolayısıyla ziyaretçiler ve yatırımcı açısından çok uzun ve ağır bürokratik süreçlerin yaşanmasına sebep olurken bu eşsiz alanın hak ettiği şekilde korunması ve turizm açısından hedeflenen başarıya ulaşması mümkün olamamaktadır.

Bu Kanun ile; doğal ve turistik değerler açısından büyük öneme sahip Uludağ bölgesinin, doğal sit alanları ve diğer korunan alanlar ile birlikte kaynak değerlerinin korunması, yaşatılması, geliştirilmesi, tanıtılması ve turizm potansiyelinin geliştirilmesi hedefleri doğrultusunda, alanı bütünsel bir bakış açısıyla ele alıp planlamak, farklı kurumlara ait planlama yetkilerini tek bir kurumda toplayarak bugüne kadar bu konuda yaşanan yetki karmaşasını ortadan kaldırmak, alanın ihtiyaçlarına kısa sürede etkin çözümler üretebilmek, potansiyel arz eden ve önümüzdeki süreçte hayata geçirilecek kayak alanlarının bütüncül bir bakış açısıyla ele almak, alanın Bursa şehir merkeziyle sağlıklı bir şekilde bağlantılarını sağlamak, konaklamalı turistler ile günübirlik ziyaretçilerin alandan faydalanmalarının belirli bir sistem dahilinde hayata geçirmek ve bu bağlamda özellikle büyük bir sorun haline gelmiş olan ulaşım ve otopark organizasyonu başta olmak üzere ihtiyaç arz eden teknik altyapı eksikliklerinin yeniden tanımlanarak sorunların tek elden çözümünü sağlamak, gerektiğinde yerel yönetimler ve diğer kurumlarla koordinasyon sağlamak için Uludağ Alanının belirlenmesi ve bu Alanda yürütülecek iş ve işlemlerin düzenlenmesi amaçlanmaktadır.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1- Madde ile Kanunun amacı ve kapsamı belirlenmiştir.

Madde 2- Madde ile; Kanunda yer alan tanımlar düzenlenmiştir.

Madde 3- Madde ile; Uludağ Alanının sınırlarının bütünlüğü ve kullanım koşulları; korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarına yönelik yapılacak her tür plan, proje, uygulama, iş ve işlemler; geçiş dönemi koruma esasları, yetkili kurum ve kuruluşlar; alanda bulunan Hazine ile kamu kurum ve kuruluşlarının özel mülkiyetindeki ve Devletin hüküm ve tasarrufu altındaki taşınmazlara ilişkin tasarruf işlemlerinin ne şekilde yapılacağı; turizm amaçlı gerçekleştirilecek tahsis süreci; orman alanlarının bakımı, korunması, yangın, hastalık ve zararlılarla mücadelesi; sportif faaliyet ve organizasyonlar; her tür ve ölçekte planlama yetkisi ile altyapıya ilişkin esaslar düzenlenmiş ve ayrıca bu Kanunda hüküm bulunmayan hallerde uygulanacak mevzuat belirtilmiştir.

Madde 4- Madde ile; Uludağ Alan planlarının niteliği, yapım ve yürürlüğe girme süreci ile geçiş dönemi koruma esasları ve kullanma şartlarının yürürlük kazanma sürecine ilişkin düzenlemeler yapılmıştır. Böylece, Alandaki plan hazırlık ve onama sürecinde bugüne kadar yaşanan yetki karmaşasının ortadan kaldırılması amaçlanmış ve bu kapsamda, her tür ve ölçekte planların hazırlanması, yenilenmesi ve değiştirilmesi yetkisi Komisyonun uygun görüşü ve Bakan Oluru alınmak suretiyle Başkanlığa bırakılmıştır.

Madde 5- Madde ile; Uludağ Alan Komisyonunun görev ve yetkileri ile çalışma usul ve esasları düzenlenmiştir. Bu kapsamda Komisyona; Uludağ alan sınırları içerisinde her türlü fiziki ve inşai uygulamaya yönelik karar alma yetkisi tanınmış ve Alanda 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu ile kültür varlıklarını koruma bölge kurulları ile tabiat varlıklarını koruma bölge komisyonlarına verilen hak, görev ve yetkilerin Komisyona ait olduğu, Komisyonun Uludağ Alanı içerisinde doğal sit alanlarının tescili, sınır değişiklikleri ve yeniden değerlendirilmesine yönelik karar almaya yetkili olduğu ve komisyon kararlarına uyulmasının zorunlu olduğu belirtilmiştir.

Madde 6- Madde ile; Danışma kurulunun görev ve yetkileri ile çalışma usul ve esasları düzenlenmiştir.

Madde 7- Madde ile; Başkanlığın gelirleri ve giderlerine ilişkin düzenlemeler yapılmıştır.

Madde 8- Madde ile; doğal ve turistik değerler açısından büyük öneme sahip Uludağ bölgesinin, doğal sit alanları ve diğer korunan alanlar ile birlikte kaynak değerlerinin korunması, yaşatılması, geliştirilmesi, tanıtılması, planlanması, yönetilmesi ve denetlenmesi ile alanda yürütülen faaliyetlerin düzenlenmesi hedefleri doğrultusunda alanın bütünsel bir bakış açısıyla planlanarak ivedilikle uygulamaya geçilebilmesini teminen, Başkanlığın bu Kanundan doğan görevlerini yerine getirirken bazı kanunlardan muaf olması ve bazı indirimlerden yararlanması amaçlanmıştır.

Madde 9- Madde ile; Uludağ Alanının ve Alandaki orman dokusunun korunmasına yönelik hükümlere aykırılık halinde uygulanacak ceza hükümleri ile Başkanlıkça alınacak tedbirlere aykırı davranılması durumunda uygulanacak olan idari para cezalarına ilişkin düzenleme yapılması amaçlanmıştır.

Madde 10- Madde ile; Uludağ Alanında süregelen yetki karmaşasının giderilmesi, Alandaki iş ve işlemlerin Başkanlık eliyle hızlıca yürütülmesini sağlamak için gerçekleştirilecek yetki devri düzenlenmiş, alanın sınırlarının ilgili Bakanlıkların görüşü alınarak Bakanlık teklifi üzerine Cumhurbaşkanı kararı ile değiştirilebileceği yönünde düzenleme yapılmıştır.

Madde 11- Madde ile; 5018 sayılı Kanuna ekli (II) sayılı cetvelin B) Özel Bütçeli Diğer İdareler bölümüne Uludağ Alan Başkanlığı eklenmektedir.

Geçici Madde 1- Madde ile; Başkanlığın teşkilatlanması tamamlanıncaya kadar Alanda gerçekleştirilen iş ve işlemlerin aksamamasını teminen, Kanunun yürürlüğe girmesi ile teşkilatlanmanın tamamlanmasından itibaren Kanun hükümlerinin süratle ve etkin bir biçimde uygulanmasını sağlamak amacıyla geçici düzenlemeler yapılması amaçlanmıştır.

Madde 12-Yürürlük maddesidir.

Madde 13-Yürütme maddesidir.

Bayındırlık, İmar, Ulaştırma ve Turizm Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Bayındırlık, İmar, Ulaştırma ve Turizm Komisyonu

16.12.2022

Esas No: 2/4750

Karar No: 12

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

2/4750 esas numaralı “Uludağ Alanı Hakkında Kanun Teklifi” Komisyonumuzun 09 ve 10.12.2022 tarihlerinde yapılan toplantılarında görüşülmüş ve kabul edilmiştir.

Raporumuz, Genel Kurulun onayına sunulmak üzere Yüksek Başkanlığa saygıyla arz olunur.

1. Giriş

Bursa Milletvekilleri Efkan ALA ve Hakan ÇAVUŞOĞLU ile 43 milletvekili tarafından 25/11/2022 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulan 2/4750 esas numaralı Uludağ Alanı Hakkında Kanun Teklifi, Başkanlıkça 28/11/2022 tarihinde esas komisyon olarak Komisyonumuza, tali komisyon olarak da Milli Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor Komisyonuna havale edilmiştir.

Teklif, Komisyonumuzun 09/12/2022 ve 10/12/2022 tarihli toplantılarında, teklifin ilk imza sahibi Bursa Milletvekili Hakan Çavuşoğlu, Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Tarım ve Orman Bakanlığı, Adalet Bakanlığı, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, Hazine ve Maliye Bakanlığı, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı ile Bursa Barosu Çevre Komisyonu, Ankara Jeoloji Mühendisleri Odası, Doğayı ve Çevreyi Koruma Derneği, Güney Marmara Turistik Otelciler ve İşletmeciler Birliği temsilcilerinin katılımlarıyla görüşülmüştür.

Toplantı, İçtüzüğün 37'nci maddesine göre tali komisyonla görüşme süresi geçtikten sonra gerçekleştirilmiştir.

Komisyonumuz, söz konusu Teklif ile ilgili görüşmeleri 2 birleşim halinde yapmış ve görüşmeler 8 saat sürmüştür. Çok sayıda milletvekilinin görüş ifade ettiği müzakereler tutanağa bağlanmış ve toplamda 333 sayfa tam tutanak tutulmuştur.

2. 2/4750 Esas Numaralı Kanun Teklifinde Öngörülen Düzenlemeler

Teklifin gerekçesi ve metni incelendiğinde Teklifte,

- Uludağ Alan planlarının niteliği, yapım ve yürürlüğe girme süreci ile geçiş dönemi koruma esasları ve kullanma şartlarının yürürlük kazanma sürecine ilişkin düzenlemeler yapılmakta,
- Uludağ Alan Komisyonu kurulmakta, Komisyonunun görev ve yetkileri ile çalışma usul ve esasları düzenlenmekte,
- Alan Başkanlığına ve Komisyona yardımcı olmak üzere, çeşitli kurum ve kuruluşlar ile meslek odaları temsilcilerinden oluşan Danışma Kurulu kurulmakta,
- Alan Başkanlığının bu Kanundan doğan görevlerini yerine getirirken bazı kanunlardan muaf olması ve bazı indirimlerden yararlanmasına yönelik düzenlemeler yapılmakta,
- Uludağ Alanının ve Alandaki orman dokusunun korunmasına yönelik hükümlere aykırılık ile Başkanlıkça alınacak tedbirlere aykırı davranılması durumunda uygulanacak olan idari para cezaları belirlenmekte,
- Uludağ Alanında süregelen yetki karmaşasının giderilmesi, Alandaki iş ve işlemlerin Başkanlık ile hızlıca yürütülmesini sağlamak için gerçekleştirilecek yetki devirleri hükme bağlanmakta,
- İlgili Bakanlıkların görüşü alınarak Kültür ve Turizm Bakanlığının teklifi üzerine alanın sınırlarının değiştirilebilmesi konusunda Cumhurbaşkanına yetki verilmekte,
- Alan Başkanlığının teşkilatlanması tamamlanmaya kadar Alanda gerçekleştirilen iş ve işlemlerin aksamaması amacıyla düzenlemeler yapılmaktadır.

3. Komisyon Görüşmeleri

Teklifin geneli üzerindeki görüşmelere geçilmeden önce, Teklifin Anayasa'nın 38, 56, 63 ve 169'uncu maddelerine aykırı olduğu gerekçesiyle, Anayasa'ya aykırılık önergeleri verilmiş ve önerge İçtüzük'ün 38'inci maddesine göre öncelikle görüşülmüştür.

Anayasa'ya aykırılık görüşmelerinde aleyhte söz alan milletvekilleri tarafından özetle;

Düzenlemenin Anayasa'nın başta 56 ve 169'uncu maddeleri olmak üzere çok sayıda koruyucu ve emredici hükmüne aykırı olduğu,

Uludağ üzerinde olağanüstü yetkilere sahip bir idari birim oluşturularak Anayasa'nın 56 ve 169'uncu maddelerinin gerektirdiği güvencelerin ortadan kaldırdığı,

Uludağ'ın akıbetini idarenin keyfi kararlarına terk ederek Anayasa'nın 56'ncı ve 13'üncü maddelerinde ifadesini bulan sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına da müdahale edildiği,

Yine düzenlemenin Anayasa'nın 127'nci maddesinde düzenlenen yerinden yönetim ilkesine aykırı olduğu,

Teklifin 9'uncu maddesine yer alan belirsiz ifadelerin, Anayasa'nın 38'inci maddesinde öngörülen "suçların kanuniliği" ilkesine açıkça aykırı olduğu,

Düzenlemenin ayrıca Türkiye'nin 1996 yılında taraf olduğu Birleşmiş Milletler Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesine aykırı olduğu

ifade edilmiştir.

Teklifin Anayasaya aykırılığı ilgili olarak lehte söz alan milletvekilleri ise, teklifin Anayasanın sözüne ve ruhuna aykırı düzenlemeler getirmediğini, anayasaya uygun olduğunu, kurulacak Başkanlığın yerinden yönetim ilkesine aykırılık teşkil etmediğini, alınacak kararlarda belirleyici organın birçok kurum ve kuruluştan temsilcilerin yer aldığı Alan Komisyonu olduğunu, Uludağ alanın korunması ve düzenli bir şekilde gelişimi için bu Teklifin getirildiğini ifade etmiştir.

Teklifin tümü üzerinde yapılan görüşmelerde, Komisyon Başkanı Konya Milletvekili Tahir AKYÜREK özetle,

Alan başkanlıklarının kurulma amacının, doğal, turistik ve tarihî değerler açısından büyük önem arz eden bölgelerin doğal sit alanları ve diğer korunan alanlarla birlikte kaynak değerlerinin korunması, yaşatılması, geliştirilmesi, tanıtılması ve turizm potansiyelinin geliştirilmesi hedefleri doğrultusunda bütünsel bir bakış açısıyla konuyu ele almak, farklı kurumlara ait planlama yetkilerini tek bir kurumda toplayarak yaşanan yetki karmaşasını ortadan kaldırmak, alanın ihtiyaçlarına kısa sürede etkin çözümler üretebilmek, alanın bütüncül bir bakış açısıyla ele alınmasının amaçlandığını, ifade etmiştir.

Teklifin ilk imza sahibi Bursa Milletvekili Hakan ÇAVUŞOĞLU tarafından özetle,

Teklifle, Uludağ'ın mevcut koruma alanlarının korunarak, kaynak değerlerinin korunması, geliştirilmesi ve tanıtılmasının amaçlandığı,

Uludağ'ın gerçek potansiyelini ortaya çıkartmayı teminen alan idaresinin bütüncül bir yaklaşımla ele alınmasının arzu edildiği,

Hâlihazırdaki durumda bir yönetememe durumunun, yetki karmaşasının söz konusu olduğu,

Kurulması öngörülen alan komisyonunda farklı kurumlardan ve farklı disiplinlerden gelen kişilerin görev alacağı, danışma kurulunda sektörün ve sivil toplum kuruluşlarının temsil edileceği,

Temel amacın bütüncül bir perspektifle, Uludağ'ı koruyarak hedeflere daha hızlı ve etkin ulaşılmasının yolunu açmak olduğu

ifade edilmiştir.

Teklifin tümü ve maddeleri üzerinde aleyhte söz alan milletvekilleri özetle,

Teklifin esas komisyon olarak Tarım Orman ve Köyişleri Komisyonu ya da Çevre Komisyonunda görüşülmesi gerektiği, zira düzenlemenin orman, ekosistem ve çevre ile ilgili hükümler içerdiği,

Hâlihazırda bir yetki karmaşası durumunun söz konusu olmadığı, Uludağ üzerindeki çoğu yetkinin 2873 sayılı Kanun gereği, Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğünde olduğu, yapılacak düzenlemeyle Uludağ'ın imara ve yapılaşmaya açılmasının adımlarının atıldığı,

Teklifle Uludağ'la ilgili olarak farklı kurumlarda olan düzenleme ve planlama yetkisinin tek elde toplanmasının, Uludağ'ın Milli Park olma vasfını yok edeceği, florası ve faunası ve sürdürülebilirliğinin zarar göreceği,

Alan Başkanlığına her ölçekte plan yapma yetkisi verilmesinin plan bütünlüğü açısından sakıncalarının olabileceği, ilgili ilçe ve büyükşehir belediyesinin plan yapma sürecinde görüşünün alınması gerektiği,

Uludağ ile ilgili düzenleme yapılırken ekolojik kullanım kapasitesi koruma ve kullanım dengesi ilkelerinin göz önünde bulundurulması gerektiği,

Uludağ'da sadece Uludağ'a özgü ekolojik dengenin korunması, endemik bitki yapısının varlığını sürdürmesi açısından buraya gelecek olan yapı, bina, yol ya da insan sayısının mutlaka ekolojik kullanma kapasitesinin eşik değerinin altında olması gerektiği,

Teklifin ilgili sivil toplum kuruluşlarının görüşlerini de içerecek şekilde yeniden düzenlenmesi gerektiği,

Teklifle Cumhurbaşkanına verilen Alan Başkanlığının sınırlarını değiştirme yetkisinin teklifte çıkartılması ya da sadece değiştirme yetkisinin sadece azaltma yönünde kullanılmasının düzenlenmesinin gerektiği

hususları ifade edilmiştir.

Toplantıya katılan sivil toplum kuruluşu temsilcileri tarafından özetle,

Uludağ bölgesinde birden fazla kurumun yetkili olmasının yetki karmaşası yaratmasından ziyade bu kurumların birbirini denetleyici etki oluşturduğu,

Milli Park yetkililerinin yetkisini kullanmamasından çok siyasi gerekçelerle bu yetkilerin kullanılmadığı, bu nedenle kaçak yapılan inşaatların yıkılmadığı, Milli Park alanında sadece bir tane orman muhafaza memurunun görev yaptığı, alana kadro verilmediği, dolayısıyla Milli Parklar Müdürlüğünün görevini yapmıyormuş gibi bir izlenim yaratılmasının doğru olmadığı,

Uludağ'da pek çok kez yol genişletme çalışmaları yapıldığı, bu durumun alanın yükünü artırdığı,

Teklifin 1'inci maddesinde geçen "*Uludağ Bölgesi*" ifadesinin hukuki bir tanımının olmadığı; bu ifadenin tüm Uludağ'ı kapsayan, sınırları belli olmayan bir alanı yansıttığı,

Uludağ'ın milyonlarca yıllık süreçte oluşan yapısının bozulması, yok edilmesi durumunda bunun telafisinin olmayacağı, bölgede çok sayıda buzul gölleri, buzul çökelleri, mağaralar, şelaleler, kanyonlar, jeotermal kaynak alanları, doğal mineralli sular, çok sayıda jeomorfolojik yapı ve şekillerle korunmaya değer jeolojik miras niteliğinde çok sayıda yapının bulunduğu, Uludağ'ın 1330 çeşit bitki ve hayvan türüne ev sahipliği yaptığı, bu biyolojik varlıklardan 12 tanesinin Uludağ'a özgü olduğu, Uludağ'ın aynı zamanda Bursa il merkezi dahil pek çok yerleşim yerine içme suyu sağladığı, Bursa ovasının

yer altı ve yer üstü sularını besleyen temel kaynak olduğu, 1'inci maddede yer alan “*kaynak değerler*” ibaresinin netleştirilmesinin, “*jeolojik, biyolojik ve su kaynakları*” şeklinde yazılmasının daha uygun olacağı, Uludağ Komisyonu üyeleri arasında harita ile jeoloji mühendislerinin de yer alması gerektiği,

Uludağ'ın bölgenin önemli bir turistik değeri olduğu, Bursa'ya gelen turistlerin mutlaka Uludağ bölgesine de çıktığı, hâlihazırdaki tesislerin, altyapının mevcut ziyaretçi sayısını kaldıramadığı, büyük bir keşmekeşliğin yaşandığı, bu durumun düzeltilmesi gerektiği, Uludağ bölgesinde ilk otellerin altmış yıl önce yapılmaya başlandığı, bölgenin yıllar içinde önemli bir turizm merkezi haline geldiği, alanın yönetimi konusunda altı ayrı kurumun yetkili olduğu, bu durumun yatırımcıları bölgeden uzaklaştırdığı, Kayseri, Erzurum, Kars gibi illerde bulunan kayak merkezlerinin geliştiği ancak Uludağ'ın gelişmediği, otellerde küçük bir tadilat yapmanın bile zor olduğu, kayak pistlerinde tehlike arz eden bir kayanın dahi bürokratik süreçler nedeniyle kaldırılmasının çok zor olduğu, Uludağ'ın kendisine ait bir çöp toplama sistemi olması gerektiği, ziyaretçi yoğunluğundan dolayı belediyenin hizmetlerinin yetersiz kaldığı, kayak pistlerinin uluslararası standartlara uygun olmaması nedeniyle spor organizasyonlarının yapılamadığı

ifade edilmiştir.

4. Komisyonun Maddeler Hakkında Kararı

Teklifin geneli üzerindeki görüşmelerin ardından maddelerinin görüşülmesine geçilmesi oy çokluğuyla kabul edilmiştir.

Teklifin çerçeve 1'inci maddesi önergeyle, madde metnindeki “*bölgesinin*” ibaresinin “*Alanının*” şeklinde değiştirilmesi; “*birlikte*” ibaresinden sonra gelmek üzere “*jeolojik ve biyolojik varlıklar, su ve benzeri*” ibarelerinin eklenmesi; “*hususları*” ibaresinin kanun yazım tekniğine uygun olması amacıyla “*usul ve esasları*” şeklinde redaksiyona tabi tutulması suretiyle,

Teklifin çerçeve 2'nci maddesi; “*EK-1'de yer alan*” ibaresinin, Teklifte bir tane ek bulunması nedeniyle, “*Bu kanuna ekli*” şeklinde redaksiyona tabi tutulması suretiyle,

Teklifin çerçeve 3'üncü maddesi önergeyle, üçüncü fıkrasında yer alan “*Uludağ Alanında yapılacak uygulamalar, meri planlar ile geçiş dönemi koruma esasları ve kullanma şartlarına ve Komisyon kararlarına göre yürütülür.*” cümlesinin, ikinci cümlesinde yer alan “*gerektiğinde*” ibaresinin ve on yedinci fıkrasının metinden çıkarılması; dördüncü fıkrasına, Uludağ Alanında daha önce işletme ruhsatı almış maden alanlarının haklarının korunması ve ruhsat almış bu alanlarda yürütülecek madencilik faaliyetlerinin ancak, Uludağ Alan Komisyonunun belirleyeceği kriterlere uyulması ve uygun görüşünün alınması şartıyla yürütülebilmesi amacıyla yeni bir cümle eklenmesi; onikinci fıkrasında yer alan “*sportif*” ibaresinin redaksiyonla “*spor*” şeklinde düzenlenmesi suretiyle,

Teklifin çerçeve 4'üncü maddesi aynen,

Teklifin çerçeve 5'inci maddesi; Alan Komisyonunda “*jeoloji mühendisliği*” ile “*harita mühendisliği*” mezunlarının da görevlendirilmesine imkân sağlamak amacıyla önergeyle düzenleme yapılması; son fıkrasına, kanun yapım tekniğine uygun olması amacıyla “*usul ve esaslar*” ibaresinin redaksiyonla eklenmesi suretiyle;

Teklifin çerçeve 6'ncı maddesi; kanun yapım tekniğine uygun olması amacıyla son fıkrasına “*usul ve esaslar*” ibaresinin redaksiyonla eklenmesi suretiyle,

Teklifin çerçeve 7, 8, 9, 10 ve 11'inci maddeleri aynen,

Teklifin Geçici 1. maddesi; beşinci fıkrasında yer alan “yayımlanmasından” ibaresinin kanun yapım tekniğine uygun olması amacıyla “yürürlüğe girmesinden” şeklinde redaksiyonla değiştirilmesi suretiyle,

Teklifin çerçeve 12 ve 13’üncü maddeleri aynen kabul edilmiştir.

Teklifin tümü oyçokluğuyla kabul edilmiştir.

Komisyon tarafından verilen yetki doğrultusunda, teklifin tamamı tereddütleri gidermek, anlamı netleştirmek amacıyla terim ve ibareler; kanun dili ve tekniği bakımından gözden geçirilmiş; metinde redaksiyon mahiyetinde ekleme ve değişiklikler yapılmıştır.

5. Genel Kurulda Temsil

İçtüzüğün 45’inci maddesi uyarınca, Teklifin Genel Kuruldaki görüşmelerinde Komisyonumuzu temsil etmek üzere, İstanbul Milletvekili Mustafa DEMİR, Kocaeli Milletvekili İlyas ŞEKER ve Sakarya Milletvekili Recep UNCUOĞLU özel sözcü olarak seçilmiştir.

Başkan	Başkanvekili	Sözcü
<i>Tahir Akyürek</i>	<i>Metin Yavuz</i>	<i>Jülide İskenderoğlu</i>
Konya	Aydın	Çanakkale
Kâtip	Üye	Üye
<i>Burhan Çakır</i>	<i>Mahmut Celadet Gaydalı</i>	<i>İbrahim Halil Oral</i>
Erzincan	Bitlis	Ankara
(Son oylamada bulunamadı)	(Muhalefet şerhimiz vardır)	(Muhalefet şerhimiz vardır)
Üye	Üye	Üye
<i>Ertunç Erkan Balta</i>	<i>Hüseyin Yıldız</i>	<i>Ahmet Uzer</i>
Artvin	Aydın	Gaziantep
	(Muhalefet şerhimiz vardır)	
Üye	Üye	Üye
<i>İsmet Tokdemir</i>	<i>Gökan Zeybek</i>	<i>Hayrettin Nuhoglu</i>
Hatay	İstanbul	İstanbul
(Muhalefet şerhimiz vardır)	(Muhalefet şerhimiz vardır)	(Son oylamada bulunamadı, muhalefet şerhimiz vardır)
Üye	Üye	Üye
<i>Hulusi Şentürk</i>	<i>Mustafa Demir</i>	<i>Necip Nasır</i>
İstanbul	İstanbul	İzmir
	(Bu raporun özel sözcüsü)	
Üye	Üye	Üye
<i>Hasan Baltacı</i>	<i>İlyas Şeker</i>	<i>Ahmet Erbaş</i>
Kastamonu	Kocaeli	Kütahya
(Muhalefet şerhimiz vardır)	(Bu raporun özel sözcüsü)	

Üye <i>Baki Şimşek</i> Mersin (Son oylamada bulunamadı)	Üye <i>Mürsel Alban</i> Muğla (Muhalefet şerhimiz vardır)	Üye <i>Recep Uncuoğlu</i> Sakarya (Bu raporun özel sözcüsü)
Üye <i>Ulaş Karasu</i> Sivas (Muhalefet şerhimiz vardır)	Üye <i>Hamdi Uçar</i> Zonguldak	

MUHALEFET ŞERHİ

GENEL DEĞERLENDİRME

Öncelikle ülkemizin 48 milli parkından biri olan Uludağ Milli Parkının önemini ortaya koymak gerekmektedir. Tarım ve Orman Bakanlığı bünyesinde Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü'ne bağlı 2. Bölge Müdürlüğü internet sayfasında park hakkında bilgiler verilmektedir.

“Bursa şehir merkezinin güneyinde yer alan Uludağ, 11 338 ha.'lık bir alanda 20 Eylül 1961 tarihinde Milli Park olarak ilan edilmiş olup daha sonra Milli Park alanı 1996 yılında 12.762 ha.'a çıkarılmıştır.

Uludağ; Anadolu' da Olympos adıyla anılan 6 kutsal dağdan biridir. 2.543 metre yükseklikte olan Uludağ, Marmara Bölgesi'nin en yüksek noktasıdır. Osmanlı İmparatorluğu zamanında Keşiş Dağı olarak anılan dağ 1925 yılında “ULUDAĞ” adını almıştır. Uludağ Milli Parkına (Karabelen Giriş Kapısına) Bursa'dan 22 km.lik karayolu ile ulaşılabilir. Giriş Kapısından 3 km.lik karayolu ile Kirazlıyayla, 10 km.lik karayolu ile Sarıalana, 11 km.lik karayolu ile Oteller Bölgesine, Oteller Bölgesinden de 2 km'lik karayolu ile Çobankayaya ulaşılabilir. Ayrıca Bursa'dan Uludağ Milli Parkı Sarıalan Kamp ve Günübürlük Kullanım Alanına (1635m) 20 dakikalık teleferik yolculuğu ile de ulaşılabilir.

12762 ha.'lık alana sahip olan Uludağ Milli Parkı'nın %71'i orman, %28'i çayır ve kayalık alanlar, %0,4'ü açık alanlar, %0,1'i su ile kaplı alanlar, %0,8'i ise yerleşim alanlarıdır. Uludağ, ormanlık alanlar, makilik, turbalıklar, subalpin fundalıklar, alpin sarp kayalıklar ve açık alanlar gibi çok zengin bir habitat çeşitliliğine sahiptir. Bitkisel çeşitlilik merkezi olan Uludağ'da, 1320 bitki türü bulunmakta olup, bunlardan 33'ü Uludağ, 138'i Türkiye endemiği olmak üzere toplam 171 endemik türe ev sahipliği yapmaktadır. Küresel ölçekte nesli tehlike altında olan 3 Avrupa ölçeğinde ise 54 türün yaşam alanını oluşturmakta olup Nadir Tür Sayısı 16'dır.

Endemik türlerin çoğu Uludağ Milli Park sınırları içerisinde özellikle Bakacak, Volfram Madeni çevresi, Şahinkaya, Kuşaklıkaya, Fatin Tepe ve Göller Bölgesinde yoğun olarak görülmektedir. Uludağ, yeni türlerin oluşumu açısından da büyük bir potansiyele sahiptir. Yeni türler olarak saptanıp isimlendirilerek bilim dünyasına ve Dünya Florasına kazandırılan tür sayısı şimdilik 6 olup bu konuda çalışmalar devam etmektedir.

Uludağ, Alman Botanikçi Mayr'e göre bitki zonlarının görülebileceği nadir yerlerden biridir. Uludağ'ın Bitki örtüsü tipleri arasında (350 m'ye kadar) tipik Akdeniz maki ve frigana bitki örtüsü yer alır. Orman kuşağı, karışık kestane (Castaneasativa) ormanı (350-700 m), sık doğu

kayını (*Fagusorientalis*) ormanları (700-1500 m), lokal olarak sapsız meşe (*Quercus petraea*) ve nemli Uludağ Gökarnarı (*Abiesnordmannianasp. bornmuelleriana*) topluluklarından (1500-2100 m) oluşur.

Türkiye'nin endemik ve önemli ağaç türlerinden biri olan Uludağ Gökarnarı, alanda çok sağlıklı topluluklar oluşturur. Orman kuşağı 2000 m'nin üstünde subalpin fundalıklara geçiş yapar. Subalpin kuşağı (1800-2200 m), bodur çalılıarı ve açık mera toplulukları ağırlıkta olmak üzere, yüksek arazi fundalık bitki örtüsü tiplerinin bir mozaikini içerir. Subalpin ve alpin kuşaklardaki daha kurak yamaçlarda endemik türler bulunmaktadır.

Alanda Bern Sözleşmesi'ne göre Tehlike Altındaki Habitatlar;

Akdeniz dağlık sık meraları,
Batı Karadeniz Doğukayını ormanları,
Batı Karadeniz Gökarnar-doğu kayını ormanları,
Batı Karadeniz'in alt kesimlerinde yetişen doğu ormanları,
Batı Karadeniz'in alt kesimlerinde yetişen subalpin ormanlarıdır.

Uludağ, ev sahipliği yaptığı pek çok bitki türünün gösterdiği ilginç yayılış deseni nedeniyle bitki coğrafyası açısından da çok önemlidir. Önemli Bitki Alanı (ÖBA).

Nadir türler arasında;

Küresel Ölçekte Tehlike Altındaki Türler [3 Takson],
Avrupa Ölçeğinde Tehlike Altındaki Türler [54 Takson],
Ulusal Ölçekte Nadir Diğer Türler [39 Takson] bulunmaktadır.

Uludağ Milli Parkında endemik bir tür olan **Apollo Kelebeği**, ayrıca dünyada sayıları çok azalmış olan **Sakallı Akbaba** bulunmaktadır.

Bunların dışında; tilki, çakal, yaban kedisi, porsuk, sincap, sansar, tavşan, karaca, yaban domuzu, kirpi, oklu kirpi, dağ faresi, kaplumbağa, kurbağa, alabalık, kurt ve ayı bulunmaktadır.

Sürüngenlerden; yılan, kertenkele, bukalemun, kuşlardan ise; akbaba, kaya kartalı, doğan, şahin, atmaca, kerkenez, karga, ağaçkakan, saksığan, baykuş, dağ güvercini, tahtalı, çulluk, üveyik, karatavuk, saka, çalikuşu, keklik, bülbül ve serçe türleri bulunmaktadır.

46 tür kelebek ve 11 tür bombus arısı tespit edilmiştir.

Uludağ Milli Parkısakallı akbaba ve kaya kartalının üreme popülasyonlarını barındırması nedeniyle **Önemli Kuş Alanı (ÖKA)** olarak belirlenmiştir. Kızıl akbaba, çakırkuşu, küçük kartal, bıyıklı doğan ve gökdoğanın Uludağ'da ürettiği sanılmaktadır. Uludağ aynı zamanda Türkiye'de paçalı baykuşun yaşadığı bilinen birkaç yerden biridir.

Yer kürenin derinliklerinden gelen magmanın kırıklar ve çatlaklar boyunca yeryüzüne doğru yükselmesi ve katılaşması sonunda meydana gelen Uludağ'ın jeolojik yapısını genellikle iç püskürük granit kayaları oluşturmaktadır.

2.543 metre yükseklikteki Uludağ Tepe altında kalan bölgede, son buzul devrinden kalma ve buzul aşındırması sonucu oluşmuş bir kısmı yazın kuruyan buzul gölleri bulunur. Buzul göllerin en önemlileri Uludağ Tepe'nin kuzeyindeki Kara Göl, Kilimli Göl, Aynalı Göl, Buzlu Göl ve yazın kuruyan Heybeli Göl'dür. Dağın kuzeybatı bölgesinde ise yaz aylarında kuruyan Çayırıldere ve Koğukdere gölleri bulunmaktadır.

ALANDAKİ REKREASYONEL KULLANIMLAR

Uludağ Milli Parkının yıllık ziyaretçi sayısı yaklaşık 800.000 kişi olup ziyaretçilerin yaklaşık 600.000'i karayoluyla, 200.000'i teleferikle milli parka ulaşmaktadır. Bu ziyaretçilerin %50'si yaz sezonunda, %35'i kış sezonunda %15'i de bahar aylarında milli parkı ziyaret etmektedirler.

Bakacak Seyir Terası Çobankaya Bölgesine 2 km. mesafede olup Bursa'nın ve Gemlik Körfezi'nin, Uluabat Gölü'nün panoramik görüntüsü en iyi seyredilebileceği yerdir.

Uludağ'da ortalama 4 ay süre ile kış sporları yapılabilir. Kayak için uygun zaman 20 Aralık - 20 Mart tarihleri arasındaki dönemdir. Kayak dışında snowboard, bigfoot, buz pateni, kar motosikleti aktiviteleri yapılabilir. Uludağ yaz mevsiminde de kampçılık, dağcılık, trekking, piknik rekreasyon eylemlerine açıktır.

I. Gelişim (Oteller) Bölgesinde özel sektöre ait 18 adet turizm tesisi; kamuya ait 12 adet tesis, II. Gelişim Bölgesinde ise; özel sektöre ait 4 adet turizm tesisi hizmet vermektedir. Ayrıca Kirazlıyayla'da kamuya ait 2 tesis bulunmaktadır. Oteller Bölgesinde kayak turizmine hizmet veren 22 adet mekanik tesis (teleski-telesiyej) mevcuttur. Milli Parkta bulunan turizm ve kamu tesisleri daha çok kış turizmine yönelik hizmet vermektedir.

Yaz Sezonunda, Sarıalan ve Çobankaya Kamp ve Günübürlük Kullanım Alanlarında konaklama yapılabilir. Sarıalan Kamp ve Günübürlük Kullanım Alanında yaz sezonunda hizmet veren 12 adet kır evi mevcut olup, 300 çadırılık kamp alanı bulunmaktadır. Bunun dışında, Hediyelik Satış Dükkanları ve Kır Gazinoları bulunmaktadır. Çobankaya Kamp ve Günübürlük Kullanım Alanında yaz sezonunda hizmet veren Satış Büfesi ve 100 çadırılık kamp alanı bulunmaktadır. Bundan başka Kirazlıyayla ve Karabelen Günübürlük Kullanım Alanlarında günübürlük rekreasyonel faaliyetler yapılabilir.

Ayrıca Zirve tepe, göller, Sarıalan, Bakacak, Cennetkaya, Tutuyeli, Çobankaya, Devetaşı önemli manzara seyir yerleridir. Uludağ yaz ve kış doğa yürüyüşüne elverişli olup tercih edilen 8 parkur belirlenmiştir;

- Oteller Bölgesi-Kurtkaya-Kızpınar Mevkii-Sarıalan,
- SarıçayırTepe - Alman Çayırı Mevkii – Çobankaya - Softaboğan Mevkii,
- Oteller Bölgesi –Çobankaya-Bakacak,
- Tefferrüç - Kadiyayla – Sarıalan,
- Oteller Bölgesi-Zirve Tepe-Volfram Mevkii – Göller Bölgesi,
- Kirazlıyayla-Gölcük Mevkii,
- Oteller Bölgesi – Paşaçayırı Tepe,
- Alaçam Giriş Kontrol Noktası – Kaçakçiyolu Mevkii - Göller Bölgesi.” bilgileri yer almaktadır.

Uludağ kapladığı yer altı ve yer üstü zenginlikleri ile birçok canlıya ev sahipliği yaptığı gibi yeryüzünde yaşayan birçok canlının endemik olarak sahipliğini yapmaktadır.

Yasa teklifi ile kurulacak Uludağ Alan Başkanlığı ile oluşacak zararlardan bazıları;

- Su kaynaklarının azalmasına ve kirlenmesine,
- Hava kirliliğinin artmasına,
- Yapılaşma ile doğal alanların azalmasına,
- Habitatin sahibi bitkiler ve hayvanların yaşam alanları daralmasına,
- Endemik ve bitki ve hayvanların yok olma sürecini hızlandırılmasına,
- Koruyucu birçok kamu ve sivil toplum kuruluşunun etkisiz hale getirilmesine yol açacaktır. Bu kanun geçtiği takdirde geri dönülmesi imkânsız zararlar oluşacaktır.

Öyle ki önceki yıllarda;

Uludağ Milli Parkı'nın altyapı hizmetlerinin yürütülmesi için 7 Ağustos 2009 tarihinde dönemin Bursa Valisi Şahabettin Harput, Büyükşehir Belediye Başkanı Recep Altepe ile Çevre ve Orman Bakanlığı Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürü Mustafa Kemal Yalınkılıç arasında protokol imzalandı.

Çevre ve Orman Bakanlığı Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürü Mustafa Kemal Yalınkılıç ise Uludağ'da 1964 yılından sonra başlatılan ilk yeniden planlama çalışmasının önemli bir aşamasının bu imza ile gerçekleştirildiğini vurguladı. 5 Haziran 2009 tarihinde alınan hukuki kararların ardından hızlı bir çalışma ile protokolün imza aşamasına getirildiğine işaret eden Yalınkılıç, “Altyapı olmadan üst yapıdaki dönüşüm ve gelişimi sağlamak mümkün olamaz. Bugün de altyapıdan başlayarak bakanlığın ve valiliğin yetkilerini Büyükşehir Belediyesi'nde topluyoruz. Uludağ'ın gelişimi için yapılacak çalışmalar bununla da sınırlı kalmayacak. Bakanlık olarak daha önce yaptığımız 'Nasıl Bir Bursa İstersiniz?' konulu yarışmaya 154 mimar ve peyzaj mimarı katılarak projelerini sundular. Planların tamamlanmasının ardından bu çalışmalarını bir araya getirerek, Uludağ'ı cazibe merkezi haline getirecek yatırımları hayata geçireceğiz” dedi.

Yine 10 Temmuz 2013 tarihinde Bursa Büyükşehir Belediyesi ile Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü arasında imzalanan protokolle, Uludağ'da üst yapı yetkisini alan Bursa

Büyükşehir Belediyesi, 1 yıl içinde otopark, kongre merkezi, spor tesisleri ve günü birlik tesislerle ilgili projeleri tamamlayacak, 3 yıl içinde de tesisleri bitirecekti.

Dönemin Bursa Valisi Şahabettin Harput da Uludağ'ı işlevsel bir konuma getirebilmenin gayretinde olduklarına işaret ederek, "Uludağ'daki fonksiyona ve imara aykırı yapılar sorunu çözümleniyor. Yine en önemli sorunların başında gelen otopark sorunu ile spor komplekslerinin olmayışından kaynaklanan sorunlar çözüme kavuşturuluyor. Bütün bunları, Büyükşehir Belediyemiz ve Osmangazi Belediyemizin katkıları ile başarıyoruz. Bakanlığımızın yol göstericiliğinde Uludağ'ı hak ettiği konuma getirebilmenin kararlıyız" dedi.

2011 yılında Uludağ'ın ihtiyacı olan çözümler için Büyükşehir Belediyesinin yapacağı çözümler yeterli iken bugün 'sorunları çözilemiyor' denilerek yetkileri kurulmak istenen Uludağ Alan Başkanlığına devredilmesi yanlıştır.

Sadece Bursa'nın değil halkımız ve dünyanın gözbebeği Uludağ Milli Parkını korumak için birçok kanun ve yönetmelik uygulanmaktadır.

Uygulanan Hukuki Dayanaklar şunlardır;

- 1774 Sayılı Kimlik Bildirme Kanunu,
- 2313 Sayılı Uyuşturucu Maddelerin Murakabesi Hakkında Kanun,
- 2559 Sayılı Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu,
- 2634 Sayılı Turizm Teşvik Kanunu,
- 2803 Sayılı Jandarma Teşkilat Görev ve Yetkileri Kanunu,
- 2863 Sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu,
- 2872 Sayılı Çevre Kanunu,
- 2873 Sayılı Milli Parklar Kanunu,
- 2911 Sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu,
- 3194 Sayılı İmar Kanunu,
- 3285 Sayılı Hayvan Sağlığı ve Zabıtası Kanunu,
- 4207 Sayılı Tütün Ürünlerinin Zararlarının Önlenmesi ve Kontrolü Hakkında Kanun,
- 4915 Sayılı Kara Avcılığı Kanunu,
- 5188 Sayılı Özel Güvenlik Hizmetlerine Dair Kanun,
- 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu,
- 5326 Sayılı Kabahatler Kanunu,
- 5442 Sayılı İl İdaresi Kanunu,
- 5996 Sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanunu,
- 6136 Sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçakları ile Diğer Aletler Hakkında Kanun,
- 6831 Sayılı Orman Kanunu,
- 1593 Sayılı Umumi Hıfzısıhha Kanunu,

- 2521 Sayılı Avda ve Sporda Kullanılan Tüfekler, Nişan Tabancaları ve Av Bıçaklarının Yapımı, Alımı, Satımı ve Bulundurulmasına Dair Kanunun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik,
- İş Yeri Açma ve Çalıştırma Ruhsatlarına İlişkin Yönetmelik,
- Turizm Amaçlı Sportif Faaliyetler Yönetmeliği,
- Hayvan Sağlığı ve Zabıtası Yönetmeliği,
- Çevresel Gürültünün Değerlendirilmesi ve Yönetimi Yönetmeliği,
- Milli Parklar Yönetmeliği.

Görüleceği üzere 21 kanun ve 6 yönetmelikle korunan Uludağ Milli Parkı kurulacak “Uludağ Alan Başkanlığı” na devredilmek istenmektedir.

Bu kadar endemik bitki ve biyolojik çeşitliliğinin olduğu Uludağ Milli Parkı'nın korunması gerekirken, hatta Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan tarafından 2 Ağustos 2019 tarihinde yayınlanan “Ulusal Biyolojik Çeşitlilik Koordinasyon Kurulu” Cumhurbaşkanlığı Genelgesi ile biyoçeşitliliğin önemi anlatılmış, 1996 yılında çıkarılan 4177 sayılı Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesine ülkemizin taraf olduğu vurgulanmıştır.

Aynı genelgede, 2022-2024 yılları arasında ülkemizde yapılacak Biyolojik Çeşitlilik Konferansına dönem başkanlığını yapacağımız belirtilmiştir.

Bu bilgiler doğrultusunda biyolojik çeşitliliğin konferansına ev sahipliği yapan bir ülkenin, önemli biyoçeşitliliğe sahip Uludağ Milli Parkında yer alan endemik bitki ve hayvanların yok olmasına neden olacak bir yasa teklifi hazırlaması kabul edilemez.

Bayındırlık, İmar, Ulaştırma ve Turizm Komisyonu görüşmelerinde, hazırlanan yasa teklifi için üzerinde 4 yıl çalışıldığı ifade edilirken, teklifte imzası bulunan milletvekilleri Madde 1’de bir kere, Madde 3 ve 5’te 2 defa önerge vererek, söz konusunun maddelerde değişiklik yapılmıştır. Bu durum Meclis Genel Kurulu’nda 2023 yılı Merkezi Bütçe Kanunu görüşmeleri devam ederken, alenacele geçirilmek istenen, yeterince hazırlık yapılmadan getirilen bir teklif olduğunu göstermektedir.

Yasa teklifi hazırlanırken Bursa kamuoyunun, konu ile ilgili sivil toplum örgütleri;

- Türkiye Ormancılar Derneği Bursa İl Temsilciliği,
- TMMOB,
- Bursa İl Koordinasyon Kurulu,
- Bursa Barosu,
- Doğayı ve Çevreyi Koruma Derneği (DOĞADER),
- Bursa Akademik Odalar Birliği,
- Tarım Orkam-Sen Bursa Şubesi,
- Bursa Çevre Platformu,

- Bursa Şehir Plancıları Odası,
- Bursa Su Kolektifi

gibi kuruluşlarını görüşleri alınmamıştır.

Uludağ Milli Parkı'nda dönüşü olmayacak zararların oluşmasına neden olacak olan Uludağ Alanı Hakkında Kanun teklifini Cumhuriyet Halk Partisi TBMM Grubu olarak şerh ediyoruz.

ANAYASAYA AYKIRILIK

TBMM İçtüzüğü, madde 38: “Komisyonlar, kendilerine havale edilen tekliflerin ilk önce Anayasanın metin ve ruhuna aykırı olup olmadığını tetkik etmekle yükümlüdürler.

Bir komisyon, bir teklifin Anayasaya aykırı olduğunu gördüğü takdirde gerekçesini belirterek maddelerin müzakeresine geçmeden reddeder.”

Bu hüküm, ilki usul, diğeri içerik olmak üzere iki ön koşul öngörmektedir.

Usul, zamana ilişkin; içerik ise, incelemeye ilişkindir.

“İlk önce”, yasa önerisi üzerine görüşme başlamadan Anayasa'ya uygunluk değerlendirmesinin yapılması gerekir.

Değerlendirme, inceleme (tetkik) şeklinde ve gerekçeli olarak yapıldığından yazılı olarak sunulmaktadır.

I. ÖN SORUN:

Uludağ Alanı Hakkında Kanun Teklifi, doğrudan doğruya **Uludağ ekosisteminin** geleceğini ilgilendiren bir teklif metnidir. Teklif metni Bayındırlık, İmar, Ulaştırma ve Turizm Komisyonu'na asıl komisyon olarak sunulmuş olsa da, gerçekte Çevre Komisyonu'nun görev alanına girmektedir. Bu nedenle, Anayasa'nın çevreyi koruyan hükümlerinin, yasama faaliyetinin komisyon ayağında dikkate alınması bir zorunluluktur. Bu açıdan, Anayasa'nın 56. ve 169. maddelerinde yer alan çevreyi korumaya ilişkin amir hükümler uyarınca asıl komisyon olarak Çevre Komisyonu'na sunulmamış kanun teklifi, komisyonların uzmanlık ilkelerini ihlal ettiğinden, TBMM İçtüzük hükümlerine aykırıdır ve geri çekilmelidir.

II. ANAYASA'YA AYKIRILIK SORUNLARI

Burada, İçtüzük madde 38'in öngördüğü “Anayasanın metin ve ruhuna aykırılık” incelemesi uyarınca, Anayasa'ya açıkça aykırı olan düzenlemelere değinilecektir. Yasa önerisinin hükümlerinin çoğu, Anayasa'ya çok yönlü olarak aykırı bulunmaktadır. Söz konusu Anayasa'ya

aykırılıkları ortaya koymak amacıyla; önce Uludağ ekosisteminin önemi vurgulanacak, ardından yürürlükteki Anayasa'nın ekosistem açısından ne şekilde okunması gerekliliği belirtilecek ve son olarak, aktarılan ön bilgilerin ışığında, Uludağ Alanı Hakkında Kanun Teklifi' ndeki Anayasa'ya aykırılıklar gösterilecektir.

A. Uludağ Ekosistemi

Uludağ; flora ve fauna çeşitliliği ile vejetasyon çizgilerinin net olarak görülebilmesi, alpin bölge ve endemik bitki topluluklarını barındırması sebebi ile özel ve eşine az rastlanır bir dağ ve orman yapısındadır. Gerek yükselen coğrafi enlemler, gerekse dağlarda yükselere doğru azalan sıcaklık, yatay ve dikey yönlerde zonların meydana gelmesine neden olur. Sıcaklıkla bağıntılı olarak görülen vejetasyon değişiklikleri aynı karaktere sahip bitkilerin varlığı, zon ayrımını gözle görülür hale getirmiştir. Uludağ'ın Dünya Ormancılık Literatüründe bu sebepten ötürü özel bir önemi vardır.

Uludağ'ın Bursa'ya sunduğu verimli ova toprakları ile su kaynakları ekonomik ve sosyal yaşamı ile büyüyen Bursa Kenti'nin oluşmasına zemin hazırlamıştır. Bursa ovası, yıllar içerisinde Uludağ'dan pınarlar ve derelerle taşınan bereketli topraklarla oluşmuştur. Uludağ'ın kuzeyinde kurulmuş olan Bursa kenti, Uludağ ekosisteminden ayrı düşünülemez. Bursa ovasını var eden Uludağ'ın bilinçsiz kullanımı, Bursa ve Bursalıları da yok etmek demektir.

Uludağ'da bugüne kadar 1308 bitki türü tespit edilmiştir. Uludağ, 32'si Uludağ, 143'ü Türkiye endemiği olmak üzere toplam 175 endemik türe ev sahipliği yapmaktadır. Ayrıca küresel ölçekte nesli tehlike altında olan 3, Avrupa ölçeğinde ise 54 türün yaşam alanını oluşturmaktadır.

Uludağ Milli Parkı sınırları içerisinde var olan 17 sürüngen türünün **Bern Sözleşmesi** Koruma Listelerine göre yapılan değerlendirme sonucu 11'i Ek-II' ye, yani "**Mutlak Koruma Altındaki Türler Listesi**" ne girmekte; 5 sürüngen türü ise Ek-III' e, yani "**Koruma Altındaki Türler Listesi**" ne girmektedir.

Bern Sözleşmesi Koruma Listelerine göre yapılan değerlendirme sonucu alanda saptanan kuş türlerinden 84 tanesi Ek-II' ye, yani "**Mutlak Koruma Altındaki Türler Listesi**" ne girmekte; 21 kuş türü Ek-III' e, yani "**Koruma Altındaki Türler Listesi**" ne girmekte, alan sınırları içerisinde 15 familyaya bağlı 37 memeli hayvan türü belirlenmiştir. Bu türlerden Bern Sözleşmesi Koruma Listelerine göre yapılan değerlendirme sonucu göre 10'u Ek-II' ye, yani "**Mutlak Koruma Altındaki Türler Listesi**" ne girmekte; 14'ü Ek-III' e, yani "**Koruma Altındaki Türler Listesi**" ne girmektedir.

Uludağ'ın basta kış sporları merkezi olarak geliştirilme girişimleri bugün Oteller Bölgesi olarak adlandırılan gelişim bölgelerinin yoğun bir şekilde genişlemesine zemin hazırlamıştır. Bölgenin

kayak merkezi olarak kullanımı ulaşım bağlantılarının artışı da beraberinde getirmiştir. Uludağ'a erişimin artırılması amacıyla kara ve teleferik yoluyla ulaşım altyapısı geliştirilmiştir. 1961 yılında **Milli Park** ilan edilen Uludağ'da insan baskısı ve alan kullanımı giderek artmaktadır. Alanın gerçek sahibi olan canlıların yaşam alanları büyük tehdit altındadır. 21 Ekim 1985'te Uludağ Kayak Merkezi İmar Planı yapılarak **1. Gelişim Bölgesi** olarak adlandırılan oteller mevkiinde yapılaşma donduruldu. **2. Gelişim Bölgesi** olarak isimlendirilen kesim 1986 da **Turizm Merkezi** ilan edildi. 1. Gelişim Bölgesindeki oteller **Doğa Koruma ve Milli Parkların** denetimindeyken 2. Gelişim Bölgesi **Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın** denetiminde. 2. Gelişim Bölgesinde 6 parsel var. 5 Otel bulunuyor boş olan parselin ETS Tur'a ait olduğu bilgisi alınmıştır.

Uydu verileri ile coğrafi bilgi sistemlerinin algoritmaları kullanılarak son 35 yıllık döneme ilişkin yapılan analiz, **Uludağ Milli Parkı** sınırları içinde bulunan kayak merkezi ve yakın çevresinde kentselme ile erozyon artışına bağlı vejetasyonda (birbirine benzer bitki türlerinde) ciddi azalmaları ortaya koymaktadır. Elde edilen verilere göre zirveye yakın kesimlerde su yüzeylerinde azalma ve çıplak kayalaşmada artış gözlenirken, yıllar içinde şiddetli erozyonların da olduğu tespit edilmiştir. Araştırmalar, Uludağ Milli Parkı arazilerindeki çıplak kaya, yerleşim ve şiddetli erozyon yüzeylerinin kapladığı alanın 35 yıllık süreçte, yüzde 7.8'den yüzde 13.3'e yükseldiği, aynı süre içinde yüzde 18.7'lik alanı kaplayan alpin çayırlarının ise yüzde 16.6'ye gerilediğini ortaya koymaktadır.

Fiziki ekosistem tahribatları (bina, tesis, yol, otopark, teleferik vb.), geri dönüşümü imkânsız yıkım alanlarıdır. Karayolu için buzlanma için kullanılan tuz, eksoz emisyonları ve lastik atıkları karayolu çevresinde su, hava ve toprak kirliliği oluşturmaktadır. Piknik, mesire yerlerinde kullanım yoğunluğundan dolayı yıkım eşiğine gelmiş alanların kendini yenilemesi için dönüşümlü kullanımı önerilebilir. Makinalı çalışmaların oluşturduğu baskı alanları ve kayak sporları nedeniyle toprak azot dengesinin bozulduğu alanlar doğal eşiktir. Bu bölgelerdeki insan aktiviteleri ekolojik istikrarı çok olumsuz etkilemektedir. Turistlerin ilgi alanı olan ATV motorlu araç gezileri önemli hasarlar oluşturmaktadır.

İnsan baskısının sürekli arttığı ve sistemler arası istikrarın gittikçe bozulduğu Uludağ, kendini yenileyebileceği, devamlılığı sağlayabileceği eşiği birçok alanda geçmiştir. Bütün bu olumsuz etkilerin yanı sıra yeni bir tehlikede, 2020 yılında da gündeme gelmiş olan, şimdi ise kanunlaşma aşamasında olan Uludağ Alan Başkanlığı projesidir.

B. Anayasa'nın Ekosistem Açısından Okunması

Türkiye Cumhuriyeti 1982 Anayasası, kıyılardan ormanlara kadar çevreyi doğrudan veya dolaylı olarak koruyucu çok sayıda madde öngörmektedir. Anayasa'nın değişik kısım ve bölümlerine serpiştirilmiş maddeler, **çevresel ve ülkesel anayasal düzenlemeler** olarak da adlandırılabilir.

1. Ülkesel Düzenlemeler Kamu Yararındadır

“Kamu yararı”, anayasal bir kavram olarak Türkiye Cumhuriyeti’nin ülke ögesine ilişkin bileşenleri düzenleyen ve koruyan maddelerin ana başlığı olarak kullanılmıştır. Çevre hakkı, kamu yararı olarak nitelenen değer ve varlıkları koruma işleviyle gelecek kuşakların hakkıdır.

a) Nitelikli ülke için anayasal temeller

Çevre sözcüğü en başta Anayasa madde 56’yı aklı getirirse de, çevre hakkı, dayanağını genel olarak ve en geniş anlamında bütün yeryüzü parçası (veya Türkiye Devleti’ nin toprak ögesi) olarak ülkeye yollama yapan maddelerde bulur. Bunlar, kentsel ekolojik dengeden ormanların korunmasına ilişkin maddelere kadar uzanır. Bunlar, aslında “nitelikli bir ülke” için anayasal düzlemde öngörülen güvenceler olup kısaca şöyle somutlaştırılabilir:

-“Türkiye ülkesi”, genel çerçeve olarak öne çıkmaktadır. “Türkiye Devleti, ülkesi ve milletiyle bölünmez bir bütündür” temel normu (md.3) ile vurgulanan, yalnızca ülkesel bütünlük olmayıp, “bütün ülke” dir. Benzer şekilde madde 5’teki “ülkenin bölünmezliği”, nitelikli bütün ülke olarak yorumlanmak gerekir6.

- Kıyılardan yararlanma, toprak mülkiyeti, tarım ve hayvancılık ve bu üretim dallarında çalışanların korunması (md.43-45), “kamu yararı” başlığı altında toplanmıştır.

-Tarih, kültür ve tabiat varlıklarının korunması: Devlet, tarih, kültür ve tabiat varlıklarının ve değerlerinin korunmasını sağlar; bu amaçla düzenleyici ve teşvik edici tedbirleri alır (md.63).

-**Doğal kaynaklar:** Tabii servetler ve kaynaklar Devletin hüküm ve tasarrufu altındadır (md.168).

-**Ormanlar:** Devlet, ormanların korunması ve sahalarının genişletilmesi için gerekli kanunları koyar ve tedbirleri alır (md.169). Bu hüküm, orman ekosistemi için yasama yetkisinin asliliği ve genelliği ilkeleri ile siyasal ifade özgürlüğüne oldukça ciddi sınırlamalar getirmiş bulunuyor.

-**Planlama:** Ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmayı, özellikle sanayii ve tarımın yurt düzeyinde dengeli ve uyumlu biçimde hızla gelişmesini, ülke kaynaklarının döküm ve değerlendirilmesini yaparak verimli şekilde kullanılmasını planlamak, bu amaçla gerekli teşkilatı kurmak Devletin görevidir (md.166).

-**Kentsel kamu düzeni:** Yerleşme hürriyeti, “sağlıklı ve düzenli kentleşmeyi gerçekleştirmek ve kamu mallarını korumak” amaçlarıyla kanunla sınırlanabilir. Devlet, konut ihtiyacını gidermede, “şehirlerin özelliklerini ve çevre şartlarını gözetten bir planlama” faaliyetinde bulunur (md.23 ve 57).

Görüldüğü üzere Anayasa, aktarılan farklı hükümleriyle **kırsal-kentsel ve kültürel çevre** **üçlüsünde bütünleşik çevresel bakış** lehine yorum için gerekli öğeleri içermektedir.

b) “Sağlık hakkı” ve “çevre hakkı” eksenini

1982 Anayasasının “sağlık hizmetleri ve çevrenin koruması” kenar başlıklı 56. maddesine göre;
“Herkes sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahiptir.

Çevreyi geliştirmek, çevre sağlığını korumak ve çevre kirlenmesini önlemek Devletin ve vatandaşların ödevidir.

Devlet herkesin hayatını, beden ve ruh sağlığı içinde sürdürmesini sağlamak; insan ve madde gücünde tasarruf ve verimi artırarak, işbirliğini geliştirmek amacıyla sağlık kuruluşlarını tek elden planlayıp hizmet vermesini düzenler.

Devlet, bu görevini kamu ve özel kesimdeki sağlık ve sosyal yardım kurumlarından yararlanarak, onları denetleyerek yerine getirir.

Sağlık hizmetlerinin yaygın bir şekilde yerine getirilmesi için kanunla genel sağlık sigortası kurulabilir.”

Sağlık hakkı ile çevre hakkı arasında doğrudan ve sıkı bir ilişki vardır. Buna karşılık 56. madde, “çevre hakkı” kavramı yerine tanımını ile yetinmektedir. Sağlık hakkı ile ilgili devletin ödevlerini belirtmekte; ancak bu konuda da tanım vermekten kaçınmaktadır.

2. Anayasal yükümlülükler ve ölçütler

Anayasada çevre hakkı güvenceleri, kurumsal, normatif ve usule ilişkin haklar olmak üzere üç başlık altında ele alınabilir:

- Olumlu yükümlülükler bakımından,
- Hak ve özgürlük ölçütleri,
- Usule ilişkin haklar.

a) Üçlü yükümlülük: önlemek/korumak/geliştirmek

Devletin çevre kirliliğini önleme, çevreyi koruma ve geliştirme ödevi (md.56), aslında Türkiye Cumhuriyeti'nin insan hakları karşısındaki üçlü yükümlülüğüne denk düşmektedir: saygı göstermek, korumak ve geliştirmek (md.2 ve 5).

- “**ÖNLEMEN**”: Madde 56 gereğince, “çevre kirlenmesini önlemek”, Devletin doğrudan ve öncelikli yükümlülüğüdür. Çevreyi bozan veya çevre üzerinde olumsuz etkilere yol açma riski bulunan faaliyetler (planlama, ilgili kararlar ve uygulamaya koyma), çevresel etki değerlendirmesi (ÇED) raporuna tabidir. Gerçekleştirmeyi planladıkları faaliyetleri sonucu çevre sorunlarına yol açabilecek kurum, kuruluş ve işletmeler bir “**Çevresel Etki Değerlendirme**

Raporu hazırlarlar: Bu raporda çevreye yapılabilecek tüm etkiler göz önünde bulundurularak çevre kirlenmesine neden olabilecek atık ve artıkların ne şekilde zararsız hale getirilebileceği ve bu hususta alınacak önlemler belirtilir. ÇED uygulaması ve etkililik derecesi, ister özel sektör ister kamu sektörü olsun, Devletin önleme yükümlülüğünü yerine getirme aracıdır.

ÇED, önleme yükümlülüğünü yerine getirmenin tek aracı değildir. Bu süreçte planlama etkinlikleri öne çıkmaktadır. Anayasal düzlemde bunun çok sayıda araçları bulunmaktadır. Bu bakımdan, plan belgeleri hukuken bağlayıcı düzenlemeler olarak işlem görmelidir.

Öte yandan, Devletin temel amaç ve görevleri bağlamında daha genel bir yükümlülük ilkesi de kayda değer: “Ülkenin bölünmezliğini sağlamak ve insan haklarını geliştirmek”, ülkeye ve topluma ilişkin olmak üzere ikili yükümlülüğü ortaya koymaktadır (md.5).

- **“KORUMAK”**: Madde 56 gereğince, “çevre sağlığını korumak”, Devletin, yurttaşların ve yatırımcıların ödevidir. Devletin koruma yükümlülüğü, çevre sağlığı ile sınırlı olmayıp, uyumlu ve dengeli bir çevre koruması, “tarihsel, kültürel ve doğal mirası” da içermektedir. Kuşkusuz, kıyılar, tarım arazileri, yaylalar, meralar, otlak ve kışlaklar ile doğal kaynaklar ve ormanlar da, “koruma yükümlülüğü” kapsamında yer alır.

Çok yönlü koruma ödev ve yükümlülükleri, devletin doğrudan faaliyetlerine ilişkin olduğu gibi, özel sektör açısından da geçerlidir: ilgili devlet organları gerekli düzenlemeleri yapar; ilgili kuruluşların etkinliklerini düzenleme çerçevesinde yerine getirip getirmediğini denetler ve kuralları ihlal edenlere yaptırım uygular. Ne var ki kamu makamları, bu üçlü yükümlülüklerini gereğince yerine getirmediği için, Türkiye çevresi, koruma bir yana sürekli yağmalanır bir hale gelmiş bulunuyor.

Yurttaşlara gelince; madde 56 gereği “koruma yükümlülüğü” muhatabı olmanın ötesinde, hak ve özgürlükler öznesi olmaktan kaynaklı genel bir yükümlülükle karşı karşıya bulunmaktadır: “Temel hak ve hürriyetler, kişinin topluma, ailesine ve diğer kişilere karşı ödev ve sorumluluklarını da ihtiva eder” şeklindeki düzenleme (md.12/2) gereği, ödev ve sorumluluklar, sadece toplumsal ilişkilerde değil, doğal ortamların korunması bakımından da geçerlidir.

- **“GELİŞTİRMEK”**: “Çevreyi geliştirmek”, devletin ve yurttaşların ödevidir. Madde 56’nın Devlet için öngördüğü **geliştirme yükümlülüğü**, genel dayanağını madde 5’te bulmaktadır: “... kişinin hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır.” Çevre hakkının öznesi de “herkes” olarak belirlendiğine göre, Devletin bu genel yükümlülüğü çevre hakkını da kapsamına alır.

Önlemek, korumak ve geliştirmek biçimindeki üç aşamalı yükümlülük, Devlet adına işlem ve eylem tesis eden kamu makamları için olduğu kadar, onların denetimi altında faaliyette

bulunan girişimciler ve yurttaşlar açısından da geçerlidir. Anayasa madde 12, yatay ilişkiler bakımından söz konusu yükümlülüğü pekiştirmektedir. Kuşkusuz ödev-hak ikilemi, çevre kirliliğinin önlenmesi, ülkenin doğal dokusunun korunması ve çevrenin geliştirilmesi konusunda bireyin konumunu güçlendirdiği gibi, sivil toplum örgütlerinin girişimleri için de güçlü bir anayasal temel sağlamaktadır. Böyle bir anayasal dayanak, yurttaşlara ve sivil toplum örgütlerine, doğayı tahrip edici etkinliklere doğrudan müdahale hakkını verir; bu müdahale karşısında kolluk güçleri, “kamu düzeni” adına zor kullanamazlar. Zira yurttaşların sahiplendiği yaşam alanları, “**çevresel kamu düzeni**” anlamında nitelikli bir ülkedir. Bu bakımdan kamu yararı, toplum yararının ötesine geçen ve -gelecek kuşaklar dahil- ülkesel yararı da kapsamına alan üst bir kavramdır⁸. Sonuç olarak Devletin bu üçlü yükümlülüğü, CED ve ihtiyat ilkesini etkili bir biçimde uygulamaya geçirmeye elverişli bir anayasal zemin oluşturmaktadır.

b) Hak ve özgürlüklere ilişkin genel güvence ölçütleri, ekosistem için de geçerlidir.

-Hak ve özgürlük güvence ölçütleri: “Temel hak ve hürriyetler, ölerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, ölçülülük ilkesine aykırı olamaz.” (md.13).

Bu ölçütler, anayasal hak ve özgürlükler bütünü için geçerli olduğundan, çevre hakkı için de güvence niteliği taşır. Genel ölçütler, çevre ve doğa ile ilgili (ülkesel) haklar için kullanılırken bu hakkın özellikleri de dikkate alınarak özgül bağlantılar kurulmalıdır. Bu nedenle, çevreye ilişkin düzenlemeler sırasında, bunların çevre hakkının özüne dokunup dokunmadığı, ölçülü olup olmadığı, demokratik toplum ve çevre hakkı arasındaki ilişki kadar, ekolojik dengeyi zedeleyip zedelemeyeceği de sorgulanmalıdır.

Bu bakımdan, **Anayasa’da ekosistemi niteleyen kavramlar, madde 13 testinden geçirilmeli;** özellikle, çevre üzerinde bozucu etki yaratan faaliyetlerin, çevresel denge ve uyum bakımından ölçülü olup olmadığı ve hakkın özüne dokunup dokunmadığı irdelenmelidir. Madde 56 bakımından, yaşam hakkının, “sağlıklı ve dengeli çevre” bağlamında ihlal edilip edilmediği de araştırılmalıdır.

“Denge ve sağlık” kavramları, beşeri varlığı aşan türler olarak hayvan (fauna) ve bitkileri (flora) de kapsamına alır.

Öte yandan, anayasal hak ve özgürlükler kötüye kullanılamaz ve kamu düzeni kaydı, belli hak ve özgürlükler için sınırlama nedeni oluşturur. Kamu düzeni genel kaydı, amaçsal bir yorumla, “çevresel kamu düzeni” ni de kapsamına alır. Bunla birlikte çevre koruması, genel bir sınırlama nedeni olarak görülebilir. Bütün anayasal hak ve özgürlükler, “çevreyi korumak” amacıyla sınırlanır.

“Ekolojik bakımdan dengeli, uyumlu ve sağlıklı” anayasal çevre kayıtlarında yer alan bu kavramları, çevre hakkını pekiştirici yönde anlamlandırmak önem taşımaktadır. Bu bakımdan, 1982 Anayasası madde 56’da yer alan “sağlıklı ve dengeli çevre” kavramı, güvence ölçütü olarak nitelendirilebilir.

c) Usule ilişkin anayasal haklar da çevre hakkına uygulanır

Devletin önleme, koruma ve geliştirme yükümlülüğünü etkili kılmaya yönelik anayasal düzenlemeleri öne çıkarmak gerekir. Anayasanın 2. maddesinde Cumhuriyetin nitelikleri olarak “hukuk devleti” ve “demokratik devlet” ilkeleri, çevresel düzenlemelerin genel ölçütleri olarak uygulanmalıdır. Bunların başında hukuki güvenlik ilkesi geldiğinden, çevre ile ilgili yasal düzenlemeler için de sıkça başvurulmuş torba kanun uygulaması, hukuk devleti ilkesine aykırıdır. Çevre mevzuatında ve özellikle ÇED yönetmeliği istikrarı, yasa önerilerinin ise, ÇED Raporu eşliğinde sunulması esastır.

Keza demokratik devlet ilkesinin gerekleri arasında, çevre koruma alanında büyük önem taşıyan **katılımcılık** da yer alır. Bu nedenle, çevreye ilişkin normatif düzenlemeler, çevresel demokrasinin temel gereklerini yansıtmalıdır.

Öte yandan, “Türkiye Devleti ülkesi ve milletiyle bölünmez bir bütündür” hükmü (md.3), ülke bütünlüğünün **niteliksel** olarak da korunması gereğini içerir şekilde yorumlanmalıdır.

Çevreyi korumada kullanılabilecek en önemli düzenleme, Devletin temel amaç ve görevlerine ilişkin 5. maddedir. **Devlet**, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlama ve insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlama yükümlülüğünü, ancak bütünlüğünü güvence altına aldığı nitelikli bir ülkede yerine getirebilir.

Yasama yetkisinin devredilmezliği kuralı (md.7) da, **çevresel ihlallerin yoğun olarak kaynaklandığı yürütme organının çevre alanını düzenleme yetkisini daraltmaktadır**. Ne var ki, madde 169, ormanları korumak amacıyla, yasama yetkisinin aslilik ve genellik ilkeleri için de sınırlamalar öngörmektedir.

Anayasanın bağlayıcılığı ve üstünlüğü kuralı (md.11), anayasal düzeyde tanınan ve güvencelenen çevre hakkı açısından koruyucu işlev görür.

Kişi hakları ve ödevleri bölümünde düzenlenen yaşama hakkı (md. 17), özel ve ailevi hayata saygı hakkı (md. 20), mülkiyet hakkı (md. 35), çevre hakkını korumak için dayanak alınabilecek hükümlerdir.

Hak arama özgürlüğü (md.36) ve özellikle çevreye ilişkin yargı kararlarına uyulması gereği için mahkemelerin bağımsızlığına ilişkin 138. madde hükmü, “**çevresel adalet**” (ekolojik adalet) hizmetindeki anayasal güvencelerdir.

Hak ve özgürlüklere ilişkin Anayasa maddeleri, fikir-hareket ve toplu eylem zincirinde çevre hakkı hizmetine konulmaya elverişlidir. Ülkenin doğal, kültürel ve tarihsel mirasını zedeleyen ve yağmalayan düzenleme ve uygulamalara yöneltilen eleştiriler, düşünce ve ifade özgürlüğünden en geniş biçimde yararlanır (md.25-26, 28 vd.). Bu amaçla yurttaşlar, seyahat özgürlüklerini bireysel ve toplu olarak “kamu yararı” ereğinde kamu makamlarının müdahalesi olmadan kullanırlar (md.23). Yine toplanma ve gösteri özgürlükleri ile dernekleşme hakları (md.33 ve 34), üstün kamu yararı ereğinde çevresel değerlerin korunmasına yönlendirilir. Özetle, Anayasa’nın güvence altına aldığı düşünce, toplu eylem ve örgütlenme özgürlükleri, çevre hakkı hizmetinde güçlü bir korumadan yararlanırlar

3- Anayasal yorum ilkeleri, çevre lehine seferber edilmelidir

1982 Anayasası, genel olarak hak ve özgürlükler lehine uygulama yönünde ve Türkiye’ nin taraf olduğu uluslararası sözleşmeler ışığında yorumlanmalıdır. Hepsini birlikte, geriye götürülemezlik ilkesinin önemini ortaya koyar.

a) Anayasal yorumun boyutları

Anayasa’yı **özgürlükler lehine yorum ilkesi, ülkesel haklar için de geçerlidir.**

Anayasa’nın değişiklikler yoluyla başkalaşımı (metamorföz) da, yorum çalışmalarının önemini arttırmaktadır. 1982 Anayasası, 1987’den başlayan ve 2010’a kadar devam eden revizyonlar sonucunda, özellikle hak ve özgürlükler lehine kayda değer değişimler geçirdi ve bütün olarak başkalaştı. Başkalaşım, değiştirilen maddelerle sınırlı olmayıp Anayasa bütününe etkileyecek boyutlardadır. Sınırlama kayıtlarını kaldırarak daha çok güvence ölçütlerini öngören madde 13, yukarıda değinildiği üzere başkalaşımın başat hükmüdür.

Bu çerçevede yasallık-nedensellik ve Anayasa’ya saygı kayıtları, çevresel haklara içkin kamu yararı ışığında uygulanmalıdır:

- Yasa kaydı: Çevre hakkı ancak “yasa” ile sınırlanabilir.
- Anayasal nedensellik ilkesi: Çevre hakkı için herhangi bir sınırlama nedeni öngörülmemiştir.
- Anayasa’ya saygı: **Çevre hakkına ilişkin düzenlemeler, Anayasa’nın sözüne ve özüne uygun olmalıdır.**

Dörtlü güvence ölçütünün çevreye uyarlanması da kamu yararı ve ülkenin bütünlüğü kavramları öne çıkarılmalıdır:

- **Demokratik toplum:** Çevre alanında kullanılan düşünce ve örgütlenme özgürlükleri, demokratik toplum kavramının **gelecek kuşakların “güvenli bir çevrede yaşama hakkı”** nı da gözetecek güçlü bir korumadan yararlanmalıdır.

- **Ölçülülük:** ülkesel haklar bakımından, insan – çevre ilişkisinde, “çevre insana değil, insan çevreye tabi” ilkesi doğrultusunda, çevreye yönelik müdahaleler, ölçülü (makul) olmalıdır.

- **Laik Cumhuriyet:** Tarihsel, kültürel ve doğal çevrenin korunmasında dünyevi hukuk düzeninin önemi vurgulanmalıdır.

-**Hakkın özü:** her ne olursa olsun, sınırlamalar, hak ve özgürlüklerin özüne dokunmamalıdır. Ekosistem bileşenlerinin yansıttığı çevre hakkının özü nasıl zedelenir?

Kısaca, flora+fauna+homo sapiens arasındaki denge, (yaşamın başlıca bileşenleri olarak) bozulduğu zaman özüne dokunmuş demektir. Bir ormanlık alanda yapılacak maden istihracı, ilgili ormandaki “yaşam bileşenleri” olarak üçlü ilişki dengesi (ekosistem) bozulacaksa, çevre hakkı özüne dokunulmuş demektir.

Bu çerçevede yasal düzenlemelerde;

- Sınırlama kayıtları elden geldiğince dar,

- Güvence kayıtları ise, geniş yorumlanmalıdır.

Bu bakımdan, “yasa” kaydı, şöyle anlaşılmalıdır: nitelik olarak; **çevre ve doğaya ilişkin yasal düzenlemeler, “açık, öngörülebilir ve ulaşılabilir”** olmalıdır. Torba yasa düzenlemesi, çevre mevzuatının saydamlığı bakımından daha baştan, çevresel hakları ve üstün kamu yararını zedeleyici olduğu için sakattır.

Bu gözlemler, çevresel anayasa hukukunun sadece Anayasa’da yazılı olan kurallardan oluşmadığını, onların yorumu ve uygulanması ile birlikte bir bütün oluşturduğunu gösterir.

b) Uluslararası hukukun etkisi

Çevre hakkına ilişkin uluslararası antlaşmalar, Anayasa madde 90/son gereği, uygun bulma kanunu ile ulusal hukukun bir parçası haline gelir: “Usulüne göre yürürlüğe konulmuş milletlerarası antlaşmalar kanun hükmündedir”.

Benzer şekilde, “hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası antlaşmalarla kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkabilecek uyumsuzluklarda milletlerarası antlaşma hükümleri esas alınır” kaydı, çevresel haklar alanında da geçerlidir.

Fakat bunların ötesinde, İnsan Hakları Avrupa Mahkemesi (İHAM) kararlarına göre çevre hakkı konusunda Türkiye’nin henüz taraf olmadığı uluslararası belgeler de denetim ölçütü olarak kullanılmaktadır. Anayasa Mahkemesi, İHAM içtihatlarına paralel bir biçimde örneğin Türkiye’nin taraf olmadığı Aarhus Sözleşmesi hükümlerini denetiminde kullanmaya başlamıştır.

Görüldüğü üzere, çevresel anayasa hukuku, üç yelpazelidir:

- Anayasa ve maddeleri ile bunların yorumlanması,
- Türkiye'nin yasa ile ulusal hukuka dahil ettiği uluslararası sözleşmeler,
- henüz onaylanmamış olan çevre korumasına ilişkin büyük uluslararası sözleşmeler.

c) Geriye götürülemezlik ilkesinin anayasal anlamı

Anayasa'nın çevreye ilişkin ve genel ilkelerinin özgürlükler lehine yorumu, geriye götürülemezlik ilkesi bakımından vazgeçilmezdir. İki nedenle;

İlki, çevre ve doğa hakları kazanımlarını yürürlükteki anayasal düzende en ileri eşiğe taşımak suretiyle, ekolojik dengesi korunmuş bir ülkede nitelikli bir yaşam inşa etmek için.

İkincisi ise, geleceğe yönelik olarak, asgari eşiği saptamak için: Güncel mirasın bilinmesi çok değerli; çünkü, "geriye götürülemezlik ilkesi" (le principe de non-régression), sadece yasal düzenlemeler bakımından değil, anayasa değişiklikleri için de geçerlidir. Buna göre, yürürlükteki düzenlemenin gerisine düşen bir düzenleme yapılamaz. Çevre hukukunda bu ilke, özellikle gelecek kuşakların yararı bakımından önem taşımaktadır. Bu nedenle 1982 Anayasasında özellikle hak ve özgürlükler konusunda yapılan iyileştirmeler, çevresel hak güvencelerini de pekiştirmiş olup, bunların 2017 Anayasa değişiklikleri sonucu ortaya çıkan uygulamalarla geriye götürülemeyeceğini vurgulamak gerekir.

Geriye götürülemezlik ilkesi, Türkiye'nin de bir parçası olduğu uluslararası çevre hukukunda da tanınmış bir ilkedir. RIO+20, bunun tipik örneğidir. Burada (özellikle 19 ve 22. paragraflar), Devletlerin, bölgesel, ulusal, ulusal altı ve yerel ölçekte yükümlülük altına girdikleri "ortak gelecek" üzerine uygulama gerekleri ile sürdürülebilir gelişme yolunda gerçekleştirdikleri ilerlemeler olarak kabul ettikleri mevzuat, oluşturdukları kurumlar ve uluslararası anlaşmalar öne çıkar.

Böylece, amacı hep çevre niteliğini "iyileştirmek" olan ve haliyle geriye götürücü işlem ve eylemlerden kaçınmayı gerekli kılan çevre hukukunun bir hedefe yönelme özelliği tanınmış oluyor (...). RIO+20 belgesine göre, "1992 Konferansında kabul edilen yükümlülüklerden geri dönülmemesi esastır."

Geriye götürülemezlik, 1992'de Rio'da kabul edilen üç anlaşmaya uygulanır: Rio Bildirgesi, Ajanda 21 ve Ormanlar Üzerine Bildirge.

Bütünleşik çevresel bakış (kırsal çevre, kentsel çevre ve kültürel çevre birliğinde), Türkiye ülkesidir. "Türkiye Devleti, ülkesi ve milletiyle bölünmez bir bütündür" şeklindeki temel Anayasa normu (md.3), yeryüzü parçası olarak ülkenin doğal, tarihsel ve kültürel değerlerinin azaltılmasını, zedelenmesini ve yok edilmesini yasaklayan bir hüküm olarak anlaşılmalıdır.

“Bölünmez bütünlük”, Anayasa’nın sonraki maddelerinde Devletin yükümlülükleri arasında düzenlenmiştir: “ülkenin bölünmezliğini” korumak, Devletin temel amaç ve görevi (md.5) olup, bu yükümlülük sadece siyasal anlamda değil, doğal ve ekolojik denge açısından da anlaşılmalıdır.

C. Uludağ Alanı Hakkında Kanun Teklifi’ ndeki Anayasa’ya Aykırılıklar

Türkiye’de Kapadokya Alan Başkanlığı ve Çanakkale Savaşları ve Gelibolu Alan Başkanlığı olarak iki örneği bulunan **“Alan Başkanlığı”** örgütlenmesi, işbu kanun teklifiyle Uludağ için de öngörülmek istenmektedir.

Kapadokya Alan Başkanlığı ile ilgili hukuki sürece bakılacak olursa:

Kapadokya Alan Başkanlığı için 7174 sayılı Kapadokya Alanı Hakkında Kanun 1 Haziran 2019 tarihinde Resmi Gazete’ de yayınlanmıştır.

Konu ile ilgili 01.06.2019 tarihli 38 sayılı Kapadokya Alan Başkanlığı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi de bulunmaktadır.

23/5/2019 tarihli ve 7174 sayılı Kapadokya Alanı Hakkında Kanununun 4 üncü maddesi ile 1/6/2019 tarihli ve 30791 sayılı Resmî Gazete’ de yayımlanan 38 sayılı Kapadokya Alan Başkanlığı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesine dayanılarak Kapadokya Alan Planları Yapımı ve Yürürlüğüne İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik 31182 sayılı, 11.07.2020 tarihli Resmi Gazetede yayınlanmıştır. Kanun ve CBK’ nin Anayasa’ya aykırı hükümlerinin iptali için Anayasa Mahkemesi’ne başvurulmuştur. TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şubesi, Kapadokya Alan Planları Yapımı ve Yürürlüğüne İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliği’nin yürütmesinin durdurulması ve iptali talebiyle Kayseri İdare Mahkemesi’nde Kültür ve Turizm Bakanlığı’na karşı dava açmıştır.

Göreme Tarihi Milli Parkı, bugüne kadar üç yasal statüye aynı anda sahipken (1. Mili Park, 2. Doğal SİT ve 3. Unesco Dünya Miras Listesi) bu üç statüden Milli Park olma durumu Cumhurbaşkanı Kararı ile 22.10.19 tarihinde kaldırılmıştır.

“Uludağ Alanı Hakkında Kanun Teklifi” incelendiğinde; teklif ile ilgili bir düzenleyici etki analizinin bulunmadığı görülmektedir. Yine büyük çevresel tahribatlara götürebilecek yetkiler öngören teklif; bağımsız bir çevresel etki değerlendirmesi usulü de öngörmemektedir. Yalnızca Anayasa’nın 56. ve 169. maddelerinin gerektirdiği güvencelerin bulunmadığını gösteren bu eksiklikleri bile; yukarıda tanımlandığı şekliyle eşsiz bir ekosistem oluşturan Uludağ’a ilişkin olarak öngörülen işbu kanun teklifinin geri çekilmesi ve kanunlaşmaması için yeterli sebepler oluşturmaktadır.

Verilen kanun teklifinin gerekçe kısmında şu ibare yer almaktadır: “Uludağ Alanında hali hazırda doğal sit alanları, kültür ve turizm koruma ve gelişim bölgesi, milli park gibi birçok farklı koruma statüsü ve bu koruma statülerine ilişkin farklı mercilere tanınmış idari yetkiler bulunmaktadır. Bu durum ciddi bir yetki karmaşasına ve dolayısıyla ziyaretçiler ve yatırımcılar açısından çok uzun ve ağır bürokratik süreçlerin yaşanmasına sebep olurken bu eşsiz alanın hak ettiği şekilde korunması ve turizm açısından hedeflenen başarıya ulaşması mümkün olmamaktadır.”.

Oysa Uludağ Milli Parkı 1961 yılında **Milli Park** ilan edilmiştir. Türkiye’nin beşinci Milli parkıdır. Alan kaynak değerleri (endemik türler, Alpin zonları, yaban hayatı) taşıdığı için milli park ilan edilmiştir ve alanın tamamı doğal sit alanıdır. Gerekçede sunulduğu gibi Uludağ Milli Parkı’nda yetki karmaşası yoktur. Alan Başkanlığı olması durumunda da ruhsatları Osmangazi Belediyesi verecektir, yolları Karayolları yapacaktır. Ancak Alan’ın sit statüsü ve milli park statüsü kaldırılacağı için imar planları Alan Başkanlığı tarafından yapılacaktır. Bu eşsiz alanın korunması için Doğa Koruma ve Milli Parklar Müdürlüğü’nün koruması ve “**Milli Parklar Kanunu**” yeterlidir. Uludağ Milli Parkı yine taraf olduğumuz **BM Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi**’nce de korunmaktadır. Önemli olan koruma normları içeren söz konusu ulusal ve uluslararası normların uygulanmasıdır. Teklif metni, Uludağ için öngörülmüş koruyucu normlara rağmen, Uludağ üzerinde olağanüstü yetkilerle söz sahibi olacak merkezi iktidarın güdümünde idari birimler oluşturmak suretiyle, Anayasa’nın 56. ve 169. maddelerinin gerektirdiği güvenceleri ortadan kaldırmakta, Uludağ’ın akıbetini idarenin keyfi kararlarına terk etmektedir.

Kanun teklifi, yine, Uludağ bölgesinin tamamını yukarıda belirtildiği şekliyle oluşturulacak yeni idari birimlere terk ederek; Anayasa’nın 56. ve 13. maddeleri bakımından **sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına ölçüsüz bir müdahale oluşturacaktır** ve anılan iki maddeye aykırılık taşımaktadır.

Anayasa’nın 56. ve 169. maddelerine aykırı olan teklif metni; aynı şekilde Türkiye’nin 1996 yılında taraf olduğu **Birleşmiş Milletler Biyolojik Sözleşmesi** hükümlerine de aykırıdır. Söz konusu Sözleşme hükümleri, Anayasa’nın 56. Maddesinde öngörülen temel hakla ilintisi sebebiyle, Anayasa’nın 90. Maddesinin son fıkrası uyarınca “temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası antlaşma” hükmündedir. Bu cihetle; Birleşmiş Milletler Biyolojik Sözleşmesi hükümlerine aykırı olan teklif metni, Anayasa’nın 90. maddesine de aykırıdır.

Kanun teklifiyle, Uludağ bölgesinin idari ve mali yönetimini **bütünüyle merkezi idareye** geçirmektedir. Teklif bu açıdan anayasal yerinden yönetim ilkesiyle (m.123. ve m.127) bağdaşmadığı gibi, yine Anayasa’nın çevrenin korunmasıyla ilgili hükümlerinin gerektirdiği güvenceleri de sağlamamaktadır. Yerinden yönetim ilkesini yadsıyan teklif metni; Uludağ bölgesinin yönetimini özerk bir yapıya devretmediği gibi, ihdas ettiği Başkanlık ve Komisyon’un denetimi için de yine özerk bir organ öngörmemektedir. Aşağıda sıralanan teklif düzenlemeleri;

Uludağ'ı acımasız bir rant ve çevre yağmasına götürebilecek mutlak bir merkezileştirme yaklaşımını açıkça ortaya koymaktadır.

Oysa yapılması gereken, Uludağ'ın korunması için hâlihazırda var olan ama yeterince uygulanmayan normlara ilişkin uygulamanın kararlı hale getirilmesidir. Uludağ bilimsel, kültürel ve doğal varlıklarının gelecek kuşaklara bırakılması ve koruma altına alınması amacıyla 20 Eylül 1961 tarihinde ülkemizin 5. Milli Parkı olarak ilan edilmiştir. Uludağ Milli Parkı 13.024 hektardır. Alan kaynak değerleri (endemik türler, Alpin zonları, yaban hayatı) taşıdığı için milli park ilan edilmiştir ve alanın tamamı doğal sit alanıdır. Uludağ Bursa halkı için sembol olan en önemli doğal ve kültür değerlerden biridir. Alan Başkanlığı ilan edilecek bölge 2 bin hektardır. 2 bin hektarın tamamı Milli Park'tır ve doğal sit alanıdır. 1. ve 2. Gelişim Bölgelerinin yaklaşık 3 katıdır. Alaçam'a doğru kısmı, pistler ve zirveye doğru belli bir kısmı kapsıyor. İlk tasarıda Alaçam Bölgesi'ni de içine alan 5 bin hektarlık bir alan söz konusu iken kamuoyu baskısı ile "Mutlak Koruma" bölgesi olan Alaçam şimdilik çıkarılmıştır. Bursa'nın su kaynakları bu bölgeden gelmektedir.

2873 sayılı Milli Parklar Kanunu'nun 14. maddesi açık ve net ifadelerle güçlü koruma nitelikleri içerir. Sorun bu maddelerin yeterince uygulanmaması ve diğer yasalarla bu koruma kalkanının delinmeye çalışılmasıdır. Uludağ Alan Başkanlığı projesi Milli Parklar Kanunu'na aykırıdır. Sadece Uludağ'da yaşayan 32 türün yok olmasının önündeki tek engel, Uludağ'ın Milli Parklar Kanunu ile korunmasıdır.

MİLLİ PARKLAR KANUNU;

"Yasaklanan faaliyetler:

Madde 14 –Bu Kanun kapsamına giren yerlerde;

-Tabii ve ekolojik denge ve tabii ekosistem değeri bozulamaz,

-Yaban hayatı tahrip edilemez,

-Bu sahaların özelliklerinin kaybolmasına veya değiştirilmesine sebep olan veya olabilecek her türlü müdahaleler ile toprak, su ve hava kirlenmesi ve benzeri çevre sorunları yaratacak iş ve işlemler yapılamaz,

-Tabii dengeyi bozacak her türlü orman ürünleri üretimi, avlanma ve otlatma yapılamaz,

-Onaylanmış planlarda belirtilen yapı ve tesisler ve Genelkurmay Başkanlığınca ihtiyaç duyulacak savunma sistemi için gerekli tesisler dışında kamu yararı açısından vazgeçilmez ve kesin bir zorunluluk bulunmadıkça her ne suretle olursa olsun hiçbir yapı ve tesis kurulamaz ve işletilemez veya bu alanlarda var olan yerleşim sahaları dışında iskan yapılamaz."

Hal böyleyken; tamamen iktidarın güdümünde karar mekanizmaları yaratan ve Anayasa'nın çevreyi koruyan hükümlerini yok sayan Uludağ Alanı projesi; hayvanlar, bitkiler ve insanlar için eşsiz bir ekosistem oluşturan Uludağ'ın insafsız bir rant saldırısına açılması anlamına gelmektedir.

Yukarıda teklifin bütünü açısından yapılan değerlendirmeler yanında; aşağıda sıralanan teklif düzenlemelerinin de Anayasa'nın 13., 56., 169. maddeleriyle beraber 123. ve 127. maddelerine aykırı olduğu belirtilmelidir:

Madde 3 fıkra 2 uyarınca; Uludağ Alanı'ndaki 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu'nda belirtilen korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarına yönelik yapılacak her tür plan, proje, uygulama, iş ve işlemler, kurulacak Uludağ Alan Komisyonu'nca yürütülür.

Madde 3 fıkra 5 uyarınca ve maddede belirtilen koşullar ve sınırlar çerçevesinde; Uludağ Alan sınırları içinde bulunan 6831 sayılı Orman Kanunu kapsamında sayılan orman yerlerde dahil olmak üzere kamuya ait taşınmazlar, kanunun yürürlüğe girişinden sonra, Uludağ Alan Başkanlığı'nın talebi üzerine bedelsiz olarak Başkanlığa tahsis edilir.

Madde 3 fıkra 11 uyarınca; Uludağ Alanı'nda gerçekleştirilecek turizm amaçlı sportif faaliyetler ile alana ilişkin işletmecilik faaliyetlerini yapma, yaptıрма, izin verme ve denetleme yetkisi Uludağ Alan Başkanlığı'ndadır.

Madde 3 fıkra 15 uyarınca; Uludağ Alan Başkanlığı'nın Uludağ Alanı'nda kamulaştırma yetkisi vardır.

Madde 4 fıkra 2 uyarınca; Uludağ Alanı'nda her tür ve ölçekte planların (teklif metninde yer alan "planlarının" yerine "planların" denilmeliydi) hazırlanması, yenilenmesi ve değiştirilmesi işlemleri Başkanlıkça yürütülür. Bu planlar, Komisyon'un uygun görüşü ve Kültür ve Turizm Bakanı oluru uyarınca Başkanlıkça yapılacak onama sonrasında yürürlüğe girer.

Madde 4 fıkra 6 uyarınca; Uludağ Alan planı yapımı ve yürürlüğüne ilişkin usul ve esaslar Kültür ve Turizm Bakanlığı'nca çıkarılan yönetmelikle belirlenir.

Madde 5 fıkra 1 uyarınca; Komisyon, Uludağ Alanı sınırları içerisinde her türlü uygulamaya yönelik karar almaya yetkilidir.

Madde 5 fıkra 2 uyarınca; Komisyon, Uludağ Alanı içerisinde doğal sit alanlarının tescili, sınır değişiklikleri ve yeniden değerlendirilmelerine ilişkin olarak karar almaya yetkilidir.

"Uludağ alanı içerisinde doğal sit alanları" ibaresiyle sanki küçük bir alan söz konusuymuş gibi gösterilmeye çalışılsa da, Uludağ Alanı ilan edilecek 2 bin hektar (20 milyon m2) alanın tamamı Milli Parktır ve Doğal Sit Alanıdır. Alan Başkanlığı düzenlemesiyle ileride milli park içerisinde

yapılacak her tür yapılaşma, sit sınırı ve derece değişikliklerine hukuki kılıf hazırlanmaya çalışılmaktadır. Alan Başkanlığı Kanun teklifi Milli Parklar Kanunu'na aykırıdır.

Madde 5 fıkra 3 uyarınca; Komisyon'un kompozisyonu şöyledir:

Üniversitelerin belirtilen bölümlerinden mezun olmuş, Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından görevlendirilecek, alanlarında uzman ve en az on yıl deneyime sahip dört üye, Bursa Valisi tarafından görevlendirilecek bir Vali Yardımcısı, ilgili Genel Müdürlüklerden toplam yedi üye, Bursa Büyükşehir Belediye Başkanlığı'ndan görevlendirilecek bir üye. (Aynı maddenin dördüncü fıkrası uyarınca, Komisyon'da görüşülecek konunun niteliğine göre, oy hakkı olmamak kaydıyla ilgili yerel yönetimlerden uzman çağrılabilir).

Görüldüğü üzere; **Komisyon tamamen yürütmeye idarenin denetimindedir.** Milli Parklar Kanunu'na göre milli parklar üzerinde tasarrufu olan Tarım ve Orman Bakanlığı ile Milli Parklar Müdürlüğünden sadece birer üye komisyonda yer alacaktır. Uludağ açısından hayati yetkilerle donatılmış Komisyon'un on üç üyesi arasında, Büyükşehir Belediyesi'nden yalnızca bir üye bulunmaktadır. Uludağ'ı tamamen merkezi iktidara teslim eden bu Komisyon kompozisyonu, Anayasa'nın 123. ve 127. maddelerinde öngörülen yerinden yönetim ilkesiyle uyumsuzdur.

Madde 5 fıkra 7 uyarınca; Komisyon'un kuruluşu, görevleri, çalışma usul ve esasları ile Komisyon üyelerinin atanması ve üyeliklerinin sona erdirilmesi Bakanlık tarafından çıkarılan yönetmelikle belirlenecektir. Bu hususların kanunda düzenlenmeyip yönetmeliğe bırakılması; (m.56 ve m.169 başta olmak üzere) Anayasa'nın çevre korunmasıyla ilgili hükümleriyle uyumsuzdur.

Madde 7 fıkra 1 dahilinde Uludağ Alan Başkanlığı'nın gelirleri olarak sayılan gelirler, Uludağ Alanı olarak belirlenen bölgede yerinden yönetimin varlık şartlarından olan mali özerkliği baltalayıcı niteliktedir.

Belirsiz ibareler içeren **madde 9 fıkra 1 ve 2**, Anayasa'nın 38. maddesinde öngörülen suçların kanuniliği ilkesine aykırıdır.

Madde 10 fıkra 1 uyarınca; çeşitli denetim yetkilerini de içeren ve halihazırda farklı birim ve müdürlüklerce ifa edilen kimi yetkiler, Uludağ Alan Başkanlığı'na aktarılmaktadır. Bu yetkilerin Başkanlığa bırakılması, Anayasa'nın (m.56 ve m.169 başta olmak üzere) çevre korunmasıyla ilgili hükümleri bakımından yeterli güvence oluşturmamaktadır.

Bu kanunla birlikte Uludağ'da Milli Parkların yetkisi ve koruma kalkını kaldırılmak istenmektedir. Kanun metnine göre diğer mevzuatta Tarım ve Orman Bakanlığı'na yapılan atıflar Bakanlığa yani Kültür ve Turizm Bakanlığına, Uludağ Milli Parklar Müdürlüğüne yapılan atıflar ise Başkanlığa yani Uludağ Alan Başkanlığına yapılmış sayılır (**madde 10**).

Madde 10 fıkra 3 uyarınca; Uludağ Alanı'nın sınırları Cumhurbaşkanı'nın kararıyla değiştirilebilecektir. Kanunla belirlenen bu sınırların değiştirilmesinin yürütmenin tek kişilik iradesine terk edilmesi, Anayasa'nın (m.56 ve m.169 başta olmak üzere) çevre korunmasıyla ilgili hükümleri bakımından yeterli güvence oluşturmamaktadır.

“Uludağ Alanı Hakkında Kanun Teklifi”; Anayasa'nın bütünsel okunuşu ve yorumu, Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerle birlikte değerlendirildiğinde, Uludağ ekosistemi açısından geriye dönüşü mümkün olmayan zararlar doğuracağından geri çekilmelidir., Devletin üçlü çifte anayasal yükümlülüğü, “önlemek/korumak/geliştirmek” şeklindeki üçlü çevresel yükümlülük, Uludağ ekosistemi için de geçerlidir. Buna karşın, söz konusu yükümlülükler açısından test niteliği taşıyan Çevresel Etki Değerlendirmesi yapma gereği bile duyulmamıştır.

Anayasa'nın başta 56 ve 169 olmak üzere, madde 63'ten madde 168'e uzanan çok sayıda koruyucu ve emredici hükümlerine aykırıdır.

SONUÇ OLARAK; Türkiye ve dünya için eşsiz bir ekosistem oluşturan Uludağ ile ilgili olarak kaleme alınmış teklif metni, yukarıda gerekçeli şekilde ortaya koyulduğu üzere Anayasa'ya açıkça aykırı olan maddeler içermesi nedeniyle, TBMM içtüzüğü madde 38 gereği çekilmelidir.

MADDELER

MADDE 1:

Teklifin 1. Maddesiyle, komisyondaki görüşmeler sırasındaki uyarılar dikkate alınarak teklif sahipleri tarafından **“bölgesinin”** kelimesi **“alanın”** kelimesi ile değiştirilmiştir. Ayrıca kaynak ifadesinin önüne belirleyici olması için **“jeolojik ve biyolojik varlıklar, su ve benzeri”** ifadeleri eklenmiştir.

Teklifte doğal ve turistik değerler açısından değerlendirilirken tarihi açıdan bir koruma ifadesine yer verilmemiştir.

Kanun teklifi hazırlayıcıları tarafından, kanun teklifinin **“Amaç ve Kapsamı”** nın belirtildiği birinci maddesinde kanunun amacı olarak, **“doğal ve turistik değerler açısından büyük öneme sahip Uludağ bölgesinin, doğal sit alanları ve diğer korunan alanlar ile birlikte kaynak değerlerinin korunması, yaşatılması, geliştirilmesi, tanıtılması, planlanması, yönetilmesi ve denetlenmesi ile alanda yürütülen faaliyetlere ilişkin hususlar düzenlemektir.**

Karşı oy yazımızın **“Genel Değerlendirme”** bölümünde dile getirdiğimiz gibi, kanun teklifinin asıl amacı **“var olan bir alandan yeni bir rant yapısı”** oluşturmaktır. Hali hazırda milli park statüsünde bulunan ve Bursa denince akla gelen ilk simgelerden biri olan 2 bin 543 metre

yüksekliğindeki Uludağ, ülkemizin en gözde kış sporları merkezlerinden biridir. Eşsiz güzellikleri, flora ve faunasının zenginliği ile 1961 yılında Milli Park ilan edilen Uludağ; kış turizminin yanı sıra yaz aylarında da, kampçılık, trekking (dağ yürüyüşü) ve günübirlik piknik etkinliklerine olanak sağlamasıyla yerli ve yabancı turistlerin ilgisini çekmektedir. Bu özellikleri ile Uludağ, dört mevsim turizme hizmet veren bir doğaya sahiptir.

Zaten şu an Uludağ ve çevresi; kanun teklifinde belirtilen amaca uygun olarak yurttaşlarımıza hizmet etmekte, ülkemizin gözde bir turizm merkezi olarak varlığını sürdürmektedir. Kanun teklifinin birinci maddesinde belirtildiği üzere, doğal sit alanları ve diğer korunan alanlar ile birlikte kaynak değerlerinin korunması, yaşatılması, geliştirilmesi, tanıtılması, planlanması, yönetilmesi ve denetlenmesiyle ilgili bir sorun bulunmamaktadır. Kendi mecrasında sorunsuz bir şekilde var olan bir bölgenin yönetim yapısının değiştirilmesinin temel amacı, burada yeni bir rant alanının oluşturulma çabası olduğu açıkça görülmektedir.

MADDE 2:

‘Var olan bir alandan yeni bir rant yapısının oluşturulması’ olarak tariflediğimiz bu kanun teklifinin ikinci maddesinin (c) bendinde; **“c) Başkan: Uludağ Alan Başkanını” ifade eder** tanımı yer almaktadır. Kanun teklifi metninde geçen “Başkan” kelimesinin “Alan Başkanı” nı tarif ettiği açıklanmış fakat başkanın nasıl görevlendirileceği konusunda hiçbir açıklama yapılmamıştır.

Alan Başkanlığı adı altında oluşturulmak istenen görevin ne şekilde tesis edileceği, başkanlık makamında bulunacak kişinin bir atamayla mı yoksa bir seçimle mi göreve geleceği konusunun kanun teklifi metninde yer almaması, teknik bir hatadan daha çok şeyleri ifade ettiği açıktır. Bu kısmın belirli şekilde metinde yer almaması şüphe uyandırmış, daha kanun teklifinin ilk maddeleriyle bu şekilde başlaması asıl amacın “rant odaklı yeni bir yapı” kurulması olduğu gerçeğini ortaya çıkarmıştır.

“Cumhurbaşkanı Hükümet Sistemi” adı altında, yürütme erkinin tek kişinin kararlarına teslim edilmesinin olumsuz sonuçlarını hep birlikte yaşıyoruz. Tek adam yönetimiyle ülke her alanda krize girmiştir. Bu kanun teklifiyle, Uludağ Milli Parkı tek elden yönetilmek istenmektedir. Mevcut durumda Uludağ’da bir yapılaşma kararı alınması için Tarım ve Orman Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı ile koruma kurulları ve birçok kamu kurumunun izni gerekmektedir. Yeni getirilen yasa teklifi ile kurulacak olan Uludağ Alan Başkanlığı, Uludağ’ın yapılaşma kararlarında tek yetkili olacaktır. Uludağ Alan Başkanlığı, bölge içerisinde her türlü uygulama kararlarını yeni kurulacak Uludağ Alan Komisyonu aracılığıyla alacaktır.

Benzer uygulamalar daha önce Çanakkale’de, Salda Gölü’nde ve Kapadokya’da hayata geçirilmiş ve doğa harikası bu yerlerdeki uygulamaların olumsuz sonuçları görülmüştür. Bu

olumsuz örnekler göz önündeyken, bu bölgenin ranta kurban edilecek olması Uludağ'a ve ülke turizmine ihanettir.

MADDE 3:

Teklifin 3. Maddesiyle, komisyondaki görüşmeler sırasındaki uyarılar dikkate alınarak teklif sahipleri tarafından 3 fıkrada yer alan “Uludağ Alanında yapılacak uygulamalar, meri planlar ile geçiş dönemi koruma esasları ve kullanma şartlarına ve Komisyon kararlarına göre yürütülür” ifadesi kaldırılmış ve yine aynı fıkrada “gerektiğinde” kelimesi ifadeden çıkartılmıştır.

3 maddenin 4. fıkrasında yer alan ifadeye komisyondaki görüşmeler sırasındaki uyarılar dikkate alınarak “Ancak Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce 4/6/1985 tarihli ve 3213 sayılı Maden Kanunu hükümleri uyarınca işletme ruhsatı almış alanlarda 2863 sayılı Kanun hükümleri saklı kalmak kaydıyla, Uludağ Alan Komisyonunun belirleyeceği kriterlere uyulmak ve uygun görüşü alınmak koşuluyla kazanılmış haklar korunarak faaliyetler sürdürülür” cümlesi eklenmiştir.

Teklifin 3. Maddesinin 1. Fıkrasında güvenlik şartlarının nasıl belirleneceği yönetmelikle belirleneceği ifade edilmektedir. Bu yönetmelikle Uludağ Mili Parkının güvenlik hizmetinin kamudan alınarak özel şirketlere verilmesini yol açacaktır. Ancak ülkemizde kamu güvenliği devlet güvenlik güçleri kontrolü altında yapılmaktadır. Bu belirsizliğin ortadan kaldırılması gerekmektedir.

2. Fıkrada yer alan düzenlemede, “Uludağ Alanındaki 21/7/1983 tarihli ve 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununda belirtilen korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarına yönelik yapılacak her tür plan, proje, uygulama, iş ve işlemler, Komisyon kararları uyarınca yürütülür” denilmektedir. Burada “komisyon kararları önceliklidir” denmektedir. Komisyon kararları kanundan daha mı üstündür?

Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununda belirtilen ve korunması gereken bir taşınmaz kültür varlığına yönelik olarak kanun dışı bir uygulama yapılmış olsa dahi, kurulması planlanan Uludağ Başkanlık Komisyonu'nun buna izin vermesiyle kanun hiçe mi sayılacaktır?

3. Fıkrada belirtildiği üzere, “Uludağ Alanında yapılacak uygulamalar, meri planlar ile geçiş dönemi koruma esasları ve kullanma şartlarına ve Komisyon kararlarına göre yürütülür. Uludağ Alanında her türlü aykırı uygulamanın giderilmesini sağlamak, gerektiğinde aykırı uygulamaya konu yapı ve tesisleri yıkmak veya yıktırmak Başkanlığın yetkisindedir.” denilmektedir.

Alan Başkanlığı ve ilgili komisyonun görev süresinin dolmasının ardından, yönetimin değişmesi ve yeni gelen yönetimin bir önceki dönemde yapılanları planlamaya aykırı ilan edip yıkmak istemesi durumunda ne olacağı öngörülmektedir? Her gelen komisyon ve alan başkanlığı bir

öncekinin yaptığını, “burası alanının yapısına aykırılık teşkil ediyor” diyerek yıkmak isterse ona hangi kurum, hangi kanun engel olacaktır?

6. Fıkra yağmanın açık bir kanıtı gibidir. Uludağ’ın ve çevresinin satış ilanı gibi yazılmıştır. “Uludağ Alanında bulunan Hazine ile kamu kurum ve kuruluşlarının özel mülkiyetindeki taşınmazların satışı, trampası, kiraya verilmesi, işletilmesi, işlettirilmesi, ön izin verilmesi ve üzerlerinde irtifak hakkı kurulması, Devletin hüküm ve tasarrufu altındaki yerlerin kiraya verilmesi, işletilmesi, işlettirilmesi, ön izin ve kullanma izni verilmesi gibi işlemler Başkanlığın uygun görüşü alınarak yapılır” denilmektedir.

Denetimden uzak bir yapıyla hazine arazilerini bile yapılaşmaya açacak, yağma ve talanı tek çatı altına toplayacak bir mekanizma bu maddeyle kurulmaktadır. Bu maddeyle birlikte turizmci olan turizm bakanı Uludağ’da istediği yeri “turizm amaçlı kullanılmasında fayda var” diyerek kamulaştıracak, işletmeye açabilecek, kendi şirketlerine bile kiraya verip, satışını yapabilecektir.

9. fıkrada “Uludağ Alanındaki ormanların bakımı, korunması 6831 sayılı Kanun hükümleri uyarınca fonksiyonel orman amenajman planlarına göre Orman Genel Müdürlüğüne yürütülür” denmektedir.

Uludağ Alan Komisyonu kurulduktan hemen sonra, “Başkanlık olarak şu alanda bir yapılaşmayı uygun görüyor ve izin veriyoruz.” görüşü ortaya konduğu esnada Orman Genel Müdürlüğü “burasının orman olarak korunması uygundur” kararı verdiğinde bu kurumlar arası uyumsuzluğu, sorunu kim, hangi yetkiyle çözecektir?

15. Fıkroda “Kamulaştırma Kanunu hükümlerine göre Başkanlıkça kamulaştırılır” hükmü vardır. Bu, Uludağ Alan Başkanlığı’na kamulaştırma yetkisinin önünü açacaktır. Şu anda mevcut olan otelleri, işletmeleri başkanlık kamulaştırmak isterse ona kim engel olacaktır? Böyle büyük ve önemli bir yetkinin Alan Başkanlığına verilmesinin amacı nedir?

MADDE 4:

Söz konusu madde; eşi benzeri olmayan bir ekokırma yol açacaktır. Türkiye’de ve belki de dünyada ilk kez bir milli park, milli park olarak koruma altına alınmasına neden olan ekolojik niteliklerine hala sahip olduğu halde milli park korumasından çıkartılarak daha büyük yağma ve talana açılmak istenmektedir. 2873 Sayılı Milli Parklar Kanunu’ndaki engelleri aşmak için söz konu Kanun Teklifini hazırlayan iktidar söz konusu maddeyle Uludağ Milli Parkı’nda 20 milyon m2 alanın, milli park korumasından çıkartılıp Turizm Bakanlığı güdümünde Alan Başkanlığı sistemine devredilmesini ve Alan Başkanlığı’nın sınırlarının Cumhurbaşkanı tarafından sınırsız arttırılabilmesini amaçlar.

MADDE 5:

Milli Parklar, tüm dünyada kendi doğallığına bırakılan alanlardır. Yasalarla korunur ve insan müdahalesine kesinlikle izin verilmez. Dünya ülkelerinde sahip oldukları milli parklar ve koruma altında olan alanların yüzölçümlerine oranı Dünya’da %6, Avrupa’da %11,5 bazı Avrupa ülkelerinde %25 düzeyinde olmasına rağmen Türkiye’de Milli Park oranı yalnızca %1’dir. Bu kadar az miktarda milli parka sahip olmamıza rağmen Türkiye’de milli parklarımız gerektiği gibi korunmamakta ısrarla kanunu açık ihlal eden planlar, projeler, kanunlar uygulamaya alınmak istenmektedir. Milli Parklar Kanunu ile korunan alanlarda Milli Parklar Müdürlüğü’nden izin almadan hiç-bir şey yapılamaz. Uludağ, yerleşim yeri değil, doğal alandır. AKP Hükümeti korumaya muhtaç endemik çiçekleri umursamadan Uludağ’ı turistik yerleşim alanına çevirmek istemektedir. İşte tam da bu nedenle Uludağ’da AKP iktidarlarının yapmak istediği talan, hep gelip Milli Parklar Kanunu’nca engellendiği için milli parktan kurtulmak isteniyor.

Diğer yandan;

Maddeyle kurulacak komisyon, Uludağ Alanı sınırları içerisinde her türlü uygulamaya yönelik karar almaya yetkili sayılacak. Komisyon, Uludağ Alanı içerisinde doğal sit alanlarının tescili, sınır değişiklikleri ve yeniden değerlendirilmelerine ilişkin olarak karar almaya yetkili olacak. “Uludağ alanı içerisinde doğal sit alanları” ibaresiyle -sanki küçük bir alan söz konusuymuş gibi gösterilmeye çalışılsa da- Uludağ Alanı ilan edilecek 2 bin hektar (20 milyon m2) alanın tamamı Milli Parktır ve Doğal Sit Alanıdır. Alan Başkanlığı düzenlemesiyle ileride milli park içerisinde yapılacak her tür yapılaşma, sit sınır ve derece değişikliklerine hukuki kılıf hazırlanmaya çalışılmaktadır. Bu nedenle Alan Başkanlığı Kanun Teklifi Milli Parklar Kanunu’na aykırıdır.

MADDE 6:

Komisyon’un kompozisyonu şöyledir:

Üniversitelerin belirtilen bölümlerinden mezun olmuş, Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından görevlendirilecek, alanlarında uzman ve en az on yıl deneyime sahip dört üye, Bursa Valisi tarafından görevlendirilecek bir Vali Yardımcısı, İlgili Genel Müdürlüklerden toplam yedi üye, Bursa Büyükşehir Belediye Başkanlığı’ndan görevlendirilecek bir üye. (Komisyon’da görüşülecek konunun niteliğine göre, oy hakkı olmamak kaydıyla ilgili yerel yönetimlerden uzman çağrılabilir).

Görüldüğü üzere; Komisyon tamamen yürütmeyle idarenin denetimindedir. Milli Parklar Kanunu’na göre milli parklar üzerinde tasarrufu olan Tarım ve Orman Bakanlığı ile Milli Parklar Müdürlüğü’nden sadece birer üye komisyonda yer alacaktır. Uludağ açısından hayati yetkilerle donatılmış Komisyon’un üç üyesi arasında, Büyükşehir Belediyesi’nden yalnızca bir üye bulunmaktadır.

Uludağ'ı tamamen merkezi iktidara teslim eden bu Komisyon kompozisyonu, Anayasa'da öngörülen yerinden yönetim ilkesiyle uyumsuzdur. Komisyon'un kuruluşu, görevleri, çalışma usul ve esasları ile Komisyon üyelerinin atanması ve üyeliklerinin sona erdirilmesi Bakanlık tarafından çıkarılan yönetmelikle belirlenecektir. Bu hususların kanunda düzenlenmeyip yönetmeliğe bırakılması Anayasa'nın çevre korunmasıyla ilgili hükümleriyle uyumsuzdur.

MADDE 7:

Alan Başkanlığıyla birçok konuda tek kararla hareket edilmesinin önü açılmaktadır. Tek noktadan, tek ağızdan verilen kararların ne tür yanlışlıklara yol açtığı beş senedir görülmektedir. Bunun bir benzerini Kapadokya 'da yaşıyoruz. Mesele bürokrasiyi kolaylaştırmaksa bu neden şehrin içinde yapılmıyor da Uludağ'da yapılıyor? Danışma Kurulu'nun ağırlıklı olarak turizm ve ticaret iş hayatından oluştuğunu görüyoruz. Doğayı, yaşamı ilgilendiren bu önemli yapılanmada -amaç koruma ise- akademisyenler, bilim insanları, meslek odalarının bulunmaması hazin bir tablodur. Madde dahilinde Uludağ Alan Başkanlığı'nın gelirleri olarak sayılan gelirler, Uludağ Alanı olarak belirlenen bölgede yerinden yönetimin varlık şartlarından olan mali özerkliği baltalayıcı niteliktedir.

MADDE 8:

Uludağ Milli Parkı'nda milli park sınırlarından çıkartılmak istenen 20 milyon m2 alan tam da endemik çiçeklerin bitkilerin yaşadıkları Oteller Bölgesi ve doğuya doğru oteller bölgesinin üç katı hiç bozulmamış milli park ve doğal sit alanını kapsamaktadır. Alanın sınırları Cumhurbaşkanı kararıyla değiştirilebileceği öngörüldüğü için tahribatın boyutu gelecekte de sınırsız arttırılabilecektir. Uludağ Milli Parkı, 32 tür Uludağ endemiği, 169 tür Türkiye endemiği bitki çeşidini korumak için 1961 yılında Milli Park ilan edildi. Milli Parklar Kanunu'nun 14. maddesi çok net olarak şöyle hükmeder;

Madde 14 – Bu Kanun kapsamına giren yerlerde;

- a) Tabii ve ekolojik denge ve tabii ekosistem değeri bozulamaz,
- b) Yaban hayatı tahrip edilemez,
- c) Bu sahaların özelliklerinin kaybolmasına veya değiştirilmesine sebep olan veya olabilecek her türlü müdahaleler ile toprak, su ve hava kirlenmesi ve benzeri çevre sorunları yaratacak iş ve işlemler yapılamaz,
- d) Tabii dengeyi bozacak her türlü orman ürünleri üretimi, avlanma ve otlatma yapılamaz.

Uludağ Milli Parkı'nın endemik türlerinin ağırlıklı olarak bulunduğu 2.100 hektarlık bölümünün yönetimi, kurulması istenen Alan Başkanlığı'na devredilecek ve bu alanda Milli Park yasaları uygulanmayacaktır. Alan Başkanlığı'nın içerisindeki hazine ile kamu kurum ve kuruluşlarının mal varlıkları üzerinde tam yetkili olması, bu sınırlar içerisindeki gerçek ve tüzel kişilere ait taşınmaz mallar ile tesisleri kamulaştırma yetkisine sahip olması, burada yapılacak her tür ve ölçekte

planların hazırlanması, uygulanması ve buna benzer daha nice kararların alınması ve uygulanması yetkileriyle donatılmış Alan Başkanlığı projesinin Uludağ Milli Parkı'na çok büyük zararlar vereceği aşıkardır.

MADDE 9

İklim krizi nedeniyle Uludağ'da kış sporu yapmak giderek zorlaşmaktadır. Gelecek on yıl içinde Uludağ'daki kış kayak turizmi tamamen bitme tehditi altındadır. Ancak buna rağmen mevcut siyasal iktidar, Uludağ'da daha fazla tesis, otel yapmak için Alan Başkanlığı Kanunu'nu gündeme getirmiştir. Oysaki dünya ülkeleri, milli parklarını gözü gibi korumakta, bu doğrultuda ziyaretçi sayısını sınırlamaktadırlar. Çoğu dünya ülkesinin ekolojik milli parklarında otel, konaklama tesis yoktur. Çok az sayıda, bir-kaç ana gereksinimi karşılayacak temelsiz yapılardan başka hiçbir tesis ve yapı bulunmamaktadır.

MADDE 10:

Söz konusu maddeyle çeşitli denetim yetkilerini de içeren ve halihazırda farklı birim ve müdürlüklerce ifa edilen kimi yetkiler, Uludağ Alan Başkanlığı'na aktarılmaktadır. Bu yetkilerin Başkanlığa bırakılması, Anayasa'nın (m.56 ve m.169 başta olmak üzere) çevre korunmasıyla ilgili hükümleri bakımından yeterli güvence oluşturmamaktadır. Bu kanunla birlikte Uludağ'da Milli Parkların yetkisi ve koruma kalkanı kaldırılmak istenmektedir. Kanun metnine göre diğer mevzuatta Tarım ve Orman Bakanlığı'na yapılan atıflar Bakanlığa yani Kültür ve Turizm Bakanlığına, Uludağ Milli Parklar Müdürlüğüne yapılan atıflar ise Başkanlığa yani Uludağ Alan Başkanlığına yapılmış sayılır. Uludağ Alanı'nın sınırları Cumhurbaşkanı'nın kararıyla değiştirilebilecektir. Kanunla belirlenen bu sınırların değiştirilmesinin yürütmenin tek kişilik iradesine terk edilmesi, Anayasa'nın (m.56 ve m.169 başta olmak üzere) çevre korunmasıyla ilgili hükümleri bakımından yeterli güvence oluşturmamaktadır.

Gökan Zeybek

İstanbul

İsmet Tokdemir

Hatay

Mürsel Alban

Muğla

Ulaş Karasu

Sivas

Hasan Baltacı

Kastamonu

Hüseyin Yıldız

Aydın

MUHALEFET ŞERHİ

USUL ÜZERİNE DEĞERLENDİRME

2/4750 esas numaralı Uludağ Alanı Hakkında Kanun Teklifi görüşmelerine 09.12.2022 tarihinde başlanmıştır. AKP-MHP iktidar bloğu bütün yasama süreçlerinde olduğu gibi ilgili kanun teklifinin görüşme sürecinde de yasama etiği ve muhalefete saygı ilkelerini açıkça ihlal etmiştir.

Kanun yapma sürecini planlamayarak, teklifleri komisyon süreçlerinden hızlıca geçirmeye çalışan iktidar bloğu, yasama süreçlerinde komisyon faaliyetlerini yok saymaktadır. Özellikle kamuoyunun yakından takip ettiği 2023 yılı merkezi yönetim bütçesinin görüşmelerinin devam ettiği bir sırada komisyon toplantısının gerçekleştiriliyor olması yasama kalitesi açısından da oldukça problemlidir. Komisyona havale edilen ilgili kanun teklifinin görüşmelerinin başladığı sırada Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığının bütçe görüşmeleri yapılmaktaydı. Komisyonun ihtisas alanına giren bir bakanlığın bütçesi üzerinde görüşmeler devam ederken yine başka bir bakanlığa bağlı kanun teklifinin görüşülmesi iktidarın yasamaya verdiği önemi de göstermektedir. Bu bağlamda Bayındırlık, İmar, Ulaştırma ve Turizm Komisyonu üyesi milletvekilleri olarak kanun teklifini görüşmek adına, komisyonu yakından ilgilendiren bir bakanlığın bütçe görüşmelerine etkin bir şekilde takip etmemiş engellenmiştir. Komisyon toplantısının ertelenme taleplerimiz karşılanmamıştır.

İlgili kanun teklifi, Anayasa'nın 56'ncı ve 169'uncu maddelerinde yer alan çevreyi korumaya ilişkin amir hükümleri uyarınca esas komisyon olması gereken Çevre Komisyonu'na sunulmayarak komisyonların uzmanlık ilkeleri ihlal edilmiştir ve bu bağlamda Türkiye Büyük Millet Meclisi İç Tüzük hükümlerine aykırıdır. Çanak kale Savaşları Gelibolu Tarihi Alan Başkanlığı Kurulması Hakkında Kanun Tasarısı ile Kapadokya Alanı Hakkında Kanun Teklifi daha önce esas komisyon olarak Milli Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor Komisyonunda görüşülmüştür. Uludağ Alanı Hakkında Kanun teklifinde ise söz konusu komisyon tali komisyon olarak görevlendirilmiş fakat toplanmamıştır. Özellikle Uludağ'ın, 2543 metre yükseklik ile Marmara Bölgesinin en yüksek dağı olması, 1320 çeşit bitki türü, 175 endemik bitki türünün bulunması ve 32 endemik sadece burada bulunuyor olması Çevre Komisyonu'nun toplanması için yeterli ölçütler olmasına rağmen ilgili komisyon tali komisyon olarak dahi görevlendirilmemiştir. Yine %71'i orman örtüsü ile kaplı, geriye kalan kısmında ise Alpin çayır alanı olan Uludağ ile ilgili olarak Tarım, Orman ve Köy işleri

Komisyonunun görüşünün alınmamış olması büyük bir sorundur. Çevreyi ve Ormanı ilgilendiren bir konunun İmar ve Turizm alanları ile ilgilenen bir komisyona gelmiş olması Alan Başkanlığının vizyonunu da ortaya koymuştur.

Kanun teklifi ile ilgili olarak Anayasa'ya aykırılık iddialarımız dikkate alınmamış, İçtüzüğün 38'inci maddesi uyarınca gerekli Anayasa'ya uygunluk incelemesi yapılmamıştır.

İçtüzüğün 38'inci maddesi şu hükmü içermektedir:

“Komisyonlar, kendilerine havale edilen tekliflerin ilk önce Anayasanın metin ve ruhuna aykırı olup olmadığını tetkik etmekle yükümlüdürler. Bir komisyon, bir teklifin Anayasaya aykırı olduğunu gördüğü takdirde gerekçesini belirterek maddelerin müzakeresine geçmeden reddeder.”

Komisyonun ilgili tüzük maddesinde belirtilen bir diğer yükümlülüğü inceleme alanına ilişkindir. Anayasa'ya uygunluk, hem sözü hem de özü açısından yapılmalıdır. Komisyon sunduğumuz Anayasa'ya aykırılık öneremiz yukarıda izah edilen değerlendirme yükümlülükleri yerine getirilmeden, teklifin Anayasa'nın metin ve ruhuna aykırı olup olmadığı gerekli ölçüde değerlendirilmeden daha ziyade madde üzerinde yorumlar yapılarak reddedilmiştir. Bu nedenle, Anayasa'ya uygunluk incelemesi bakımından İçtüzük madde 38 gerekleri yerine getirilmeden Komisyon tarafından kabul edilen teklif metni, yasa yapım usulüne aykırıdır.

Yasa teklifi hazırlık sürecinde meslek odaları, birlikler ve sivil toplum kuruluşlarına danışılmamış olması komisyon yasama sürecinde Çevre Kanunu'na da aykırılık teşkil eden bir usul izlendiğini ortaya koymaktadır.

2872 sayılı Çevre Kanunu'nun 3. maddesinin 1. fıkrasının “b” bendinde:

“Çevrenin korunması, çevrenin bozulmasının önlenmesi ve kirliliğin giderilmesi alanlarındaki her türlü faaliyette; Bakanlık ve yerel yönetimler, gerekli hallerde meslek odaları, birlikler ve sivil toplum kuruluşları ile işbirliği yaparlar.” belirtilmektedir.

Başta Bursa halkı olmak üzere doğa örgütler, sivil toplum kuruluşları, meslek odaları gibi toplumun önemli bir kesimini yok sayarak kanun teklifinin alelacele görüşülmeye çalışılması AKP iktidarının Bursa halkına, ekolojiye ve meslek örgütlerine bakışını ortaya koyması açısından önemlidir.

Bunun yanı sıra; kanun teklifi ile Çevre Kanunu 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu, 3194 sayılı İmar Kanunu, 2873 sayılı Milli Parklar Kanunu devre dışı bırakılmaktadır.

Tüm bunlarla birlikte komisyona davet ettiğimiz DOĞADER yöneticileri, Bursa Barosu ve Jeoloji Mühendisleri Odası söz konusu kanun teklifini Uludağ'a vereceği zararları açıklamış ve ilgili kanun teklifinin görüşmelerinin yapılmadan geri çekilmesi taleplerini iletmışlerdir.

Kanun teklifi ile ilgili olarak Anayasa'ya aykırılık önergemiz yine iktidar milletvekilleri tarafından reddedilmiştir.

Uludağ'ı, ekolojiyi, doğayı ve içinde yaşayan canlıları koruma ve kollama amacıyla ortaya koyduğumuz tüm itirazlar, kullanma ve kullandırma emelinde olan iktidar tarafından görmezden gelinmiştir.

HDP'nin amacı parti tüzüğünde de belirtildiği üzere; *“Kapitalizmin doğayı, doğal varlıkları ve yaşamı metalaştırarak sömürmesine, yaşam alanlarını yok etmesine karşı, doğanın, insanın, hayvanların ve tüm canlıların yaşam haklarının güvence altına alınması için mücadele yürütmeyi”* olarak belirlenmiştir. Dolayısı ile amacı turizm hedefi ise talan olan söz konusu kanuna karşı duruşumuz hem parti tüzüğümüzün ilkeleri hem de insani ve vicdani sorumluluğumuzdur.

ANAYASAYA AYKIRILIK SAVLARIMIZ

1.Kanun Teklifinin Bütünü ile Anayasaya Aykırılığı

1.1.Çevre Hakkı

Çevre hakkı bu bütün içinde en temel insan hakkı olan yaşam hakkının, insan olmanın bir uzantısıdır. Bu niteliği ile de çevre hakkı, sağlıklı ve dengeli bir biçimde yaşama hakkını ya da insancıl yaşam koşullarını tehdit eden her türlü çevre sorunlarının yaratılmasına karşı direnme hakkını ve talep hakkını içerir. Çevre hakkının eksiksiz kullanılabilmesi, çevreyi etkileyebilecek kararların alınması sürecine herkesin katılımının sağlanması ile gerçekleşebilir. Halkın bu katılımı gerçekleştirebilmesi için de çevre konularında iyi bilgilendirilmesi, idari bilgi, rapor ve belgelere ulaşabilmesi gerekir. Bu neden bilgiye erişim, günümüzde çevre hakkının ayrılmaz parçası olarak nitelendirilmektedir.

Anayasa'nın 56. maddesi şu hükmü içermektedir:

“Herkes, sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahiptir. Çevreyi geliştirmek, çevre sağlığını korumak ve çevre kirlenmesini önlemek Devletin ve vatandaşların ödevidir.”

Bu bağlamda, milli park statüsündeki Uludağ alanının, alan başkanlığı biçimine taşınması bakımından kanun teklifinin bütünü; çevre hakkının özüne dokunup dokunmadığı, ölçülü olup olmadığı, ekolojikdengeyi zedeleyip zedelemeyeceği de sorgulanmalıdır. Turizm ve inşaat sektörleri için imara açılacak olan doğal sit alanının birkaç turizm şirketine peşkeş çekmek için talan edilmesi **ticarete ve ranta konu edilmesi çevre hakkının ihlali niteliğindedir.**

1.2.Ormanların Korunması ve Genişletilmesi

Anayasa'nın 169'uncu maddesi şu hükmü içermektedir:

“Devlet, ormanların korunması ve sahalarının genişletilmesi için gerekli kanunları koyar ve tedbirleri alır. Yanan ormanların yerinde yeni orman yetiştirilir, bu yerlerde başka çeşit tarım ve hayvancılık yapılamaz. Bütün ormanların gözetimi Devlete aittir.

Devlet ormanlarının mülkiyeti devrolunamaz. Devlet ormanları kanuna göre, Devletçe yönetilir ve işletilir. Bu ormanlar zamanaşımı ile mülk edinilemez ve kamu yararı dışında irtifak hakkına konu olamaz.

Ormanlara zarar verebilecek hiçbir faaliyet ve eyleme müsaade edilemez. Ormanların tahrip edilmesine yol açan siyasi propaganda yapılamaz; münhasıran orman suçları için genel ve özel af çıkarılamaz. Ormanları yakmak, ormanı yok etmek veya daraltmak amacıyla işlenen suçlar genel ve özel af kapsamına alınamaz.

Orman olarak muhafazasında bilim ve fen bakımından hiçbir yarar görülmeyen, aksine tarım alanlarına dönüştürülmesinde kesin yarar olduğu tespit edilen yerler ile 31/12/1981 tarihinden önce bilim ve fen bakımından orman niteliğini tam olarak kaybetmiş olan tarla, bağ, meyvelik, zeytinlik gibi çeşitli tarım alanlarında veya hayvancılıkta kullanılmasında yarar olduğu tespit edilen araziler, şehir, kasaba ve köy yapılarının toplu olarak bulunduğu yerler dışında, orman sınırlarında daraltma yapılamaz.”

Görüldüğü üzere Anayasa, ormanların korunması ve geliştirilmesi için gerekli kanunların konulmasını, gerekli tedbirlerin alınmasını ve ormanlara zarar verebilecek hiçbir faaliyet ve eyleme müsaade edilmemesini öngörmüş bulunmaktadır. Anayasa Mahkemesi de ormanlık arazilerinin turizme tahsisine ilişkin Anayasa'ya aykırılık incelemelerinde; kamu yararının tek başına yeterli olmadığı ve zorunluluk ve kaçınılmazlık ölçütlerinin de incelenmesi gerektiği aksi halde tahsise müsaade eden yasanın Anayasa madde 169'a aykırılık teşkil

edeceğini karara bağlamıştır. Yüksek Mahkeme, Anayasaya uygunluk denetiminin, kanun koyucunun kamu yararı anlayışının isabetli olup olmadığını değil, konulan kuralın kamu yararı dışında belli birey ya da grupların çıkarları gözetilerek kanunlaştırılmış olup olmadığını incelemek olduğunu belirtmiştir.

Bu bağlamda doğal sit alanı olan Uludağ Milli Park'ının ormanlık arazileri de kapsayan alanlar dahil olmak üzere turizme tahsisine olanak tanıyan bu kanun teklifi yukarıda açıklandığı şekilde, kamu yararına değil belirli birey ya da grupların çıkarına hizmet etmekte olup, zorunluluk ve kaçınılmazlık ölçütlerini de açıkça karşılamadığı için Anayasa'nın 169'uncu maddesine aykırılık teşkil etmektedir.

1.3.Tarih Kültür ve Tabiat Varlıklarının Korunması

Anayasa'nın 63. maddesi şu hükmü içermektedir:

“Devlet, tarih, kültür ve tabiat varlıklarının ve değerlerinin korunmasını sağlar, bu amaçla destekleyici ve teşvik edici tedbirleri alır.”

Kanun teklifi ile kurulması öngörülen komisyon, doğal sit alanlarının sınır ve yeniden değerlendirilmesi hususunda geniş yetkilerle donatılmaktadır. Bu anlamda kanun teklifi ile turizm uğruna tabiat varlıklarına doğrudan bir saldırı söz konusudur. Doğal sit alanı olan Uludağ Milli Parkının talan edilmesinin önünü açacak olan bu teklif, devletin tabiat varlıklarını koruma yükümlülüğünün açık ihlalidir.

2. Kanun Teklifinin 9. Maddesinin Anayasa'ya Aykırılığı

Kanun teklifinin “Uludağ Alanının doğal değerleri ile jeolojik/jeomorfolojik dokusunun, turizm potansiyelinin korunmasına ve yaşatılmasına dair alınan tedbirlere aykırı davranılması” halinde cezaya hükmeden “Yasaklar ve Cezalar” başlıklı 9. maddesi belirsiz ibareler içermektedir. Suçların ve cezaların kanuniliği ilkesinin unsurlarından olan belirlilik ilkesi suç ve ceza içeren normların açık olmasını gerektirir. Bu sebeple birden fazla anlama gelebilecek sözcük ve deyimlerden kaçınılmalıdır. Kanun teklifinin 9. maddesi belirlilik unsurunu karşılamaması bakımından Anayasa'nın suçlar ve cezaların kanuniliğini güvence altına alan 38. maddesine aykırılık teşkil etmektedir.

GENEL DEĞERLENDİRME

1. AKP Dönemi Ekoloji Politikalarının Eleştirisi

Adalet ve Kalkınma Partisi iktidarları boyunca, ekoloji alanında büyük tahribatların yaşandığını ifade etmek yanlış olmayacaktır. Kaz Dağları'ndan Şırnak ormanlarına, Akdeniz-Ege kıyılarından Hasankeyf'e, Çanakkale'den Dersim'e, Edirne'den Artvin'e, Kuzey Ormanlarından Salda Gölüne neredeyse ülkenin dört bir yanında gerçekleşen bu ağır tahribatlar AKP iktidarının ekolojiye yaklaşımını anlamak için yeterlidir.

Kapitalizmin neden olduğu ekolojik kriz, her geçen gün kendisini daha fazla hissettirmektedir. Kâr merkezli üretim anlayışı doğada geriye dönüşü zor tahribatlara neden olmaya devam ediyor. Neoliberal politikaların sadık savunucu AKP döneminde ekolojik yıkım her geçen gün daha fazla artmaktadır. 20 yıl boyunca devam eden bu 'istikrarlı' tahribata her gün yeni talan projeleri de eklenmektedir. Türkiye'nin dört bir yanında mega projeler, madenler, termik santraller, hidroelektrik santraller (HES) ve jeotermal enerji santralleri (JES) geri dönülemez bir yıkıma yol açmaya devam ediyor. Türkiye genelinde 2 buçuk milyon hektarlık alan, sit alanı olmaktan çıkarıldı, kiminin ise dereceleri düşürüldü. AKP'nin iktidara geldiği 2002 yılında 41 milyon 196 bin hektar tarım arazisi bulunuyordu. Ancak bu araziler 2020 yılı sonunda 3 milyon 484 bin hektar azalarak 37 milyon 712 bin hektara düştü. Bu alan Belçika'nın yüzölçümüne denk geliyor.

Türkiye Ormancılar Derneği yaptığı açıklamada; son 20 yılda Orman Kanunu'nda 34 kez değişiklik yapıldığını, bu değişikliklerle 6831 sayılı Orman Kanunu'nun 16,17 ve 18. Maddelerinde, izne konu edilen sınırlı sayıda yer alan istisnai konuların dışında, anayasanın ruhuna aykırı olarak izin verilememesi gereken konular da en geniş şekilde yasanın izin maddelerine dâhil edilerek yasa eliyle ormanlarımızın korunması rafa kaldırıldığı belirtilmiştir. Derneğe göre, orman alanlarında verilen izinler sonucunda orman bütünlüğü bozulmuş ve ormanlarımızın parça büyüklükleri azalmıştır. 2008-2019 yılları arasında 100 hektardan büyük orman parçalarının sayısı 11 bin 163'ten 7 bin 164'e, 10-99 hektar arası büyüklüğe sahip orman parçalarının sayısı 33 bin 829'dan 30 bin 116'ya gerilerken, 10 hektardan küçük orman parçalarının sayısı 55 bin 484'ten 120 bin 789'a yükseldi. Yani ormanlarımız çok büyük bir parçalanma süreci yaşayarak ekolojik işlevlerini büyük ölçüde yitirmektedir. Ormanlara yönelik talanın son büyük örneğine Şırnak'ta tanık olduk. Şırnak'ta güvenlik bahane edilerek korucular eliyle gerçekleştirilen ağaç kesimleri nedeniyle, Şırnak

Barosu'nun verilerine göre,Şırnak İlindeki orman varlığının Şubat-Eylül ayları arasındaki 7 aylık kısa sürede % 8 azaldığı görülmektedir.

. Ağaç kesimlerinin büyüklüğü Google Earth uygulamasına dahi yansımıştır.

AKP iktidarının Anayasayı dahi tanımayan bu talan politikasının başka bir örneği de Muğla'da yaşanmaya devam ediyor. Muğla Marmaris'teki İçmeler Mahallesi Kızılkum mevkiinde Sinpaş Gayrimenkul Yatırım Ortaklığı A.Ş. tarafından yapılması planlanan "Marmaris KızılbükResort Otel ve Devremülk" projesine ilişkin açılan davada mahkeme "ÇED gerekli değildir" kararını iptal kararı vermesine rağmen, mahkemenin bu kararını yok sayan şirket, çalışmalarını devam ettirmiştir. Mili park sınırları içerisindeki İçmeler Mahallesi Kızılbük'te kanuna aykırı bir şekilde devre mülk ve otel projesinin inşaatı devam etmektedir. AKP dönemi; anayasayı, hukuku yok sayan, ekoloji ve çevre örgütlerinin tepkilerine gözlerini kapayan, meslek odalarının ve bilim insanlarının uyarılarına kulaklarını tıkayan sayısız çevre suçu ile doludur.

2. Uludağ Milli Parkının Ekolojik Yapısı

Bursa ili sınırları içinde yer alan Uludağ Milli Parkı 1961 yılında milli park ilan edilmiştir. Uludağ, Marmara Denizinin 25 - 35 km güneydoğusunda olup, bu dağın simgesi haline gelmiş bulunan Bursa İlinin içinden başlamaktadır. Eteklerine kurulmuş bulunan Bursa'dan başlayarak güneydoğu yönünde uzanan bu dağ silsilesi dik bir eğimle yükselerek 2543 m yüksekliğe eriştikten sonra tekrar alçalarak Eskişehir'in batısına kadar uzanmaktadır. En yüksek noktası Uludağtepe (2543 m) olup, yakınında ve aynı sırt üzerinde başka tepeler de bulunmaktadır.¹

Bursa ilinin güneydoğusunda yer alan Uludağ'ın doğal sınırlarını ise; batı ve güneyde Nilüfer Çayı, kuzey ve doğuda Bursa şehri ve İnegöl ilçeleri oluşturmaktadır. Uludağ tek bir yükselti şeklinde olmayıp, kuzeybatı –güneydoğu doğrultusunda bir dağ sırası şeklinde uzanmaktadır. 40 km uzunlukta ve yaklaşık 20 km genişlikte bir alanı Uludağtepe 2543 m, Çiftesenaber-tepe 2524 m, Karatastepe 2486 m, Zirvetepe 2485 m, Rasatdüzütepe 2480 m, Kuşaklıkayatepe 2232 m, Paşacıyırtepe 2099 m, Fatintepe 2045 m, Cennetkayatepe 1990 m kaplamaktadır. Uludağ bu yüksekliği ve genişliği Marmara Bölgesi ve Batı Anadolu'nun en yüksek dağlık

---

¹Uzel, Gökhan;

https://acikerisim.uludag.edu.tr/bitstream/11452/24745/1/G%C3%B6khan_Uzel.pdf, 2022

kitlesini oluşturmaktadır. ²Uludağ Milli Parkı'nın yaklaşık 350 m. den 2550 m'ye kadar farklı yüksekliklerde büyük kısmı kuzey bakı özelliğinde olan jeomorfolojik bir yapıya sahip olması nedeniyle, Milli Parkın en düşük rakımı ile en yüksek rakımı arasında büyük sıcaklık farkları ve farklı iklim koşulları yaşanmaktadır.

2543 metre yükseklikteki Uludağ Tepe altında kalan bölgede son buzul devrinden kalma ve buzul aşındırması sonucu oluşmuş bir kısmı yazın kuruyan buzul (sirk) gölü bulunmaktadır. Bu göller; zirvenin kuzeyinde Kara Göl, Kilimli Göl, Buzlu Göl, Aynalı Göl ve yazın kuruyan Heybeli Gölü ile Çayırıldere ve Koğukdere gölleridir. Bölgede yer alan göller kar/yağmur sularından beslenmekte ve buna bağlı olarak da bölge genelinde etkin olan yağış rejimindeki değişime göre göl seviyeleri zaman içerisinde değişim göstermektedir. Bu göllerden su kaybı ise buharlaşma-terleme ve yüzeysel dışa akış şeklinde olmaktadır. Bu göllerin tabanı genellikle metamorfik şistler tarafından sınırlandırıldığından göl tabanı geçirimsiz bir özellik göstermektedir. Bundan dolayıda göller ile yeraltı suları arasında hidrodinamik acıdan bir ilişki bulunmamaktadır.

Alanda gözlenen en önemli akarsu Nilüfer Çayı olup DSİ tarafından yapılan ölçümlere göre azami debisi 355 m³ /s'dir. Diğer bir önemli akarsu olan Karagöl Deresi ise Karagöl ve yakınındaki kaynaklardan beslenerek Karagöl'den yaklaşık 20 km uzaklıkta Deliçay adını alarak bölge sınırını terk etmektedir. Aynı şekilde Kovukdere, Kovukdere ve Çayırıldere gölleri civarındaki kaynaklardan beslenerek Güvercinli Dere ismiyle kuzeye doğru akmaktadır. Granit ve granitin bozulması sonucu oluşan metamorfik birimlerin oluşumları sırasında diğer kayaları delerek geçmeleri sonucunda yüzeye yakın kısımlarında kırık-çatlak yapılarını oluşturmuşlardır. Bu yapılar içinde bulunan pışme zonlarında mineral zenginliğinin fazla olması, kırık-çatlak yapılarından oluşan kaynak sularının da kalitesini artırmaktadır. Güney yamaçlarda Soğukpınar, Değirmendere, Madendere ile dağın kuzeyinde Gökdere, Kaplıkaya, Kırkpınar ve Balıklı dereleri bulunmaktadır. Yüksekten ovaya doğru akan bu derelerde birçok çağlayanlar bulunmaktadır. Oteller bölgesi yanından Kaplıkaya Deresi geçmektedir. Zengin maden suları ise dağın Kalabak bölgesinde bulunmaktadır.³

Uludağ, lokal ve global ölçekte biyolojik çeşitliliğin sürdürülmesi, ekolojik dengenin korunması ve devamlılığı açısından oldukça önemli bir ekosistemdir. Marmara Bölgesi ve Batı Anadolu'nun en yüksek kütlesi durumunda olan Uludağ ekosisteminde çok sayıda

²*Daşkın'dan aktaran Uzel, Gökhan; 2022*

³*Uzel, Gökhan; 2022*

endemik, lokal endemik, nadir ve tehlike altında bitki taksonu yetişmektedir. Çok farklı tipte jeolojik yapıya (toprak ve ana kaya yapısı) ve buzul toprakları, buzul gölleri, buzul devrinden kalma kaya kitleleri gibi dünya üzerinde nadir görülen jeolojik oluşumlara sahiptir. Saf ya da karışık halde ormanlık alanlar, çalılık alanlar, nemli ve sulak çayırliklar, turbalık alanlar, açık kayalık alanlar gibi çok çeşitli yaşam alanlarına sahiptir. Bu kapsamda, 11 338 hektarlık alan 1961 yılında Milli Park olarak ilan edilmiş, 1996 yılında bu alanın sınırı 12 762 hektara çıkarılmıştır. Doğal Hayatı Koruma Derneği(DHKD) tarafından acil koruma altına alınması gerekli bölgeler içerisine dahil edilmiştir.12 762 ha'lık alana sahip olan Uludağ Milli Parkı'nın %71'i orman, %28'i çayırlik ve kayalık alanlar,%0,4'ü açık alanlar, %0,1'i su kaplı alanlar, %0,5'i ise yerleşim alanlarıdır.⁴

Milli Park, bitkisel çeşitlilik açısından; 30'u Uludağ, yaklaşık 107'si Türkiye için endemik olmak üzere toplam 137 endemik türe ev sahipliği yapmaktadır.⁵ *Uludağ endemiği olan gentianalutea (sarı jensiyan)*, *astragalusangustifolius* ve *a. hirsutus* (Geven), *thymusbormülleriana* (kekik), *papaverpilosum* (gelincik), *erodiumolympicum* (dönbaba), *linumolympicum* (keten), *aubrietaolympica* (obrizya), *senecioolympicum*'un (kanarya otu) insan aktivitelerinin çok fazla olduğu dağın 1700-2100 rakımlı kesimlerinde yayılış gösterdiğini biliniyor.⁶

Yapılan tüm bilimsel araştırmalar ve gözlemler Uludağ Milli Parkı ve çevresinin ülkemiz ekolojisi açısından çok önemli bir bölge olduğunu tartışmaya yer bırakmayacak şekilde kanıtlamaktadır.

3. Ekolojik Bölgelerde Turizm Baskısı

Doğaya rağmen sınırsız ve sürekli bir gelişimin mümkün olmadığı, ekolojik krizin geldiği boyut düşünüldüğünde yakıcı bir şekilde ortaya çıkmıştır. Dünyada ve ülkemizde temel sorun kaynakların yetersizliği değil, var olan kaynakların adil bir şekilde dağıtılmamasıdır. Bu nedenle dünya kapitalist sisteminin yarattığı tahribatların daha fazla istihdam yaratma hedefli ve ekonomiye katkı sunarak yoksulluğa karşı bir girişim olduğu koca bir aldatmacadan başka bir şey değildir. AKP, bu anlayışın sadık bir takipçisi olarak doğaya karşı büyük suçlar

⁴Güney ve diğerlerinden aktaran Gökhan Uzel; 2022

⁵(<http://www.osmangazi.gov.tr/milli-park1>)

⁶(<https://www.kotaman.com/bursa-uludag-endemik-bitki-turleri/>)

işlemiştir. Bunu da her defasında “ekonomik gelişmeye katkı”, “yeni istihdam alanları oluşturma” gibi argümanlarla destekleme uğraşına girmiştir. Bu politikalar sahil şehirlerimiz başta olmak üzere birçok tarihi ve doğal alanı adeta bir beton yığına dönüştürmüştür. Muğla, Nevşehir, Antalya gibi örnekler ortadadır. Bugün turizm bölgeleri olarak adlandırılan alanlar yoğun turizm faaliyetine bağlı olarak nüfus baskısıyla karşı karşıyadır. Buna turizm baskısı da denebilir. AKP iktidarı sürekli olarak turizm alanlarını genişletmekte bu da ekolojik alanlarda turizm baskısını ve buna bağlı olan tahribatların artmasına neden olmaktadır. Salda Gölü gibi örneklerde de görüleceği üzere, bu turizm baskısı gelir getirici bir amaç taşımak dışında bir kaygı taşımamakta, ekolojik alanlara büyük zararlar vermektedir. Bu nedenle, ekolojik alanlarda yapılaşmayı teşvik eden, turizm yatırımı gerekçe gösterilerek yapılan tüm girişimler doğa merkezli gözden geçirilmeli ve doğaya kalıcı zararlar veren hiçbir girişime izin verilmemelidir.

Uludağ Milli Parkı Marmara bölgesinde bulunmakta ve bu bölge nehirleri Marmara denizine akmaktadır. Marmara Bölgesi, doğal yapısı sanayi, yoğun kentleşme, artan nüfus baskısı, maden sahaları, turizm faaliyetleri nedeniyle sistematik bir şekilde ağır tahribatlar almaktadır. Balıkesir-Çanakkale arasındaki Kaz Dağlarında devam eden madencilik faaliyetleri, yine sahil bölgelerinde teşvik edilen yapılaşma, Balıkesir örneğinde de görüleceği üzere büyük tarımsal arazilerin sanayiye açılması, Trakya’da Ergene ve Meriç gibi nehirlerde artan yoğun kirlilik, Dilovası’nda artan kanser vakaları vb. bu tahribatlara örnekler teşkil etmektedir. Tüm bunlara bağlı olarak Marmara bölgesinin evsel ve sanayi atık sularının artırılması konusundaki yetersizlikler Marmara Denizini bir atık havuzuna dönüştürmüş müsilaj ve deniz marulu gibi istilacı türler Marmara Denizinde sıklıkla görülür hale gelmiştir. Son 20 yıldaki çevre, sanayi ve kent politikalarının sermaye merkezli oluşturulması bu tahribatın en büyük nedenleri arasındadır. AKP dönemi turizm, sanayi ve çevre politikaları Marmara Bölgesine adeta yaşanmaz bir yer haline getirmektedir. Bugün bu bölge için yapılacak en iyi şeyin, artan oranda devam eden nüfus baskısının azaltılması ve nüfusun diğer bölgelere dengeli dağılımını sağlayacak/teşvik edecek ekonomik, kentsel ve çevresel politikaların oluşturulması olduğu açıktır.

4. Uludağ Alan Başkanlığı Kanun Teklifi Hakkında

AKP’nin Bursa milletvekilleri öncülüğünde 49 AKP’li milletvekili tarafından verilen kanun teklifi yukarıda dikkat çektiğimiz ekolojik talan projelerine yenisini ekleme girişimidir. Bu teklifin TBMM’de 2023 bütçe tartışmaları gerçekleştirilirken getirilmesi usul olarak doğru

değildir. Bütçe yapım süreci devam ederken milletvekillerinin bu alana yoğunlaşması gerekirken, Uludağ Milli Parkı ve çevresindeki ekolojik alanlar açısından önemli sayılabilecek böylesi bir teklifin bu süreçte komisyon gündemine getirilmesi AKP'nin ekolojije karşı duyarsızlığının bir örneği olarak değerlendirilmelidir.

İlgili teklife meslek, çevre-ekoloji, kent dernekleri ve sivil toplum kuruluşları tümenden karşıdır. Birçok demokratik kitle örgütü teklifin bir talan projesi olduğuna vurgu yaparak teklifle kurulması amaçlanan 'Uludağ Alan Başkanlığı' haklı olarak 'Talan Başkanlığı' olarak ifade etmektedir. Teklif incelendiğinde kurulması planlanan 'alan başkanlığı' ile Uludağ Milli Parkını turizmi geliştirme bahanesiyle yapılaşmaya açma ve yeni rant alanları yaratma çabası açıkça gözükmemektedir. Teklif amacıyla da bunu açıkça ifade etmektedir. Teklifle bir milli park, milli park olarak koruma altına alınmasına neden olan ekolojik niteliklerine hala sahip olduğu halde milli park korumasından çıkartılarak daha büyük yağma ve talana açılmak istenmektedir. Teklif yasalarsa yukarıda bahsettiğimiz Uludağ Milli Parkının ekolojik çeşitliliği büyük oranda zarara uğrayacaktır. Teklif, Milli Parkın yapılaşmaya açılma girişimidir. Bu, teklif metninden de komisyon tartışmaları aşamasında, yasa teklifinde imzası bulunan AKP'li vekillerin yaptıkları sunumlardan da açıkça görülmüştür.

Küresel ölçekte yaşanan iklim krizi Türkiye'yi de olumsuz etkilemektedir. Uludağ'a eskiye oranla, kısa süreli geç kar yağışları gerçekleşmekte, bu da kış sporlarının yapılmasını oldukça zorlaştırmaktadır. Uludağ Alan Başkanlığı milli parkın yapılaşma koordinasyonunu sağlayacak, buna bağlı milli parktaki ekolojik kriz katmerlenecek ve sonuçta kış sporları yapılamaz hale gelecektir. Yapılaşmaya, buna bağlı artacak nüfus baskısına paralel olarak, bölgeden beslenen akarsular kirlenecek, hali hazırda bir atık denizine dönüşen ve müsülaj gibi istilalara maruz kalan Marmara Denizi'ndeki kirlilik de artacaktır. Kanun teklifinin öncüsü Kültür ve Turizm Bakanlığı bir turizm patronu tarafından yönetilmektedir. Böylesi bir alan başkanlığının kurulmasının ipuçlarını söz konusu Bakanın ticari siciline bakarak öngörebiliriz. Kültür ve Turizm Bakanlığı tüm doğal alanları nakde dönüştürülmesi gereken yerler olarak görmektedir. Uludağ Milli Parkına bakış açıları da bundan ibarettir.

Yine teklifin 10'uncu maddesinde Uludağ Alanının sınırları, bölgenin kültürel ve doğal varlıkları ile turizm potansiyeli göz önünde tutularak ilgili Bakanlıkların görüşü alınarak Bakanlığın teklifi üzerine Cumhurbaşkanı kararı ile değiştirilebilir, ibaresi yer almaktadır. AKP'li Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın aldığı kararların, yayınladığı

kararnemelerin hiçbir insani, demokratik ve ekolojik değerleri göz önüne almadığı düşünöldüğünde; bu alana yönelik merkezi yönetimi güçlendiren, yerel yönetimleri, bölgedeki demokratik kitle örgütlerini, sivil toplum kuruluşlarını ve çevre-ekoloji örgütlerini yok sayan ve devre dışı bırakan bir anlayışın Uludağ Milli Parkındaki talanı daha çok büyüteceğini söylemek yanlış olmayacaktır. İlgili teklifle yapılacak tahribatı öngörebilmek için Kapadokya'ya bakmak da yeterli olacaktır. Kapadokya Alan Başkanlığının pratikleri Uludağ'ın başına gelebilecek felaketler için uyarıcı niteliktedir. Bugün Kapadokya her gün artan oranda betonlaşma tehlikesi ile karşı karşıyadır.

Yukarıda belirttiğimiz tüm gerekçeler göz önüne alındığında, öncelikle Uludağ Milli Parkının doğal yapısının korunması, turizme bağılı insan-nüfus baskısının azaltılması, var olan kaçak yapıların ortadan kaldırılması gerekmektedir. Söz konusu teklif yasallaşırsa devam eden tahribat artacak ve Uludağ Milli Parkı ve çevresi geriye dönüştürülmeksiz zararlarla karşı karşıya kalacaktır. Tüm bu gerekçelerle 'Uludağ Alan Başkanlığı' yasa teklifine esastan ve tümünden karşı olduğumuzu belirtmek isteriz.

5. Kapadokya Alan Başkanlığı;

2019'da Uludağ Alan Başkanlığının kurulmasını isteyen kanun teklifine benzer bir teklifle Kapadokya Alan Başkanlığı kurulmuştur, fakat sözkonusu başkanlık bugüne kadar hizmetlerinden çok yolsuzluk ve Kapadokya tarihi alanının talan edilmesiyle gündeme gelmiştir. Öyle ki Kapadokya'da yapılan kaçak yapılar ve yine Kapadokya alan Başkanlığı iş makinaları tarafından yapılan yıkımlardan bakan yardımcısının haberinin olmaması, Uludağ Alan Başkanlığının nasıl yönetilip denetleneceğine dair fikir vermektedir. Bu yıkım ve kaçak yapılar sonucu alan tahribatının aynısının Uludağ'da gerçekleşeceği kaçınılmazdır. Köylünün yaptığı küçük çaptaki işletmelerin yıkılıp yerine devasa binaların yapılmasının önünde hiçbir engel yoktur. Kapadokya Alan Başkanlığının çalışma kriterlerinde koruma amaçlı imar planının olmaması, kaçak yapıların nasıl engelleneceğinin belirsiz olması, ayrıca yıkılan kaçak yapıların yerinin nasıl değerlendirileceğine dair bir yöntemin olmaması o dönemde yaptığımız eleştirilerin başında geliyordu.

TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şubesi Kapadokya Alan Planları Yapımı ve Yürürlüğüne İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in yürütmesinin durdurulması ve iptali talebiyle de Kayseri İdare Mahkemesine ve Kültür ve Turizm Bakanlığına karşı dava açmıştır. Göreme Tarihi Milli Parkı bugüne kadar 3 yasal statüye aynı anda sahipken -bir, milli park; iki, doğal

sit; üç, UNESCO Dünya Miras Listesi- bu 3 statüden millî park olma durumu Cumhurbaşkanî kararıyla 22/12/2019 tarihinde kaldırılmıştır.

AKP siyaseti öncelikle rant açacağıyerleri statüsüz bırakmaktadır, sonra bu yerleri, kendi tekelinde kurmuş olduğu Başkanlık ve benzeri kuruluşlarla piyasalaştırıp öndeki hukukî engelleri de kaldırarak yetkileri Cumhurbaşkanına bağlamaktadır.

Onlarca örneğine rastlayacağımız bu tarz girişimler doğa talanı ile, tarihi yapılaşmaların yok edilişi ile son bulmuş, bunun yerine sermayeye ve yandaş şirketlere yeni rant kapıları açılmıştır.

5.1.Kapadokya Alan Başkanlığına ilişkin Yolsuzluk iddiaları;

Kültür Varlıkları ve müzeler Genel Müdürü Yardımcısı Birol İnceciköz hakkında görevini kötüye kullanma, usulsüzlük ve yolsuzluk iddiaları basında yer almıştır. Birol İnceciköz daha sonra Kapadokya Alan Başkanlığına atanmış ve burada da kendi yandaşlarını istihdam ettiği basına yansımıştır.

5.2.Kapadokya Alan Başkanlığının yaptığı yol çalışması;

Kapadokya Ortahisar ve Göreme beldeleri arasında yapılacak yolun Göreme Açık Hava Müzesi başta olmak üzere peri bacaları oluşumlarını, yer altı zenginliklerini, Saklı Kilise'yi ve arkeolojik sit alanlarını tehdit ettiği basında yer almıştır, sivil toplum kuruluşları karşı çıkmasına rağmen ilgili belediye başkanları zarar verilmeyeceğini iddia ederek yol yapımını durdurmamıştır.

UNESCO Dünya Mirası listesindeki Kapadokya'da Nevşehir İl Özel İdaresi Yol ve Ulaşım Hizmetlerine bağlı ekipler tarafından yaklaşık bir buçuk ay önce başlatılan Göreme-Ortahisar arasında yeni yol yapımı ile ilgili açıklama yapan Kapadokya Çevre Platformu sözcüsü Mükrem Tokmak yol güzergâhının aynı zamanda 1. Derece Arkeolojik ve Doğal Sit alanında olduğunu belirten "Alttaki kayaları keserek ve bir Bizans manastırını yok ederek buraya yol açıyorlar" iddiasında bulunmuştur.

Doğalgaz dağıtımında faaliyet gösteren EneryaKapadokyagaz adlı şirketin resmi sitesinde, 18 Mart 2021 tarihinde ve 10083-1 sayılı Kurul Kararıyla Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu'ndan (EPDK) aldığı izinle Göreme, Ortahisar ve Uçhisar beldelerini dağıtım lisansına dâhil ettiklerini duyurmuştur. Yolun turizm için değil doğalgaz şirketi için açıldığı iddiaları güçlenmiştir.

5.3.Kapadokya'da yapılaşma artıyor

Kapadokya bölgesinde devam eden yol projesinin yanında farklı farklı betonarme yapılaşmaların arttığını gözlemlenmektedir. Kültürel varlıklar tahrip edilerek yapılan büyük oteller, kesme taşlarla inşa edilmiş butik oteller, belediyelere ait iş merkezleri, sayıları her geçen gün artan ATV motor taşıtlarının yanı sıra Göreme Açık Hava Müzesi ile Kızılcukuru Vadisi'nin yollarının kesiştiği yerde, yaklaşık 20 bin metrekarelik alana ExcapTurkey adlı şirket tarafından 'Macera Parkı' adı altında eğlence merkezi inşa edilmektedir.

MADDELER ÜZERİNE DEĞERLENDİRME

MADDE 1

Birinci madde Uludağ Alan Başkanlığı hakkındaki kanunun amaç ve kapsamı düzenlenmektedir. Teklif metninin ilk haliyle kanunun amacı "Doğal ve turistik değerler açısından büyük öneme sahip Uludağ bölgesinin, doğal sit alanları ve diğer korunan alanlar ile birlikte kaynak değerlerinin korunması, yaşatılması, geliştirilmesi, tanıtılması, planlanması, yönetilmesi ve denetlenmesi ile alanda yürütülen faaliyetlere ilişkin hususları düzenlemektir" olarak tanımlanmıştır.

Kanun teklifine genel olarak karşı olmakla birlikte oda ve sendikaların görüşleri doğrultusunda, mevcut hali ile çıkacaksa bile olabildiğine kanun teklifini iyileştirmek ve koruma alanlarını genişletebilmek adına söz konusu maddeye "jeoloji ve biyoloji ve su kaynaklarının" da eklenmesi gerekliliğini hatırlatılmış ve önerimiz bakanlık yetkilileri ve kanun teklifi imza sahipleri tarafından olumlu karşılanmıştır. Her ne kadar koruma alanlarının genişletildiğini düşünsek de Alan Başkanlığı olarak tanımlanan ve doğal alanlar, tarihi bölgeler ve dünya mirasları gibi değerler üzerinde ortaya koyduğu yıkıcı etkilerde göz önüne alındığında uygulama açısından ciddi sorunlar çıkacağı kesindir. Bakıldığı zaman birçok

kanun, amaç ve kapsamı dışında siyasi ilişki ve menfaatler doğrultusunda işletilmekte, emredici hükümleri ise görmezden gelinmektedir.

Yine metinde “kaynak değerlerinin korunması” gibi muğlak bir ifade yer almaktadır. Söz konusu ibare ile tam olarak neyin kastedildiği açık bir şekilde tanımlanmamıştır. İfadenin kanun metninden çıkartılması, çıkartılmıyor ise bile tanımlanması gerekmektedir. Ekonomik açıdan mı yoksa jeolojik ve biyolojik açıdan mı kaynak değerinden bahsediliyor açıkça ortaya konulması gerekmektedir.

Geniş olarak açıklamaya çalıştığımız üzere kanun metni ilk maddesinden son maddesine varıncaya kadar Uludağ’da kurulacak bir alan başkanlığı bölgenin sermaye aracılığı ile yıkımı ve talanı anlamı taşımaktadır.

MADDE 3

Kanun teklif metninin ilk halinde 18 fıkradan oluşan daha sonra 17 fıkraya düşürülen ilgili madde kanunun genel esasları belirlemektedir.

Uludağ alanı içinde bulunan kamu hizmetinde kullanılan binalar ve tesisler, kamu konutları, hazine taşınmazları, orman sayılan yerler, Milli Park ilan edilen yerler ve üzerinde bulunan tüm yapılar bedelsiz olarak Uludağ Alan Başkanlığına geçmektedir. 3’üncü madde genel olarak Uludağ Alan Başkanlığına geniş yetkiler tanımaktadır.

Kanun teklifine göre Alan Başkanlığı;

- Uludağ alanında ulaşım, giriş kontrolü, güvenlik, parklama ve ziyaretçi merkezinde ödenecek ücret ve Uludağ Alanından faydalanma konularında yönetmelik çıkartma,
- Uludağ Alanında her türlü aykırı uygulamanın giderilmesini sağlama ve aykırı uygulamaya konu yapı ve tesisleri yıkma veya yıktırma,
- Uludağ Alanında bulunan hazine ve kamu kurumları ile özel mülkiyetindeki taşınmazların turizm amacıyla kamulaştırılma, kiralama, işletilme, işlettirilme,
- Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından talep edilen taşınmazların tahsisini yapabilme,
- Uludağ Alanında gerçekleşecek turizm amaçlı sportif faaliyetler ile alana ilişkin işletmecilik faaliyetlerini yapma, yaptıрма, izin verme ve denetleme,
- Her türlü altyapı ve diğer tesislerin yapma, yaptıрма, işletme, işlettirme,
- Peyzaja uygun çevre tanzimi esaslarını belirleme,

- Gerçek ya da tüzel kişilere ait taşınmaz mallar ile her türlü tesisleri kamulaştırma, yetkilerine sahiptir.

Alan başkanının nasıl ve ne şekilde belirleneceği kanunda belirtilmemiş olmasına rağmen geniş yetkilerle donatılmaktadır. Milli Park statüsünden çıkarılarak her türlü taşınmaz üzerinde istediği kararı alabilme yetkisinin başkanlığa bırakılması büyük bir talan ve yağmanın önünü açacaktır. Alan Başkanlığı verilen yetkilerin asıl sebebi Kültür ve Turizm bakanlığının bölgeye olan özel ilgisinden kaynaklanmaktadır. Bu düzenleme, alanda bulunan taşınmazların önce Alan Başkanlığına, Alan Başkanlığından Kültür ve Turizm Bakanlığına geçişini hızlandıracaktır. Kültür ve Turizm Bakanlığının, Kültür'den ziyade Turizmi hedefleyen politikaları ile sermayeden yana tavır almakta, doğayı ve doğanın ev sahipliği yaptığı diğer canlıları görmezden gelmektedir.

MADDE 5

Madde ile Uludağ Alanında bir Komisyonun belirlenmesi, görevleri ve çalışma esasları düzenlenmektedir. Düzenlemeye göre Komisyon Uludağ Alanı içinde her türlü uygulamaya yönelik karar alma yetkisine sahip olacaktır. Aynı zamanda kültür varlıkları, bölge kuralları ve tabiat varlıklarını koruma yetki ve görevleri ilgili komisyon tarafından kullanılacaktır. Komisyon sit alanlarının tescili, sınır değişiklikleri ve yeniden değerlendirmeye yönelik karar alma yetkisi de bulunmaktadır. Sit sınır ve derece değişikliğine oy birliği ile karar verebilmektedir.

Komisyon;

- Kültür ve Turizm Bakanlığınca görevlendirilecek, üniversitelerin mimarlık, şehir planlama/şehir ve bölge planlama, orman mühendisliği, hukuk, jeoloji mühendisliği, harita mühendisliği, çevre mühendisliği ve biyoloji bölümünden mezun olmuş ve on yıl deneyime sahip dört üye,
- Bursa Valisi tarafından görevlendirecek Vali Yardımcısı,
- Kültür ve Turizm Bakanlığına bağlı Yatırım ve İşletmeler Genel Müdürlüğünden iki üye,
- Kültür ve Turizm Bakanlığına bağlı Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğünden bir üye,

- Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığına bağlı Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğünden iki üye,
- Tarım ve Orman Bakanlığına bağlı Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğünden bir üye,
- Tarım ve Orman Bakanlığına bağlı Orman Genel Müdürlüğünden bir üye,
- Bursa Büyükşehir Belediye Başkanlığından görevlendirilecek bir üye,

olmak üzere 13 üyeden oluşmaktadır.

Komisyon üyelerinin atanması ve üyeliklerine son verilmesi Başkanlıkça çıkarılacak yönetmelikle belirlenmektedir.

İfade etmekte fayda var ki, kurulacak bu komisyonunun çoğunluğu Kültür ve Turizm Bakanlığının belirleyeceği isimler oluşturmaktadır. Kaldı ki başkanlık için belirlenen yetkilerin yarısı dahi komisyona verilmemiştir.

Milli Park statüsünden çıkarılan Uludağ Alanı Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığına ve Tarım ve Orman Bakanlığının kontrolünden de tamamen çıkarılmaktadır. Özellikle sermaye sahipleri tarafından sıklıkla dile getirilen ve Uludağ Milli Parkının belediyeye devredilmesi talepleri bu madde de karşılık bulmuş olacak ki Bursa Büyükşehir Belediyesinden bir üye bu komisyona dahil edilmiştir. Korunması ve kollanması gereken Uludağ'ın sermayeyi savunan Kültür ve Turizm Bakanlığının ağırlıkta olduğu bir komisyonun inisiyatifine terk edilmiş olması ekolojik bir yıkımın habercisi niteliği taşımaktadır. Kaldı ki komisyonun oy birliği ile karar alma yetkisi sadece sit sınır ve derece değişikliği ile sınırlandırılmıştır. Bunun dışında alınacak komisyon kararlarında aranan çoğunluk belirtilmemiştir.

İlgili kanun maddesinin dördüncü fıkrasında komisyonda gündemiyle ilgili olarak meslek odalarının başkanlığın davetiyle toplantıya katılabileceği düzenlenmektedir. Uludağ hakkında bir karar alınması ya da bir toplantı yapılması sadece komisyon ya da Başkanlığın değil tüm Bursa ve Uludağ'ın sahip olduğu özellikler nedeniyle ülkenin tamamını ilgilendirmektedir. Özellikle bölgede faaliyet sürdüren doğa ve çevre örgütlerini görmezden gelmek iktidarın bir rutini haline dönüşmüştür. Kaldı ki 5'inci fıkrada komisyonun aldığı tüm kurallara herkesin uyma zorunluluğu getirilirken, toplumun itiraz etme hakkı yok sayılmaktadır. İdari yargı yolunu açık bırakan düzenleme bir makyajdan öteye gitmeyecektir. Çünkü Türkiye'de

iktidarın yargı üzerinde ortaya koyduğu hegemonya maalesef hukukun adil ve haklıdan yana değil, iktidar ve iktidarın atadıklarından yana işler bir hal almıştır. Komisyon toplantılarına sadece meslek odaları ya da bir STK değil isteyen herkesin katılabilmesi gerekmektedir. Uludağ bir bakanlığın ya da bakanlığın güdümünde faaliyet gösterecek başkanlık ya da komisyonun tekeline terk edilemeyecek kadar önemli bir alandır.

MADDE 6

Madde ile *danışma kurulunun* görev ve yetkileri ile çalışma usul ve esasları düzenlenmektedir.

Maddeyle kurulan danışma kurulu, Bakanlık yetkilileri ve sermaye temsilcilerinden oluşmaktadır. Kurulda TMMOB bağlı meslek odaları, ilgili sendikalar, doğa ve çevre örgütleri yer almamaktadır. Demokratik kitle örgütlerinin, meslek odaları ve örgütlerinin, üniversite bilim insanlarının ve ekoloji örgütlerinin yer almadığı böylesi bir kurulun doğa merkezli objektif bir değerlendirme yapması güçtür. Kurul yerel dinamikler göz ardı edilerek oluşturulmakta, temel belirleyici tekçi bir anlayışla Kültür ve Turizm Bakanlığı olmaktadır. Bu açıkça Uludağ Milli Parkının betonlaşması, genel anlamıyla talanına yönelik kolaylaştırıcı bir kurul olacaktır. Zaten kurulun oluşturulmak istenen yapısı dikkate alındığında yasa teklifinin sermaye-rant çevrelerinin ihtiyaçları doğrultusunda çıkarıldığı net bir şekilde ortaya çıkmaktadır.

MADDE 7

Maddeyle kurulması planlanan Alan Başkanlığın gelirleri ve giderlerine ilişkin düzenlemeler yapılmaktadır.

Gelir ve giderleri düzenleyen bu maddeye bakıldığında, alan Başkanlığının temel gelirlerinin işletmeler ve buna bağlı faaliyetler olacağı görülmektedir. Bu da bu alanlardaki turizm faaliyeti bahanesiyle işletmeciliği teşvik edecek bir durumdur. Ne kadar çok işletme varsa gelirler de o kadar yüksektir. Bu düzenlemenin varacağı yer, daha fazla otel, daha fazla tesis, daha fazla beton sonuçta daha fazla betondan başka bir şey değildir. Gider kalemlerinde dahi bu alanın yapılaşmaya açılmasını destekleyecek faaliyetler yer almaktadır.

MADDE 8

Bu madde ile doğal ve turistik değerler açısından büyük öneme sahip Uludağ bölgesinin, sit alanları ve diğer korunan alanlar ile birlikte kaynak değerlerinin korunması, yaşatılması, geliştirilmesi, tanıtılması, planlanması, yönetilmesi ve denetlenmesi ile alanda yürütülen faaliyetlerin düzenlenmesi hedefleri doğrultusunda alanın bütünsel bir bakış açısıyla planlanarak ivedilikle uygulamaya geçilebilmesini teminen. Başkanlığın bu Kanundan doğan görevlerini yerine getirirken bazı kanunlardan muaf olması ve bazı indirimlerden yararlanması amaçlanmaktadır.

Yönetim, planlama, gelirlerin toplanması, denetlemeye kadar bütün yasal işlemlerin özerk olan alan başkanlığına devredilmektedir. Dolayısıyla Uludağ alanında yapılacak her türlü hukuksuzluğu denetleyecek bir yapı olmayacaktır. Bu madde ile birlikte Kurulacak olan Alan Başkanlığına devredilmektedir. Bu alanda bulunan hem kamu kuruluşları hem de özel kuruluşlar üzerinde tasarruf yetkisine sahiptir. Özel tesislerin kamulaştırması veya kamu alanlarının özelleştirilmesi gibi kararları kendi başına alabilecek bir yetki verilmektedir. Bu da Uludağ alanında ekolojik talana davetiye çıkarmaktadır.

Uludağ Milli Parkı Müdürlüğü, Milli Parklar Bölge Müdürlüğü, Milli Parklar Genel Müdürlüğü, Tarım ve Orman Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı Uludağ Milli Park alanını koruyamıyor mu? Gerekli denetimleri sağlayamıyor mu? Soruları ortaya çıkmıştır.

Bütün bu kurumların yok sayılarak yetkilerin tek bir kuruma verilmesi hiçbir gerekçe ile açıklanamaz.

MADDE 9

Madde ile Uludağ Alanı ve Alandaki orman dokusunun korunmasına yönelik hükümlere aykırılık halinde uygulanacak ceza hükümleri ile Başkanlıkça alınacak tedbirlere aykırı davranılması durumunda uygulanacak olan idari para cezalarına ilişkin düzenleme yapılması amaçlanmaktadır.

Burada bütün yetkilerin verildiği Uludağ Alan Başkanlığının orman dokusunun korunması hakkındaki kanunlara aykırı davranınca cezalandırılacağı inandırıcı değildir.

Maddede belirten cezaların ise hiçbir caydırıcılığı yoktur. Alt sınır 50 bin Türk lirası ve üst sınır ise 500 bin Türk Lirasıdır. Bu da her türlü istismara açıktır.

Örneğin ormanları talan edip buraya yüzlerce milyonluk tesis yapılırken 50 bin 100 bin gibi bir cezayı ödemekten de kaçınmayacaktır.

MADDE 10

Bu madde ile Uludağ Alanında süregelen yetki karmaşasının giderilmesi. Alandaki iş ve işlemlerin Başkanlık eliyle hızlıca yürütülmesini sağlamak için gerçekleştirilecek yetki devri düzenlenmiş alanın sınırlarının ilgili Bakanlıkların görüşü alınarak Bakanlık teklifi üzerine Cumhurbaşkanı kararı ile değiştirilebileceği yönünde düzenleme yapılmıştır.

AKP-MHP iktidarı sürekli bir yetki karmaşası var diye bütün yetkileri Cumhurbaşkanıya devrederek ülkede herkesi yetkisiz bırakmıştır. Oysa ortada bir yetki karmaşası yoktur. İlgili müdürlük, ilgili bölge müdürlüğü, ilgili Genel Müdürlük ve nihayetinde bir bakanlığa bağlı kurumlar vardır. Herkesin hukuki çerçevede yetkileri belirtilmiştir. Bu yöntemle yapılan işler denetlenebilir bir ağa bağlıdır, fakat yetki tek kişide toplandığında denetlenebilmesi mümkün değildir.

Mahmut Celadet Gaydalı

Bitlis

MUHALEFET ŞERHİ

Bayındırlık, İmar, Ulaştırma ve Turizm Komisyonu’nda görüşülen 2/4750 esas numaralı “Uludağ Alanı Hakkında Kanun Teklifi”ne ilişkin muhalefet şerhimiz aşağıdaki gibidir.

Teklifin Görüşülme Usulü ve Zamanı Üzerine Değerlendirme

2/4750 esas numaralı “Uludağ Alanı Hakkında Kanun Teklifi” 25 Kasım 2022 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulmuş, 6 Aralık 2022 tarihinde tarafımıza Bayındırlık, İmar, Ulaştırma ve Turizm Komisyonu Başkanlığına gönderilmiştir. Meclis Başkanlığınca, Komisyonumuz teklifin görüşüleceği esas komisyon olarak belirlenmiştir. Tali komisyon olarak ise Millî Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor Komisyonu belirlenmiştir. Tali komisyon teklifle alakalı toplanmamış ve herhangi bir rapor sunmamıştır. Komisyonumuz ise teklif tarafımıza gönderildikten 3 gün sonra yani 9 Aralık 2022 tarihinde 15.30’da toplanmıştır. Görüşmeler iki gün sürmüş ve 10 Aralık 2022 tarihinde tamamlanmıştır. Görüşülme usul ve zamanı hakkında ifade edilmesi gereken çok temel eleştirilerimiz mevcuttur. Daha önce kurulan Çanakkale Savaşları ve Gelibolu Tarihi Alan Başkanlığı ve Kapadokya Alan Başkanlığı’nın görüşmeleri Millî Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor Komisyonunda görüşülmüş ve karara bağlanmıştır. Ancak Uludağ Alan Başkanlığı teklifi Komisyonumuza sevk edilmiştir. Daha önceki alan başkanlıklarının kurulması sürecinde yer alan Millî Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor Komisyonu ise bu teklifte tali olarak dahi toplanmamış herhangi bir görüş belirtmemiştir. Bu durum son derece sorunludur. Yasama ilkesi, sürekliliği ve kalitesi açısından komisyonlar etkin çalıştırılmalıdır. Uludağ çevresi kayak sporunun yoğun bir şekilde yapıldığı, spor açısından önemli bir bölgedir. Bunun yanı sıra Millî Park olması, pek çok endemik bitkiyi barındırması, doğal sit alanlarını içermesi sebebiyle burada yapılacak bütün işlemler doğrudan çevreyi, ekolojii ve ekosistemi ilgilendirmektedir. Bu bağlamda teklifin Millî Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor Komisyonunun yanı sıra Çevre Komisyonunda da görüşülmesi daha uygun olacaktı. Ancak ihtisas komisyonları bu teklifte aktif bir şekilde çalıştırılmamıştır.

Teklifin görüşmelerinin en sorunlu yanlarından biri ise görüşülme zamanıdır. Türkiye Büyük Millet Meclisinde bütçe görüşmeleri yapılırken, bütün kamuoyunun gözü Genel Kurulda süren görüşmelere dönmüşken, böyle önemli bir teklifi yangından mal kaçırırçasına komisyona getirmek son derece yanlış olmuştur. Bütçe yapmak bir parlamento için en önemli görevlerden biridir. Hal böyle iken milletvekillerinin bütçe görüşmelerini takip etmesini engelleyen, bütçeye yönelik çalışmalarını sıkıştıran bir komisyon çalışması makul görülmez. Uludağ Alan Başkanlığının kurulacağına dair ilk somut beyan yerel seçimler sürecinde yapılmıştır. Üç yıldır gündemde olan ve çalışmalarının uzun süredir sürdüğü 2 aydır bilinen bir teklifin apar topar bütçe görüşmeleri sırasında görüşülmek istenmesi akıllarda soru işaretleri bırakmıştır. Eğer bir alan başkanlığı kurulması bu dönem için planlandıysa bunun doğru olan yolu bütçe görüşmelerinden önce teklifin yasallaşması ve bütçe görüşmelerinde de Alan Başkanlığının genel bütçeden pay almasıydı. Ancak bu da gerçekleşmemiş ve tamamen Kültür ve Turizm Bakanlığının tekelinde ve talep edeceği ek bütçelere bağlı bir hale gelmiştir. Bütün bu plansız yasama süreci ve acelecilik bize basında yer alan “kişiyi özel kanun” iddialarını hatırlatmaktadır. Bu teklif bazı yandaşların Uludağ’da talan yapmasına fırsat verilmesi ve inşaatlara hızlıca başlayabilmesi için mi alalecele getirilmiştir? İYİ Parti Grubu olarak “rantiyeci anlayışa karşıyız” ilkemizle bu meselenin takipçisi olacağımızı ifade etmek istiyoruz.

Teklifin Genel Değerlendirmesi

Cumhuriyet Halk Partisi Grubu tarafından kapsamlı gerekçelerle sunulan Anayasa'ya aykırılık önergesi teklif sahibi AK Parti Bursa Milletvekili Sayın Hakan Çavuşoğlu'nun "bence Anayasa'ya aykırı değil" ifadesiyle gerekçesiz bir şekilde savunulmuş, iktidarın sayısal çoğunluğuyla da reddedilmiştir. Tutanaklar incelendiğinde Anayasa'ya aykırılık iddialarının hiç birine hukuki ya da siyasi cevaplar verilmediği görülecektir. Bu durum yasama süreçlerinin kalitesizliğini göstermekte, ciddiyetsiz bir yaklaşımı işaret etmektedir. AK Parti grubu Anayasa'ya aykırılık önermelerini hiç bir şekilde ciddiye almamaktadır.

Teklifin ana fikri incelendiğinde şu sonuç ortaya çıkmaktadır: Uluslararası anlaşmalarla korunan türlerin yer aldığı, Milli Parklar Kanunu'na tabi olan Uludağ ve çevresi, bürokrasinin çokluğu ve yapılacak işlerde çok fazla kurumun onayının gerekmesi bahanesine sarılarak bu koruma kalkanlarından çıkarılmak istenmektedir. Milli Parklar Genel Müdürlüğü'nün bu çevreyi yönetemediği iddia edilmiştir. Bu iddia 20 yıldır iktidarda olan AK Parti için bir itibar niteliğindedir. Bu durum AK Parti iktidarının 20 yıldır etkin bir yönetim ortaya koyamadığını açığa çıkarmıştır. Öyle ki, teklif sahiplerinin eleştirilerine yine bir AK Parti milletvekilinden cevap gelmiştir. AK Parti Ankara Milletvekili ve eski Milli Parklar Genel Müdürü Sayın Nevzat Ceylan, Milli Parklara yönelik eleştirilerin haksız olduğunu vurgulamış, ihtiyaç olan yetkilerin Milli Parklar Kanunu'na koyularak sorunların çözülebileceğini işaret etmiştir. Sayın Ceylan aynı zamanda "Milli Park" kavramının uluslararası bir itibarı olduğunu bu itibarın da kaybedileceğini eklemiştir. Kısacası "Milli Parkların Uludağ'ı yönetemediği" iddiasına bizzat AK Partili bir milletvekili cevap vermiştir.

Uludağ günümüzde genel olarak bir kayak merkezi olarak bilinmekle birlikte eşsiz bir doğaya sahiptir. Orman varlığı, su kaynakları, endemik bitkileri, yaşayan hayvan türleri ile Uludağ ve çevresi ülkemiz için vazgeçilmez bir doğa harikasıdır. Uludağ ve çevresindeki bu zenginlikler Bursa şehrinin gelişmesinin ve ikliminin de en temel kaynağıdır. Uludağ, 175 endemik türe ev sahipliği yapmaktadır. Ayrıca küresel ölçekte nesli tehlike altında olan 3, Avrupa ölçeğinde ise 54 türün yaşam alanını oluşturmaktadır. Bern Sözleşmesi kapsamındaki koruma listelerine göre de Uludağ ve çevresinde yaşayan sürüngen türlerinden 11'i, kuş türlerinden 84'ü "Mutlak Koruma Altındaki Türler" kapsamındadır. Yine çevrede yaşayan memeli hayvan türlerinden 10'u "Mutlak Koruma Altındaki Türler" kapsamındadır. Aynı zamanda buradaki su kaynakları sadece Bursa'ya değil bütün Türkiye'ye katma değer sağlamaktadır.

Ekolojik değeri bu kadar yüksek olan bir bölgenin sadece "imar düzenlemelerini kolay gerçekleştirme" mantığıyla bir idareye tabi tutulması son derece hatalı olacaktır. Kurulacak sistemle Tarım ve Orman Bakanlığı, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, bağlı kurumları ve yerel yönetimlerin yetkileri tamamen sembolik hale getirilecek, komisyon ile danışma kurulunda kısıtlı bir temsile sahip olacaklardır. Alan Başkanı doğrudan Cumhurbaşkanlığı tarafından atanacaktır. Komisyondaki üye dağılımı da değerlendirildiğinde Uludağ ve çevresi Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın ve atanacak alan başkanının iki dudağı arasında bir hale getirilecektir. Çevrenin korunması yerine yapılaşmaya yönelik bir idare kurulacaktır. Kurulacak alan başkanlığında sivil toplum, meslek örgütleri gerektiği gibi temsil edilmeyecektir. Bu husus da ortak aklın oluşmasını engelleyecektir.

20 Eylül 1961 tarihinde Türkiye'nin 5'inci Milli Parkı olarak ilan edilen Uludağ Milli Parkı 13.024 hektar alana sahiptir. Ülkemizde milli parkların yüz ölçümüne oranı yüzde 1 seviyesinde iken bu oran Dünyada yüzde 6, Avrupa'da yüzde 11 seviyesindedir. Bu kadar az miktarda milli parka sahip olmamıza rağmen milli parklarımız gerektiği gibi

korunmamaktadır. 2873 Sayılı Milli Parklar Kanunu'nun 14'üncü maddesine göre "bu alanlarda tabii ve ekolojik denge ve tabii ekosistem değeri bozulamaz, yaban hayatı tahrip edilemez, çevre sorunları yaratacak iş ve işlemler yapılamaz, avlanma ve otlatma yapılamaz" gibi kesin hükümlerle bu alanlar koruma altına alınmıştır.

Uludağ Milli Parkının 2 bin hektarlık bölümünün bu statüsünden çıkarılarak Alan Başkanlığı ilan edilmesine gerekçe olarak iyi yönetilebilmesi ve daha iyi bir koruma için yönetimin tek elde toplanması gibi söylemlerde bulunulmuş olursa da Kapadokya örneğinde olduğu gibi Uludağ'da da yeni bir talan döneminin başlamak üzere olduğu anlaşılmaktadır. Uludağ'da Göller Bölgesi, Çobankaya, Sarıalan, Kirazlıyayla rantiyeci anlayışla yapılaşmaya açılarak bu güne kadar korunabilen milli parkın bitki örtüsü, yaban hayatı ve ekosistemiyle birlikte Bursa için önemli bir su kaynağı olan bölge topyekün saldırı altında kalacaktır. Diğer taraftan bu düzenlemenin Hazine ve Maliye Bakanı Nureddin Nebati'nin Fransa'da yatırımcılara yaptığı açıklamada "Bürokrasiyi alaşağı ederiz, arkamızda Cumhurbaşkanımız var. Mevzuatı da değiştiririz" sözlerine uygun olarak birilerine yeni gelir kapısı sağlamak amacıyla kişiye özel olarak yapıldığının bir göstergesi olmaktadır.

Kanunun hazırlanma sürecinde bütün paydaşların, sektör temsilcilerinin yeterince bilgilendirilmediği ve görüşlerinin alınmadığı, paydaşlar tarafından teklifin yeterince incelenmediği ve değerlendirme yapılamadığı anlaşılmaktadır. Teklifin yasallaşması halinde geri dönüşü olmayacak ekolojik sorunlarla beraber sosyal, ticari, hukuki sorunlar yaratacaktır. Bu kapsamda teklifin Meslek Odaları, ilgili Sivil Toplum Örgütleri, Sektör Temsilcileri ve Akademik Çevrelerce çalışılıp hazırlanması amacıyla verdiğimiz önerge ile alt komisyon kurularak, teklifin bu komisyona sevkini talep ettik. Ancak Cumhurbaşkanlığı'nın sayısal çoğunluğuyla bu önergemiz reddedilmiştir.

Maddelerin Değerlendirilmesi

Madde 1

Kanun teklifinin amaç ve kapsamını belirleyen bu maddenin ilk halinde "Uludağ Bölgesi" ifadesi yer almaktaydı. İfadenin kapsamının ne olduğu belli olmadığı itirazları yapıldı. İktidar grubu bu eleştiriler çerçevesinde ifadeyi önergeyle değiştirmiş "Uludağ Alanı" ifadesini yerine koymuştur. Ayrıca İYİ Parti olarak madde metninde yer alan "kaynak değer" ifadesindeki muğlaklığın giderilmesi amacıyla verdiğimiz önergeyle ibarenin "jeolojik ve biyolojik varlıklar ile su kaynaklarının" şeklinde değiştirilmesine yönelik talebimiz iktidar tarafından dikkate alınmıştır. Her ne kadar önergemiz reddedilse de aynı gerekçe ve benzer nitelikte hazırlanan AK Parti Grubu önergesiyle hata düzeltilmiş "jeolojik ve biyolojik varlıklar, su ve benzeri" ifadesi madde metnine eklenmiştir. Bu çerçevede maddede yapılan düzeltmeler olumlu olmuştur.

Madde 2

Madde ile kanunda kullanılacak terim ve kavramlar açıklanmaktadır. Ayrıca "Uludağ Alanı" olarak belirlenen coğrafi alanın kanuna ekli EK-1'deki kroki ve koordinatlardan oluştuğu ifade edilmektedir. EK-1'deki koordinatlar ve kroki incelendiğinde kanunların açık ve anlaşılır olması ilkesi çiğnenmektedir. Ekteki krokinin hangi bölgeyi kapsadığına dair şüpheler vardır. Bu noktada krokinin bir harita ile desteklenmesi, çevredeki yerleşim

yerlerinin işaretlenmesi, mevkiilerin belirtilmesi, dağın konumunun işaretlenmesi daha doğru olacaktır.

Madde 3

Kanunun genel esaslarının belirlendiği bu maddede yasama sürecinin ne kadar alenacele ve ciddiyetsiz yapıldığına bir örnek olarak, teklifin ilk halinde maddenin 6. fıkrasının aynı şekilde 17. fıkrada da yer alması gösterilebilir. Önergeyle düzeltilen bu durum açıkça yasama süreçlerindeki ciddiyetsizliği göstermektedir.

Maddenin 2'nci fıkrasındaki “kültür ve tabiat varlıklarına” ifadesinin “kültür ve tabiat varlıkları, ekolojik varlıkları ile su kaynak alanlarının korunmasına” şeklinde değiştirilmesi teklifimiz reddedilmiştir.

Maddenin 3'üncü fıkrasında yer alan “gerektiğinde” ifadesi, aykırı bir şekilde yapılacak yapıların yıkılmasında kesinlik vurgusunu ortadan kaldıracığı ve istismara yol açacağı için metinden çıkarılmıştır. İYİ Parti olarak verdiğimiz bu yöndeki önerge reddedilmiş ancak AK Parti Grubu yeni bir önergeyle ilgili düzeltmeyi yapmıştır.

Yine 14'üncü fıkrada yer alan “çevre sorunu yaratmayacak” ifadesinden sonra gelmek üzere “ve doğal jeolojik/jeomorfolojik görünümünü bozmayacak” ifadesinin eklenmesi teklifimiz reddedilmiştir. Önergemizde kanun maddesinde yer alan yoruma açık ve belirsizlik içeren 2'inci fıkradaki “tabiat varlıkları” ile 14'üncü fıkrada genel olarak ifade edilen “çevre sorunu” ibarelerinin kanunların açık ve anlaşılır olması ilkesi gereğince düzenlenmesi talep edilmiş olmasına rağmen iktidar bunu görmezden gelmiştir.

Madde 4

Kanun teklifinin geneli incelendiğinde, Uludağ Alan Başkanlığının kurulmasında en temel sebep olarak imar planlarının rahatça değiştirilebilmesi isteği görülmektedir. İlgili fıkrada her ölçekte yapılacak düzenlemelerin Alan Başkanlığı içindeki bürokrasi ile Kültür ve Turizm Bakanı'nın olurlarına bağlanmış olması sakıncalıdır. Çünkü zaten Alan Komisyonundaki üyelerin ağırlığı Kültür ve Turizm Bakanlığındadır. Kısacası Uludağ'da yapılacak her türlü imar planında tek yetkili Kültür ve Turizm Bakanı olmuş olacaktır. Bunu engellemek ve yerel yönetimlerin etkisini artırmak için verdiğimiz önerge ile Alan Komisyonu ile birlikte Büyükşehir Belediyesinin de uygun görüşü alınması zorunlu hale getirilecekti. AK Parti Grubunun oylarıyla önergemiz reddedilmiştir. Bu ve benzeri düzenlemelerle milli iradeyle seçilmiş yerel yönetimler etkisiz kalmakta, yetki alanlarındaki imar düzenlemelerinde çok kısıtlı bir söz hakkına sahip olmaktadır. Bu durum hem istismara yol açabilecek hem de demokratik teamüllere aykırı sonuçlar verecektir.

Madde 5

Teklifin 5'inci maddesinin 3'üncü fıkrasının a bendinde belirlenen mesleklere özel bir dağılım yapılmadığı için tamamının tek bir meslekten seçilmesi ya da ağırlığın tek bir mesleğe yönelmesi gibi durumların önü açılmaktadır. Bu da kadrolaşmada keyfilik getirecektir. Teklifin hâlihazırdaki fıkrasıyla 4 üyenin tamamının hukukçu olması ya da çevre mühendisi olması mümkündür. Bu noktada verdiğimiz önergeyle fıkraya “jeoloji mühendisliği”nin eklenmesi teklif edilmiş ayrıca her mesleğe bir üye düşecek şekilde düzenleme talep edilmişti. Ancak teklif reddedilmiştir.

Maddenin 5'inci fıkrasında ise yeni üyelerin göreve başlama sürelerinde bir kısıtlama yer almamaktadır. İlgili kurumlara yeni üye bildirilmediği takdirde komisyondaki eski üyelerin yıllarca görevine devam edebilme durumu vardır. Bunu açığa kavuşturmak amacıyla ilgili bakanlık, kurum ve kuruluşların yeni üyeleri en geç 45 gün içinde bildirmesini zorunlu kılan önergemiz reddedilmiştir. Ayrıca verdiğimiz önerge ile Komisyondaki işlerin takibi, tecrübenin paylaşılabilmesi için eski uzman üyelerin Başkanlık tarafından komisyona davetinin önü açılmakta, böylece teknik konularda üyelik sürelerinin sona ermesiyle çıkışan durumlar yaşandığında üyelerin tecrübe ve bilgilerini komisyonla aktarılması sağlanmaktaydı. Ayrıca üyelere dönem kısıtlılığı getirilerek komisyonun dinamizminin sağlanması amaçlanmaktaydı. Bütün bu yapıcı önerilerimiz kabul görmemiş, sayısal çoğunlukla reddedilmiştir. Bütün bu önerilerimiz karşısında iktidar sadece komisyonda yer alacak mesleklerle “jeoloji mühendisliği ve harita mühendisliği”ni de eklemiş ancak bunların atanmasıyla alakalı hiç bir zorunluluk getirmemiştir. Mevcut keyfilik devam etmiştir.

Madde 6

Teklifin ilgili maddesiyle son derece dar kapsamlı bir danışma kurulu oluşturulmaktadır. Danışma Kurulu kararlarının herhangi bir bağlayıcılığı bulunmamaktadır. Kurulda yer alacak üyelerin dağılımına bakıldığında ise sadece turizm ve spor alanının dikkate alındığı, Uludağ'ın çevresel durumunun göz ardı edildiği görülmektedir. Bu durum da aslında iktidarın Uludağ'a bakışını açıkça göstermektedir. Uludağ'daki ekosistem yok sayılmakta sadece turizm ve spor düşünülmektedir. Sivil toplum ve meslek örgütleri ise sadece Alan Başkanı'nın davetiyle toplantılara katılabilmektedir. Alan Komisyonunda yok sayılan sivil toplum ve meslek örgütleri burada da ayak bağı olarak düşünülmüş ve dışarıda bırakılmıştır. İktidarın burada açıkça gerçekleştirecekleri rant düzenlemelerine kılıf aradığı aşikardır. Verdiğimiz değişiklik önergesi ile danışma kuruluna Çevre Mühendisleri, Orman Mühendisleri, Jeoloji Mühendisleri, Mimarlar ve İnşaat Mühendisleri Odalarından birer temsilcinin davete gerek olmadan katılması teklif edilmiştir. Ayrıca Danışma Kurulu kararlarının bağlayıcı olması öngörülmesi, burada alınan kararların tersine bir düzenleme yapılamayacağı hükme bağlanmıştır. Son olarak ise danışma kurulu üyelerine hiç bir şekilde maaş ve huzur hakkı ödemesi yapılamayacağı hükmü önerilmiştir. Bütün bu tekliflerimiz AK Parti Grubunun çoğunluk oylarıyla reddedilmiştir. Danışma Kurulu etkisiz, kapsamsız tamamen rant kararlarına kılıf üretecek bir yapı halinde bırakılmıştır. Kanunla belirlenmeyen – ücret ödenmesi gibi – bütün hususlar ise Bakanlığın çıkaracağı yönetmeliğin insafına terk edilmiştir.

Madde 10

Teklifin en manidar maddelerinden biri olan bu maddenin 3'üncü fıkrası ile görüşülen kanunla sınırları belirlenmiş “Uludağ Alanı”nın sınırlarının değiştirilmesi yetkisiz sorgusuz, sualsiz Cumhurbaşkanlığı'na bırakılmaktadır. Partili Cumhurbaşkanlığı Sisteminin en belirgin özelliği olan yasama süreçlerinin, Türkiye Büyük Millet Meclisi uhdesinden alınarak Cumhurbaşkanlığı karar ve kararnamelerine verilmesi durumu burada da ortaya çıkmaktadır. Bu madde ile Cumhurbaşkanlığı bir gece çıkaracağı kararname ile bütün Bursa'yı Uludağ Alan Başkanlığının yetki alanına sokabilecektir. İlkesel olarak yasa ile belirlenen sınırlar gerek duyulursa yine yasa ile değiştirilmelidir. Bu bağlamda ilgili fıkranın tekliften çıkarılması önergemiz iktidar tarafından reddedilmiştir. Bu fıkra demokrasiyi ve devlet ciddiyetini ayaklar altına almaktadır.

Sonuç olarak, prensipte kökten karşı olmadığımız bu düzenlemede Anayasa'nın ihlal edildiği, yasallaşması halinde meydana gelecek sosyal, ticari, hukuki ve çevre sorunlarına neden olacağı, ayrıca Meslek Odaları, ilgili Sivil Toplum Örgütleri, Sektör Temsilcileri ve Akademik Çevrelerle birlikte yerel yönetimlerin dışlanarak hazırlandığı kanaatindeyiz. Milli Parklar Kanunu'nda yapılacak değişikliklerle güncel ihtiyaçlara cevap verilebileceğini düşünmekteyiz. Tali komisyonun görüşü bile alınmadan, oy çokluğuna dayanarak komisyonumuzdan geçirilen 2/4750 esas numaralı Uludağ Alanı Hakkında Kanun Teklifi'ne bu haliyle karşı olduğumuzu beyan ederiz.

İbrahim Halil Oral

Ankara

Hayrettin Nuhoglu

İstanbul

BURSA MİLLETVEKİLLERİ EFKAN ALA VE
HAKAN ÇAVUŞOĞLU İLE 43 MİLLETVEKİLİNİN
TEKLİFİ

ULUDAĞ ALANI HAKKINDA KANUN TEKLİFİ

Amaç ve kapsam

MADDE 1- (1) Bu Kanunun amacı; doğal ve turistik değerler açısından büyük öneme sahip Uludağ bölgesinin, doğal sit alanları ve diğer korunan alanlar ile birlikte kaynak değerlerinin korunması, yaşatılması, geliştirilmesi, tanıtılması, planlanması, yönetilmesi ve denetlenmesi ile alanda yürütülen faaliyetlere ilişkin hususları düzenlemektir.

Tanımlar

MADDE 2- (1) Bu Kanunun uygulanmasında;

- Bakan: Kültür ve Turizm Bakanını,
- Bakanlık: Kültür ve Turizm Bakanlığını,
- Başkan: Uludağ Alan Başkanını,
- Başkanlık: Uludağ Alan Başkanlığını,
- Danışma Kurulu: Başkanlığa danışmanlık

etmek ve tavsiyelerde bulunmak üzere kurulan kurulu,

e) Geçiş dönemi koruma esasları ve kullanma şartları: Uludağ Alan planları yürürlüğe girinceye kadar uyulacak esasları,

f) Komisyon: Uludağ Alan Komisyonunu,

g) Uludağ Alanı: EK- 1’de yer alan Harita ve Koordinat Listesinde sınırları belirtilen ve bu Kanun kapsamında Başkanlığın yetkili ve görevli olduğu alanı,

ğ) Uludağ Alan planları: Bu Kanun hükümlerine göre hazırlanan, Uludağ Alanının korunması, geliştirilmesi, yönetimi, tanıtılması, koruma esasları ve kullanma şartlarının belirlenmesi, bölgede yer alan konaklama ile kış ve dağ turizmi tesislerinin yapılması, iyileştirilmesi, yenilenmesi ve geliştirilmesi, ulaşım yöntemleri ve altyapı tesislerinin tasarım esaslarının belirlenmesi konularında hedefleri, stratejileri ve kararları belirleyen her tür ve ölçekteki planları

ifade eder.

BAYINDIRLIK, İMAR, ULAŞTIRMA VE
TURİZM KOMİSYONUNUN
KABUL ETTİĞİ METİN

ULUDAĞ ALANI HAKKINDA KANUN TEKLİFİ

Amaç ve kapsam

MADDE 1- (1) Bu Kanunun amacı; doğal ve turistik değerler açısından büyük öneme sahip Uludağ Alanının, doğal sit alanları ve diğer korunan alanlar ile birlikte jeolojik ve biyolojik varlıklar, su ve benzeri kaynak değerlerinin korunması, yaşatılması, geliştirilmesi, tanıtılması, planlanması, yönetilmesi ve denetlenmesi ile Alanda yürütülen faaliyetlere ilişkin usul ve esasları düzenlemektir.

Tanımlar

MADDE 2- (1) Bu Kanunun uygulanmasında;

- Bakan: Kültür ve Turizm Bakanını,
- Bakanlık: Kültür ve Turizm Bakanlığını,
- Başkan: Uludağ Alan Başkanını,
- Başkanlık: Uludağ Alan Başkanlığını,
- Danışma Kurulu: Başkanlığa danışmanlık

etmek ve tavsiyelerde bulunmak üzere kurulan kurulu,

e) Geçiş dönemi koruma esasları ve kullanma şartları: Uludağ Alan planları yürürlüğe girinceye kadar uyulacak esasları,

f) Komisyon: Uludağ Alan Komisyonunu,

g) Uludağ Alanı: Bu Kanuna ekli Harita ve Koordinat Listesinde sınırları belirtilen ve bu Kanun kapsamında Başkanlığın yetkili ve görevli olduğu alanı,

ğ) Uludağ Alan planları: Bu Kanun hükümlerine göre hazırlanan, Uludağ Alanının korunması, geliştirilmesi, yönetimi, tanıtılması, koruma esasları ve kullanma şartlarının belirlenmesi, bölgede yer alan konaklama ile kış ve dağ turizmi tesislerinin yapılması, iyileştirilmesi, yenilenmesi ve geliştirilmesi, ulaşım yöntemleri ve altyapı tesislerinin tasarım esaslarının belirlenmesi konularında hedefleri, stratejileri ve kararları belirleyen her tür ve ölçekteki planları

ifade eder.

(Bursa Milletvekilleri Efkan Ala ve Hakan Çavuşoğlu ile 43 Milletvekilinin Teklifi)

Genel esaslar

MADDE 3- (1) Uludağ alanının kontrollü girişini ve güvenliğini sağlamak esastır. Ulaşım, giriş kontrolü, alan güvenliğinin sağlanması, parklanma ve ziyaretçi merkezlerinde ödenecek olan ücretler ile Uludağ Alanından faydalanma koşullarına ilişkin usul ve esaslar Başkanlıkça çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.

(2) Uludağ Alanındaki 21/7/1983 tarihli ve 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununda belirtilen korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarına yönelik yapılacak her tür plan, proje, uygulama, iş ve işlemler, Komisyon kararları uyarınca yürütülür.

(3) Uludağ Alanında yapılacak uygulamalar, meri planlar ile geçiş dönemi koruma esasları ve kullanma şartlarına ve Komisyon kararlarına göre yürütülür. Uludağ Alanında her türlü aykırı uygulamanın giderilmesini sağlamak, gerektiğinde aykırı uygulamaya konu yapı ve tesisleri yıkmak veya yıktırmak Başkanlığın yetkisindedir.

(4) Alanda kömür ve akaryakıt depoları, sanayi ve benzeri tesisler kurulamaz, madencilik faaliyetleri yapılamaz, entegre tesislere yer verilemez.

(5) 12/3/1982 tarihli ve 2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanununun 8 inci ve geçici 12 nci maddesinin birinci fıkrası hükümleri saklı kalmak kaydıyla Uludağ Alan sınırları içindeki; kamu hizmetlerinde kullanılan bina ve tesisler, kamu konutları ile Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından yapılan veya yaptırılan tüm yapı ve tesisler hariç, Hazinesinin özel mülkiyetindeki veya Devletin hüküm ve tasarrufu altındaki taşınmazlar, 31/8/1956 tarihli ve 6831 sayılı Orman Kanunu kapsamında orman sayılan yerler ile daha önce 9/8/1983 tarihli ve 2873 sayılı Milli Parklar Kanunu gereğince tespit ve ilan edilen yerler, varsa üzerindeki tüm yapı ve tesisler ile birlikte bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten

(Bayındırlık, İmar, Ulaştırma ve Turizm Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

Genel esaslar

MADDE 3- (1) Uludağ Alanının kontrollü girişini ve güvenliğini sağlamak esastır. Ulaşım, giriş kontrolü, alan güvenliğinin sağlanması, parklanma ve ziyaretçi merkezlerinde ödenecek olan ücretler ile Uludağ Alanından faydalanma koşullarına ilişkin usul ve esaslar Başkanlıkça çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.

(2) Uludağ Alanındaki 21/7/1983 tarihli ve 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununda belirtilen korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarına yönelik yapılacak her tür plan, proje, uygulama, iş ve işlemler, Komisyon kararları uyarınca yürütülür.

(3) Uludağ Alanında her türlü aykırı uygulamanın giderilmesini sağlamak, aykırı uygulamaya konu yapı ve tesisleri yıkmak veya yıktırmak Başkanlığın yetkisindedir.

(4) Alanda kömür ve akaryakıt depoları, sanayi ve benzeri tesisler kurulamaz, madencilik faaliyetleri yapılamaz, entegre tesislere yer verilemez. Ancak bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce 4/6/1985 tarihli ve 3213 sayılı Maden Kanunu hükümleri uyarınca işletme ruhsatı almış alanlarda 2863 sayılı Kanun hükümleri saklı kalmak kaydıyla, Uludağ Alan Komisyonunun belirleyeceği kriterlere uyulmak ve uygun görüşü alınmak koşuluyla kazanılmış haklar korunarak faaliyetler sürdürülür.

(5) 12/3/1982 tarihli ve 2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanununun 8 inci ve geçici 12 nci maddesinin birinci fıkrası hükümleri saklı kalmak kaydıyla Uludağ Alan sınırları içindeki; kamu hizmetlerinde kullanılan bina ve tesisler, kamu konutları ile Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından yapılan veya yaptırılan tüm yapı ve tesisler hariç, Hazinesinin özel mülkiyetindeki veya Devletin hüküm ve tasarrufu altındaki taşınmazlar, 31/8/1956 tarihli ve 6831 sayılı Orman Kanunu kapsamında orman sayılan yerler ile daha önce 9/8/1983 tarihli ve 2873 sayılı Milli Parklar Kanunu gereğince tespit ve ilan edilen yerler, varsa üzerindeki tüm yapı ve tesisler ile birlikte bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten

(Bursa Milletvekilleri Efkan Ala ve Hakan Çavuşoğlu ile 43 Milletvekilinin Teklifi)

İtibaren Başkanlığın talebi üzerine bedelsiz olarak Başkanlığa tahsis edilir. Genel kolluk kuvvetlerine tahsisli veya bunların kullanımında olan taşınmazlar hakkında bu fıkra hükümleri uygulanmaz.

(6) Uludağ Alanında bulunan Hazine ile kamu kurum ve kuruluşlarının özel mülkiyetindeki taşınmazların satışı, trampası, kiraya verilmesi, işletilmesi, işlettirilmesi, ön izin verilmesi ve üzerlerinde irtifak hakkı kurulması, Devletin hüküm ve tasarrufu altındaki yerlerin kiraya verilmesi, işletilmesi, işlettirilmesi, ön izin ve kullanma izni verilmesi gibi işlemler Başkanlığın uygun görüşü alınarak yapılır. Ancak, bu taşınmazlardan 2634 sayılı Kanun kapsamında turizm amaçlı kullanılmasında yarar görülenlerin tahsisi, kamulaştırılması, kiralanması, işletilmesi, işlettirilmesinde Bakanlık yetkilidir.

(7) 2634 sayılı Kanun uyarınca Bakanlıkça talep edilen taşınmazların tahsisi Başkanlıkça Bakanlığa devredilir ve bu taşınmazların anılan Kanun hükümleri uyarınca tahsisi münhasıran Bakanlıkça yapılır.

(8) Uludağ Alanında ziyetlik, imar veya ihya yoluyla toprak kazanılamaz. Uludağ Alanında 6831 sayılı Kanunun 2 nci maddesinin birinci fıkrasının (B) bendi uygulanmaz.

(9) Uludağ Alanındaki ormanların bakımı, korunması, yangın, hastalık ve zararlılarla mücadele 6831 sayılı Kanun hükümleri uyarınca fonksiyonel orman amenajman planlarına göre Orman Genel Müdürlüğünce yürütülür ve elde edilen tüm gelirler Orman Genel Müdürlüğü Döner Sermaye bütçesine aktarılır. Uludağ Alanındaki yabani ağaçlık alanların bakımı ve korunması ile yangın, hastalık ve zararlılarla mücadelede 6831 sayılı Kanun hükümleri uyarınca Tarım ve Orman Bakanlığınca destek ve iş birliği sağlanır. Uludağ Alanı için özel yangın söndürme planı yapılır ve uygulanır.

(Bayındırlık, İmar, Ulaştırma ve Turizm Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

İtibaren Başkanlığın talebi üzerine bedelsiz olarak Başkanlığa tahsis edilir. Genel kolluk kuvvetlerine tahsisli veya bunların kullanımında olan taşınmazlar hakkında bu fıkra hükümleri uygulanmaz.

(6) Uludağ Alanında bulunan Hazine ile kamu kurum ve kuruluşlarının özel mülkiyetindeki taşınmazların satışı, trampası, kiraya verilmesi, işletilmesi, işlettirilmesi, ön izin verilmesi ve üzerlerinde irtifak hakkı kurulması, Devletin hüküm ve tasarrufu altındaki yerlerin kiraya verilmesi, işletilmesi, işlettirilmes, ön izin ve kullanma izni verilmesi gibi işlemler Başkanlığın uygun görüşü alınarak yapılır. Ancak, bu taşınmazlardan 2634 sayılı Kanun kapsamında turizm amaçlı kullanılmasında yarar görülenlerin tahsisi, kamulaştırılması, kiralanması, işletilmesi, işlettirilmesinde Bakanlık yetkilidir.

(7) 2634 sayılı Kanun uyarınca Bakanlıkça talep edilen taşınmazların tahsisi Başkanlıkça Bakanlığa devredilir ve bu taşınmazların anılan Kanun hükümleri uyarınca tahsisi münhasıran Bakanlıkça yapılır.

(8) Uludağ Alanında ziyetlik, imar veya ihya yoluyla toprak kazanılamaz. Uludağ Alanında 6831 sayılı Kanunun 2 nci maddesinin birinci fıkrasının (B) bendi uygulanmaz.

(9) Uludağ Alanındaki ormanların bakımı, korunması, yangın, hastalık ve zararlılarla mücadele 6831 sayılı Kanun hükümleri uyarınca fonksiyonel orman amenajman planlarına göre Orman Genel Müdürlüğünce yürütülür ve elde edilen tüm gelirler Orman Genel Müdürlüğü Döner Sermaye bütçesine aktarılır. Uludağ Alanındaki yabani ağaçlık alanların bakımı ve korunması ile yangın, hastalık ve zararlılarla mücadelede 6831 sayılı Kanun hükümleri uyarınca Tarım ve Orman Bakanlığınca destek ve iş birliği sağlanır. Uludağ Alanı için özel yangın söndürme planı yapılır ve uygulanır.

(Bursa Milletvekilleri Efkan Ala ve Hakan Çavuşoğlu ile 43 Milletvekilinin Teklifi)

(10) Bu Kanun kapsamına giren orman alanlarında; 6831 sayılı Kanunun beşinci fasıl dördüncü bölümünde yer alan suçların takibi ve aynı kanun kapsamındaki koruma hizmetleri orman muhafaza memurlarınca sağlanır.

(11) Uludağ Alanında gerçekleştirilecek turizm amaçlı sportif faaliyetler ile alana ilişkin işletmecilik faaliyetlerini yapma, yaptırma, izin verme ve denetleme yetkisi Başkanlıktadır.

(12) Uludağ Alanında, planların gerektirdiği her türlü hizmet ve faaliyetler ile koruma, yönetim, işletme, tanıtım, sportif, eğlenme ve dinlenme hizmetleri için gerekli her türlü altyapı ve diğer tesislerin yapılmasında, yaptırılmasında ve işletilmesinde, işlettilmesinde ve bu işlemlerin ilgili belediye başkanlıkları ile koordineli bir şekilde yürütülmesinde Başkanlık yetkilidir.

(13) Uludağ Alanında turizm tesisi yapılmak amacıyla tahsis edilen taşınmazların üzerinde yer alan turizm tesislerinde çalışan personelin sadece konaklama ihtiyaçlarının giderilmesi ve yaşam kalitelerinin artırılması amacıyla; yardımcı hizmet ünitelerinin gerçekleştirilmesi için 2634 sayılı Kanun hükümleri uyarınca personel lojmanı alanları planlanabilir ve tahsis edilebilir.

(14) Planlar uyarınca gerçekleştirilecek her türlü tesisin, Başkanlığın koyacağı esaslar dahilinde, çevre sorunu yaratmayacak şekilde, atık su arıtma sistemiyle donatılması ve tesisle birlikte bitirilmesi, tesisi yapan kuruluş veya şahıslarca sağlanır ve kullanım alanının tabii peyzaja uygun çevre tanzimi Başkanlığın belirleyeceği esaslara göre yapılır.

(15) Uludağ Alanı sınırları içinde kalan yerlerdeki gerçek ve tüzel kişilere ait taşınmaz mallar ile her türlü tesisleri, onaylı uygulama imar planına göre hazırlanacak projelerin gerçekleşmesi için, gerekli görüldüğünde, 4/11/1983 tarihli ve 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu hükümlerine göre Başkanlıkça kamulaştırılır.

(Bayındırlık, İmar, Ulaştırma ve Turizm Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

(10) Bu Kanun kapsamına giren orman alanlarında; 6831 sayılı Kanunun beşinci fasıl dördüncü bölümünde yer alan suçların takibi ve aynı Kanun kapsamındaki koruma hizmetleri orman muhafaza memurlarınca sağlanır.

(11) Uludağ Alanında gerçekleştirilecek turizm amaçlı sportif faaliyetler ile alana ilişkin işletmecilik faaliyetlerini yapma, yaptırma, izin verme ve denetleme yetkisi Başkanlıktadır.

(12) Uludağ Alanında, planların gerektirdiği her türlü hizmet ve faaliyetler ile koruma, yönetim, işletme, tanıtım, spor, eğlenme ve dinlenme hizmetleri için gerekli her türlü altyapı ve diğer tesislerin yapılmasında, yaptırılmasında, işletilmesinde, işlettilmesinde ve bu işlemlerin ilgili belediye başkanlıkları ile koordine halinde yürütülmesinde Başkanlık yetkilidir.

(13) Uludağ Alanında turizm tesisi yapılmak amacıyla tahsis edilen taşınmazların üzerinde yer alan turizm tesislerinde çalışan personelin sadece konaklama ihtiyaçlarının giderilmesi ve yaşam kalitelerinin artırılması amacıyla; yardımcı hizmet ünitelerinin gerçekleştirilmesi için 2634 sayılı Kanun hükümleri uyarınca personel lojmanı alanları planlanabilir ve tahsis edilebilir.

(14) Planlar uyarınca gerçekleştirilecek her türlü tesisin, Başkanlığın koyacağı esaslar dahilinde, çevre sorunu yaratmayacak şekilde, atık su arıtma sistemiyle donatılması ve tesisle birlikte bitirilmesi, tesisi yapan kuruluş veya şahıslarca sağlanır ve kullanım alanının tabii peyzaja uygun çevre tanzimi Başkanlığın belirleyeceği esaslara göre yapılır.

(15) Uludağ Alanı sınırları içinde kalan yerlerdeki gerçek ve tüzel kişilere ait taşınmaz mallar ile her türlü tesisleri, onaylı uygulama imar planına göre hazırlanacak projelerin gerçekleşmesi için, gerekli görüldüğünde, 4/11/1983 tarihli ve 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu hükümlerine göre Başkanlıkça kamulaştırılır.

(Bursa Milletvekilleri Efkan Ala ve Hakan Çavuşoğlu ile 43 Milletvekilinin Teklifi)

(16) Başkanlığa ait taşınır ve taşınmazlar Devlet malı hükmündedir. Bunlar aleyhine suç işleyenler Devlet malları aleyhine suç işleyenler gibi cezalandırılır. Orman sayılan yerler kapsamında işlenen suçlara ilişkin 6831 sayılı Kanun hükümleri uygulanır.

(17) Uludağ Alanında bulunan Hazine ile kamu kurum ve kuruluşlarının özel mülkiyetindeki taşınmazların satışı, trampası, arsa veya kat karşılığı inşaat yaptırılması, kiraya verilmesi, ön izin verilmesi ve üzerlerinde irtifak hakkı kurulması, Devletin hüküm ve tasarrufu altındaki yerlerin kiraya verilmesi, ön izin ve kullanma izni gibi işlemler Başkanlığın görüşü alınarak yapılır.

(18) Bu Kanunda, hüküm bulunmayan hâllerde 6831 sayılı Kanun, 2634 sayılı Kanun, 2863 sayılı Kanun, 9/8/1983 tarihli ve 2872 sayılı Çevre Kanunu, 3/5/1985 tarihli ve 3194 sayılı İmar Kanunu, 1/7/2003 tarihli ve 4915 sayılı Kara Avcılığı Kanunu ile ilgili diğer mevzuat hükümleri uygulanır.

Uludağ Alan planları

MADDE 4- (1) Uludağ Alanında yapılacak uygulamalar, meri planlar ile geçiş dönemi koruma esasları ve kullanma şartlarına göre yürütülür.

(2) Uludağ Alanında her tür ve ölçekte planlarının hazırlanması, yenilenmesi ve değiştirilmesi işlemleri Başkanlıkça yürütülür. Bu planlar, Komisyonun uygun görüşü ve Bakan Oluru uyarınca Başkanlıkça yapılacak onama sonrasında yürürlüğe girer.

(3) Uygulamaya yönelik imar planları yürürlüğe girene kadar geçerli olmak üzere, Alanın ihtiyaçları göz önünde bulundurularak, Başkanlık teşkilatlanmasının tamamlanmasını müteakip üç ay içerisinde geçiş dönemi koruma esasları ve kullanma şartları, Başkanlığın teklifi, Komisyonun kararı ve Bakan onayı ile yürürlüğe girer.

(Bayındırlık, İmar, Ulaştırma ve Turizm Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

(16) Başkanlığa ait taşınır ve taşınmazlar Devlet malı hükmündedir. Bunlar aleyhine suç işleyenler Devlet malları aleyhine suç işleyenler gibi cezalandırılır. Orman sayılan yerler kapsamında işlenen suçlara ilişkin 6831 sayılı Kanun hükümleri uygulanır.

(17) Bu Kanunda hüküm bulunmayan hâllerde 6831 sayılı Kanun, 2634 sayılı Kanun, 2863 sayılı Kanun, 9/8/1983 tarihli ve 2872 sayılı Çevre Kanunu, 3/5/1985 tarihli ve 3194 sayılı İmar Kanunu, 1/7/2003 tarihli ve 4915 sayılı Kara Avcılığı Kanunu ile ilgili diğer mevzuat hükümleri uygulanır.

Uludağ Alan planları

MADDE 4- (1) Uludağ Alanında yapılacak uygulamalar, meri planlar ile geçiş dönemi koruma esasları ve kullanma şartlarına göre yürütülür.

(2) Uludağ Alanında her tür ve ölçekte planlarının hazırlanması, yenilenmesi ve değiştirilmesi işlemleri Başkanlıkça yürütülür. Bu planlar, Komisyonun uygun görüşü ve Bakan Oluru uyarınca Başkanlıkça yapılacak onama sonrasında yürürlüğe girer.

(3) Uygulamaya yönelik imar planları yürürlüğe girene kadar geçerli olmak üzere, Alanın ihtiyaçları göz önünde bulundurularak, Başkanlık teşkilatlanmasının tamamlanmasını müteakip üç ay içerisinde geçiş dönemi koruma esasları ve kullanma şartları, Başkanlığın teklifi, Komisyonun kararı ve Bakan onayı ile yürürlüğe girer.

(Bursa Milletvekilleri Efkan Ala ve Hakan Çavuşoğlu ile 43 Milletvekilinin Teklifi)

(4) Uludağ Alanı bütününde hazırlanacak olan üst ölçekli planın onaylanmasının ardından Alanın nazım ve uygulama imar planları etaplar halinde yapılabilir.

(5) Uludağ Alanında bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten sonra ilgili diğer idarelerce yeni plan onaylanamaz.

(6) Uludağ Alan planı yapımı ve yürürlüğüne ilişkin usul ve esaslar Bakanlıkça çıkarılan yönetmelik ile belirlenir.

Komisyunun belirlenmesi, görevleri ve çalışma esasları

MADDE 5- (1) Komisyon, Uludağ Alanı sınırları içerisinde her türlü uygulamaya yönelik karar almaya yetkilidir.

(2) Uludağ Alanında, 2863 sayılı Kanun ile kültür varlıklarını koruma bölge kurulları ve tabiat varlıklarını koruma bölge komisyonlarına verilen yetki ve görevler Komisyon tarafından kullanılır. Ayrıca, Komisyon, Uludağ Alanı içerisinde doğal sit alanlarının tescili, sınır değişiklikleri ve yeniden değerlendirilmesine yönelik karar almaya yetkilidir. Sit sınır ve derece değişiklikleri Komisyonun oybirliği ile aldığı karar doğrultusunda gerçekleştirilir.

(3) Komisyon aşağıda belirtilen üyelerden oluşur:

a) Üniversitelerin mimarlık, şehir planlama/şehir ve bölge planlama, orman mühendisliği, hukuk, çevre mühendisliği ve biyoloji bölümlerinden lisans eğitimlerini tamamlayarak mezun olmuş, Bakanlıkça görevlendirilecek, alanında uzman ve en az on yıl deneyime sahip dört üye.

b) Bursa Valisi tarafından görevlendirilecek bir Vali Yardımcısı.

c) Bakanlık Yatırım ve İşletmeler Genel Müdürlüğünden iki üye ile Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğünden bir üye, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğünden iki üye ile Tarım ve Orman Bakanlığı Doğa Koruma

(Bayındırlık, İmar, Ulaştırma ve Turizm Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

(4) Uludağ Alanı bütününde hazırlanacak olan üst ölçekli planın onaylanmasının ardından Alanın nazım ve uygulama imar planları etaplar halinde yapılabilir.

(5) Uludağ Alanında bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten sonra ilgili diğer idarelerce yeni plan onaylanamaz.

(6) Uludağ Alan planı yapımı ve yürürlüğüne ilişkin usul ve esaslar Bakanlıkça çıkarılan yönetmelik ile belirlenir.

Komisyunun belirlenmesi, görevleri ve çalışma esasları

MADDE 5- (1) Komisyon, Uludağ Alanı sınırları içerisinde her türlü uygulamaya yönelik karar almaya yetkilidir.

(2) Uludağ Alanında, 2863 sayılı Kanun ile kültür varlıklarını koruma bölge kurulları ve tabiat varlıklarını koruma bölge komisyonlarına verilen yetki ve görevler Komisyon tarafından kullanılır. Ayrıca, Komisyon, Uludağ Alanı içerisinde doğal sit alanlarının tescili, sınır değişiklikleri ve yeniden değerlendirilmesine yönelik karar almaya yetkilidir. Sit sınır ve derece değişiklikleri Komisyonun oybirliği ile aldığı karar doğrultusunda gerçekleştirilir.

(3) Komisyon aşağıda belirtilen üyelerden oluşur:

a) Üniversitelerin mimarlık, şehir planlama/şehir ve bölge planlama, orman mühendisliği, hukuk, jeoloji mühendisliği, harita mühendisliği, çevre mühendisliği ve biyoloji bölümlerinden lisans eğitimlerini tamamlayarak mezun olmuş, Bakanlıkça görevlendirilecek, alanında uzman ve en az on yıl deneyime sahip dört üye.

b) Bursa Valisi tarafından görevlendirilecek bir Vali Yardımcısı.

c) Bakanlık Yatırım ve İşletmeler Genel Müdürlüğünden iki üye ile Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğünden bir üye, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğünden iki üye

(Bursa Milletvekilleri Efkan Ala ve Hakan Çavuşoğlu ile 43 Milletvekilinin Teklifi)

ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü ve Orman Genel Müdürlüğünden, alanlarında uzman birer üye.

ç) Bursa Büyükşehir Belediye Başkanlığından görevlendirilecek bir üye.

(4) Komisyonda görüşülecek konunun niteliğine göre oy hakkı olmamak kaydıyla ilgili yerel yönetimler ile kurum ve kuruluşlardan uzman çağrılabilir. Komisyonun gündemiyle ilgili meslek odaları, Başkanlığın davetiyle toplantıya gözlemci olarak katılabilir.

(5) Üçüncü fıkranın (a) bendi uyarınca görevlendirilen Komisyon üyelerinin görev süresi iki yıldır. Yeni üyeler görevlendirilene kadar mevcut üyeler görevine devam eder.

(6) Komisyon kararları idari yargı yolu açık olmak üzere kesindir. Kamu kurum ve kuruluşları, belediyeler ile gerçek ve tüzel kişiler Komisyon kararlarına uymak zorundadır.

(7) Komisyonun kuruluşu, görevleri, çalışma usul ve esasları ile Komisyon üyelerinin atanması ve üyeliklerinin sona erdirilmesi Bakanlıkça çıkarılan yönetmelik ile belirlenir.

Danışma Kurulunun belirlenmesi, görevleri ve çalışma esasları

MADDE 6 - (1) Danışma Kurulu aşağıdaki üyelere oluşur;

a) Alan Başkanı

b) Bursa Ticaret ve Sanayi Odasından bir üye

c) Güney Marmara Turistik Otelciler ve İşletmeciler Birliğinden bir üye

ç) Türkiye Seyahat Acentaları Birliği Bursa temsilcisi

d) Bursa Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü ya da yardımcısı

e) Osmangazi Belediye Başkanlığı temsilcisi

(2) Gerek görüldüğünde Danışma Kurulu toplantısına Başkanlığın daveti ile üniversiteler, ilgili sivil toplum kuruluşlarından ve meslek odalarından birer üye katılabilir.

(Bayındırlık, İmar, Ulaştırma ve Turizm Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

ile Tarım ve Orman Bakanlığı Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü ve Orman Genel Müdürlüğünden, alanlarında uzman birer üye.

ç) Bursa Büyükşehir Belediye Başkanlığından görevlendirilecek bir üye.

(4) Komisyonda görüşülecek konunun niteliğine göre oy hakkı olmamak kaydıyla ilgili yerel yönetimler ile kurum ve kuruluşlardan uzman çağrılabilir. Komisyonun gündemiyle ilgili meslek odaları, Başkanlığın davetiyle toplantıya gözlemci olarak katılabilir.

(5) Üçüncü fıkranın (a) bendi uyarınca görevlendirilen Komisyon üyelerinin görev süresi iki yıldır. Yeni üyeler görevlendirilene kadar mevcut üyeler görevine devam eder.

(6) Komisyon kararları idari yargı yolu açık olmak üzere kesindir. Kamu kurum ve kuruluşları, belediyeler ile gerçek ve tüzel kişiler Komisyon kararlarına uymak zorundadır.

(7) Komisyonun kuruluşu, görevleri, çalışma usul ve esasları ile Komisyon üyelerinin atanması ve üyeliklerinin sona erdirilmesine ilişkin usul ve esaslar Bakanlıkça çıkarılan yönetmelik ile belirlenir.

Danışma Kurulunun belirlenmesi, görevleri ve çalışma esasları

MADDE 6- (1) Danışma Kurulu aşağıdaki üyelere oluşur:

a) Alan Başkanı

b) Bursa Ticaret ve Sanayi Odasından bir üye

c) Güney Marmara Turistik Otelciler ve İşletmeciler Birliğinden bir üye

ç) Türkiye Seyahat Acentaları Birliği Bursa temsilcisi

d) Bursa Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü ya da yardımcısı

e) Osmangazi Belediye Başkanlığı temsilcisi

(2) Gerek görüldüğünde Danışma Kurulu toplantısına Başkanlığın daveti ile üniversiteler, ilgili sivil toplum kuruluşlarından ve meslek odalarından birer üye katılabilir.

(Bursa Milletvekilleri Efkan Ala ve Hakan Çavuşoğlu ile 43 Milletvekilinin Teklifi)

(3) Danışma Kuruluna Bakan onayı ile ayrıca görevlendirme yapılabilir.

(4) Başkan aynı zamanda danışma kurulunun da başkanıdır.

(5) Danışma Kurulu, Başkanlığa danışmanlık eder ve tavsiyelerde bulunur.

(6) Danışma Kurulu, yılda en az dört kez olmak üzere gerekli görülen hallerde Kurul Başkanının çağrısı ile toplanır.

(7) Danışma Kurulunca bilgi, tecrübe ve uzmanlığından yararlanılabileceği düşünülen kişi veya kurum ve kuruluşların temsilcileri toplantıya çağırılabilir veya görüşleri alınabilir.

(8) Danışma Kurulunun görevleri, çalışma usul ve esasları ile kurul üyelerinin atanması ve üyeliklerinin sona erdirilmesi Bakanlıkça çıkarılan yönetmelik ile belirlenir.

Başkanlığın gelirleri ve giderleri

MADDE 7- (1) Başkanlığın gelirleri şunlardır:

a) Genel bütçeden yapılacak Hazine yardımları,

b) 2634 sayılı Kanun kapsamında yatırımcılara tahsis edilen veya kiralanan taşınmazlardan elde edilen gelirler hariç olmak üzere Uludağ Alanında bulunan Hazine ile kamu kurum ve kuruluşlarının özel mülkiyetindeki taşınmazlar ile Devletin hüküm ve tasarrufu altındaki yerlerin satışı, trampası, kiraya verilmesi, işletilmesi, işlettirilmesi, ön izin verilmesi, irtifak hakkı kurulması, kullanma izni verilmesi ve ecrimisil işlemlerinden elde edilen gelirler.

c) Marka ve patent gelirleri,

ç) Başkanlığa yapılacak başvurular ve Başkanlıkça sunulacak hizmetler karşılığı alınacak ücretler,

d) Her türlü tanıtım, basım ve yayın gelirleri, fikri mülkiyet haklarından kaynaklı gelirler,

e) Uludağ Alanındaki işletme ve faaliyet gelirleri,

(Bayındırlık, İmar, Ulaştırma ve Turizm Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

(3) Danışma Kuruluna Bakan onayı ile ayrıca görevlendirme yapılabilir.

(4) Başkan aynı zamanda Danışma Kurulunun da başkanıdır.

(5) Danışma Kurulu, Başkanlığa danışmanlık eder ve tavsiyelerde bulunur.

(6) Danışma Kurulu, yılda en az dört kez olmak üzere gerekli görülen hallerde Kurul Başkanının çağrısı ile toplanır.

(7) Danışma Kurulunca bilgi, tecrübe ve uzmanlığından yararlanılabileceği düşünülen kişi veya kurum ve kuruluşların temsilcileri toplantıya çağırılabilir veya görüşleri alınabilir.

(8) Danışma Kurulunun görevleri, çalışma usul ve esasları ile kurul üyelerinin atanması ve üyeliklerinin sona erdirilmesine ilişkin usul ve esaslar Bakanlıkça çıkarılan yönetmelik ile belirlenir.

Başkanlığın gelirleri ve giderleri

MADDE 7- (1) Başkanlığın gelirleri şunlardır:

a) Genel bütçeden yapılacak Hazine yardımları

b) 2634 sayılı Kanun kapsamında yatırımcılara tahsis edilen veya kiralanan taşınmazlardan elde edilen gelirler hariç olmak üzere Uludağ Alanında bulunan Hazine ile kamu kurum ve kuruluşlarının özel mülkiyetindeki taşınmazlar ile Devletin hüküm ve tasarrufu altındaki yerlerin satışı, trampası, kiraya verilmesi, işletilmesi, işlettirilmesi, ön izin verilmesi, irtifak hakkı kurulması, kullanma izni verilmesi ve ecrimisil işlemlerinden elde edilen gelirler

c) Marka ve patent gelirleri

ç) Başkanlığa yapılacak başvurular ve Başkanlıkça sunulacak hizmetler karşılığı alınacak ücretler

d) Her türlü tanıtım, basım ve yayın gelirleri ile fikri mülkiyet haklarından kaynaklı gelirler

e) Uludağ Alanındaki işletme ve faaliyet gelirleri

(Bursa Milletvekilleri Efkân Ala ve Hakan Çavuşoğlu ile 43 Milletvekilinin Teklifi)

f) Başkanlıkça verilecek idari para cezalarından elde edilecek gelirlerin yarısı,

g) Yardım, bağışlar ile sponsorluk gelirleri,

ğ) Başkanlık gelirlerinin değerlendirilmesinden elde edilen gelirler,

h) Diğer gelirler.

(2) Başkanlığın giderleri şunlardır:

a) Uludağ Alanında etüt, envanter, planlama, proje çalışmaları, müşavirlik, denetim hizmetleri, jeolojik/jeoteknik etütlerin elde edilmesi, tabii kaynakların geliştirilmesi, düzenlenmesi, imar, ıslah ve çevre tanzimi, özel plan ve projelere göre yapılacak her türlü faaliyetlerin gerektirdiği harcamalar,

b) Uludağ Alanında, planları gereğince taşınmazların kamulaştırılması, üzerlerinde sınırlı aynı hak tesisi ve kiralınmasına ilişkin harcamalar,

c) Uludağ Alanında yer alan işletme, sportif faaliyet, spor amaçlı organizasyon, tanıtma, altyapı, üstyapı, idare binası, sosyal binalar, ziyaretçi merkezi, tanıtma merkezi, saha sergileri ve bu tür faaliyetlerle ilgili her türlü harcamalar,

ç) Uludağ Alanı hizmetlerinin gerektirdiği her türlü araç, gereç, ekipman ve benzeri taşınırların satın alınması, kiralınması, bakımı, onarımı ve işletilmesi ile ilgili harcamalar,

d) Personel, istihdam, temsil ve ağırlama ile ilgili giderler,

e) Komisyon üyelerine ait yolluk ve huzur hakkı giderleri,

f) Demirbaş ve tüketim malzemeleri ile ilgili harcamalar,

g) Kültür ve turizm işletmeciliğine ait giderler,

ğ) Başkanlıkça tespit edilen aykırı uygulamaya konu yapı ve tesisleri yıkma ve yıktırma işlemleri dâhil aykırı uygulamaların giderilmesini sağlamaya yönelik işlemler ile ilgili giderler,

h) Başkanlığın görevleriyle ilgili diğer giderler.

(Bayındırlık, İmar, Ulaştırma ve Turizm Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

f) Başkanlıkça verilecek idari para cezalarından elde edilecek gelirlerin yarısı

g) Yardım ve bağışlar ile sponsorluk gelirleri

ğ) Başkanlık gelirlerinin değerlendirilmesinden elde edilen gelirler

h) Diğer gelirler

(2) Başkanlığın giderleri şunlardır:

a) Uludağ Alanında etüt, envanter, planlama, proje çalışmaları, müşavirlik, denetim hizmetleri, jeolojik/jeoteknik etütlerin elde edilmesi, tabii kaynakların geliştirilmesi, düzenlenmesi, imar, ıslah ve çevre tanzimi, özel plan ve projelere göre yapılacak her türlü faaliyetlerin gerektirdiği harcamalar

b) Uludağ Alanında, planları gereğince taşınmazların kamulaştırılması, üzerlerinde sınırlı aynı hak tesisi ve kiralınmasına ilişkin harcamalar

c) Uludağ Alanında yer alan işletme, sportif faaliyet, spor amaçlı organizasyon, tanıtma, altyapı, üstyapı, idare binası, sosyal binalar, ziyaretçi merkezi, tanıtma merkezi, saha sergileri ve bu tür faaliyetlerle ilgili her türlü harcamalar

ç) Uludağ Alanı hizmetlerinin gerektirdiği her türlü araç, gereç, ekipman ve benzeri taşınırların satın alınması, kiralınması, bakımı, onarımı ve işletilmesi ile ilgili harcamalar

d) Personel, istihdam, temsil ve ağırlama ile ilgili giderler

e) Komisyon üyelerine ait yolluk ve huzur hakkı giderleri

f) Demirbaş ve tüketim malzemeleri ile ilgili harcamalar

g) Kültür ve turizm işletmeciliğine ait giderler

ğ) Başkanlıkça tespit edilen aykırı uygulamaya konu yapı ve tesisleri yıkma ve yıktırma işlemleri dâhil aykırı uygulamaların giderilmesini sağlamaya yönelik işlemler ile ilgili giderler

h) Başkanlığın görevleriyle ilgili diğer giderler.

(Bursa Milletvekilleri Efkan Ala ve Hakan Çavuşoğlu ile 43 Milletvekilinin Teklifi)

(3) Başkanlığa yapılacak ücrete tabi başvurular ve Başkanlıkça sunulacak hizmetler karşılığı alınacak ücretlere ilişkin usul ve esaslar, ilgili kurumların görüşü alınarak Başkanlıkça çıkarılan yönetmelikte düzenlenir.

Muafiyet ve indirimler

MADDE 8- (1) Başkanlık, bu Kanunda ve ilgili mevzuatında sayılan faaliyetleri dolayısıyla yapılan işlemler yönünden 2/7/1964 tarihli ve 492 sayılı Harçlar Kanunu ile 26/5/1981 tarihli ve 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu gereğince alınan harçlardan ve harcamalara katılma paylarından, düzenlenen kâğıtlar yönünden damga vergisinden, kendisine yapılan bağış ve yardımlar nedeniyle veraset ve intikal vergisinden, sahip olduğu taşınmazlar dolayısıyla emlak vergisinden ve tapu ve kadastro döner sermaye hizmet bedelinden muafır.

(2) Başkanlığa yapılan her türlü nakdi ve aynı bağış ve yardımlar ile sponsorluk harcamalarının tamamı, 31/12/1960 tarihli ve 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu ile 13/6/2006 tarihli ve 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu hükümleri çerçevesinde gelir veya kurumlar vergisi matrahının tespitinde, gelir veya kurumlar vergisi beyanamesi üzerinde ayrıca gösterilmek şartıyla beyan edilen gelirden veya kurum kazancından indirilebilir.

(3) Bu Kanunun 7 nci maddesinin birinci fıkrasının (b), (c), (d) ve (e) bentleri hariç Başkanlığın bu Kanunda ve ilgili mevzuatında sayılan görevleriyle ilgili faaliyetlerinden elde ettiği gelirleri dolayısıyla iktisadi işletme oluşmuş sayılmaz.

Yasaklar ve cezalar

MADDE 9- (1) Uludağ Alanının doğal değerleri ile jeolojik/jeomorfolojik dokusunun, turizm potansiyelinin korunmasına ve yaşatılmasına yönelik alınan tedbirlere aykırı davranılması halinde ellibin Türk lirasından beş yüz bin Türk lirasına kadar idari para cezası uygulanır.

(Bayındırlık, İmar, Ulaştırma ve Turizm Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

(3) Başkanlığa yapılacak ücrete tabi başvurular ve Başkanlıkça sunulacak hizmetler karşılığı alınacak ücretlere ilişkin usul ve esaslar, ilgili kurumların görüşü alınarak Başkanlıkça çıkarılan yönetmelikte düzenlenir.

Muafiyet ve indirimler

MADDE 8- (1) Başkanlık, bu Kanunda ve ilgili mevzuatında sayılan faaliyetleri dolayısıyla yapılan işlemler yönünden 2/7/1964 tarihli ve 492 sayılı Harçlar Kanunu ile 26/5/1981 tarihli ve 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu gereğince alınan harçlardan ve harcamalara katılma paylarından, düzenlenen kâğıtlar yönünden damga vergisinden, kendisine yapılan bağış ve yardımlar nedeniyle veraset ve intikal vergisinden, sahip olduğu taşınmazlar dolayısıyla emlak vergisinden ve tapu ve kadastro döner sermaye hizmet bedelinden muafır.

(2) Başkanlığa yapılan her türlü nakdi ve aynı bağış ve yardımlar ile sponsorluk harcamalarının tamamı, 31/12/1960 tarihli ve 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu ile 13/6/2006 tarihli ve 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu hükümleri çerçevesinde gelir veya kurumlar vergisi matrahının tespitinde, gelir veya kurumlar vergisi beyanamesi üzerinde ayrıca gösterilmek şartıyla beyan edilen gelirden veya kurum kazancından indirilebilir.

(3) Bu Kanunun 7 nci maddesinin birinci fıkrasının (b), (c), (d) ve (e) bentleri hariç Başkanlığın bu Kanunda ve ilgili mevzuatında sayılan görevleriyle ilgili faaliyetlerinden elde ettiği gelirleri dolayısıyla iktisadi işletme oluşmuş sayılmaz.

Yasaklar ve cezalar

MADDE 9- (1) Uludağ Alanının doğal değerleri ile jeolojik/jeomorfolojik dokusunun, turizm potansiyelinin korunmasına ve yaşatılmasına yönelik alınan tedbirlere aykırı davranılması halinde elli bin Türk lirasından beş yüz bin Türk lirasına kadar idari para cezası uygulanır.

(Bursa Milletvekilleri Efkân Ala ve Hakan Çavuşoğlu ile 43 Milletvekilinin Teklifi)

(2) Birinci fıkra kapsamına girmeyen, Uludağ Alanının mevcut durumunu bozmayan ve yapısal uygulamalar içermeyen konulara ilişkin belirlenecek tedbirlere aykırı davranılması veya izin almaksızın turizm amaçlı sportif faaliyette bulunulması ve spor amaçlı organizasyon yapılması durumunda ise on bin Türk lirasından yüz bin Türk lirasına kadar idari para cezası uygulanır.

3) Uludağ Alanında meri planlar ile geçiş dönemi koruma esasları ve kullanma şartlarına aykırı yapılan inşai ve fiziki müdahalelerde 3194 sayılı Kanunun ilgili maddelerinde belirtilen idari para cezaları Başkanlıkça uygulanır.

(4) Uludağ Alanı sınırları içinde;

a) 6831 sayılı Kanun, 2872 sayılı Kanun ve 4915 sayılı Kanunda yasaklanan fiillerin işlenmesi hâlinde idari para cezaları iki misli artırılır. Uludağ Alanı içinde 2863 sayılı Kanunun 74 üncü maddesinde belirtilen cezalar yarı oranında artırılarak uygulanır.

b) 6831 sayılı Kanunun 112 nci, 113 üncü ve 114 üncü maddelerine göre istenecek tazminat ve ağaçlandırma gideri bir misli artırılır.

(5) Bu maddenin birinci ve ikinci fıkrası uyarınca verilen idari para cezaları Başkanlıkça uygulanır. Verilen idari para cezalarına karşı otuz gün içinde idare mahkemelerinde dava açılabilir. İdari para cezalarına karşı yargı yoluna başvurulması takip ve tahsilatı durdurmaz.

Çeşitli hükümler

MADDE 10- (1) 2863 sayılı Kanun kapsamında kültür varlıklarını koruma bölge kurulu müdürlüklerine, koruma, uygulama ve denetim büroları ile çevre, şehircilik ve iklim değişikliği il müdürlüklerine verilen görev ve yetkiler Uludağ Alanında Başkanlık tarafından yürütülür.

(2) Bu Kanunda Başkanlığa verilen görevlerle ilgili olarak diğer mevzuatta Tarım ve Orman Bakanlığına yapılan atıflar Bakanlığa, Uludağ Milli Park Müdürlüğüne yapılan atıflar ise Başkanlığa yapılmış sayılır.

(Bayındırlık, İmar, Ulaştırma ve Turizm Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

(2) Birinci fıkra kapsamına girmeyen, Uludağ Alanının mevcut durumunu bozmayan ve yapısal uygulamalar içermeyen konulara ilişkin belirlenecek tedbirlere aykırı davranılması veya izin almaksızın turizm amaçlı sportif faaliyette bulunulması ve spor amaçlı organizasyon yapılması durumunda ise on bin Türk lirasından yüz bin Türk lirasına kadar idari para cezası uygulanır.

(3) Uludağ Alanında meri planlar ile geçiş dönemi koruma esasları ve kullanma şartlarına aykırı yapılan inşai ve fiziki müdahalelerde 3194 sayılı Kanunun ilgili maddelerinde belirtilen idari para cezaları Başkanlıkça uygulanır.

(4) Uludağ Alanı sınırları içinde;

a) 6831 sayılı Kanun, 2872 sayılı Kanun ve 4915 sayılı Kanunda yasaklanan fiillerin işlenmesi hâlinde idari para cezaları iki misli artırılır. Uludağ Alanı içinde 2863 sayılı Kanunun 74 üncü maddesinde belirtilen cezalar yarı oranında artırılarak uygulanır.

b) 6831 sayılı Kanunun 112 nci, 113 üncü ve 114 üncü maddelerine göre istenecek tazminat ve ağaçlandırma gideri bir misli artırılır.

(5) Bu maddenin birinci ve ikinci fıkrası uyarınca verilen idari para cezaları Başkanlıkça uygulanır. Verilen idari para cezalarına karşı otuz gün içinde idare mahkemelerinde dava açılabilir. İdari para cezalarına karşı yargı yoluna başvurulması takip ve tahsilatı durdurmaz.

Çeşitli hükümler

MADDE 10- (1) 2863 sayılı Kanun kapsamında kültür varlıklarını koruma bölge kurulu müdürlüklerine, koruma, uygulama ve denetim büroları ile çevre, şehircilik ve iklim değişikliği il müdürlüklerine verilen görev ve yetkiler Uludağ Alanında Başkanlık tarafından yürütülür.

(2) Bu Kanunda Başkanlığa verilen görevlerle ilgili olarak diğer mevzuatta Tarım ve Orman Bakanlığına yapılan atıflar Bakanlığa, Uludağ Milli Park Müdürlüğüne yapılan atıflar ise Başkanlığa yapılmış sayılır.

(Bursa Milletvekilleri Efkan Ala ve Hakan Çavuşoğlu ile 43 Milletvekilinin Teklifi)

(3) Uludağ Alanının sınırları bölgenin kültürel ve doğal varlıkları ile turizm potansiyeli göz önünde tutularak ilgili Bakanlıkların görüşü alınarak Bakanlığın teklifi üzerine Cumhurbaşkanına kararı ile değiştirilebilir.

Değiştirilen hüküm

MADDE 11- (1) 10/12/2003 tarihli ve 5018 sayılı Sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununa ekli (II) sayılı cetvelin B) Özel Bütçeli Diğer İdareler bölümüne aşağıdaki satır eklenmiştir.

“44) Uludağ Alan Başkanlığı”

Geçiş dönemi bütçesi ve diğer işlemler

GEÇİCİ MADDE 1- (1) Bu Kanunla kurulan Başkanlık teşkilatlanıncaya kadar, Uludağ Milli Parkı'nın bu Kanunla Uludağ Alanı olarak belirlenen bölümünde, Uludağ Milli Parkı Müdürlüğü ilgili mevzuatına göre faaliyetlerine devam eder.

(2) Başkanlığın 2022 mali yılı harcamaları, yeni bir düzenleme yapıncaya kadar Bakanlığın 2022 yılı bütçesinde yer alan ödeneklerden karşılanır.

(3) Uludağ Alanına ilişkin olarak bu Kanunla Başkanlığa devredilen yetki ve görevler kapsamında kalan ve Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce ilgili idarelerce sözleşmeye bağlanmış olan işler, Başkanlık teşkilatı kuruluncaya kadar bu idarelerce yürütülür. Başkanlık teşkilatı kurulduğu tarih itibarıyla bu sözleşmeler ilgili idarelerce hak, alacak ve borçlarıyla birlikte Başkanlığa devredilmiş sayılır.

(4) Üçüncü fıkra uyarınca Başkanlığa devredilen sözleşmelerden dolayı ilgili idarelerce taraf olunan davalar, Uludağ Alanı ile ilgili kültür varlıklarını koruma bölge kurulu kararları ve tabiat varlıklarını koruma bölge komisyonu kararlarına karşı açılan davalar ile başlatılmış olan takiplerde Başkanlık kendiliğinden taraf sıfatını kazanır. Bu sözleşmelere ilişkin olarak bu maddenin yürürlüğe girmesinden önce ilgili idarelerce yapılmış iş ve işlemler sebebiyle açılacak dava ve takipler Başkanlığa yöneltilir.

(Bayındırlık, İmar, Ulaştırma ve Turizm Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

(3) Uludağ Alanının sınırları bölgenin kültürel ve doğal varlıkları ile turizm potansiyeli göz önünde tutularak ilgili Bakanlıkların görüşü alınarak Bakanlığın teklifi üzerine Cumhurbaşkanına kararı ile değiştirilebilir.

Değiştirilen hüküm

MADDE 11- (1) 10/12/2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununa ekli (II) sayılı cetvelin B) Özel Bütçeli Diğer İdareler bölümüne aşağıdaki satır eklenmiştir.

“44) Uludağ Alan Başkanlığı”

Geçiş dönemi bütçesi ve diğer işlemler

GEÇİCİ MADDE 1- (1) Bu Kanunla kurulan Başkanlık teşkilatlanıncaya kadar, Uludağ Milli Parkı'nın bu Kanunla Uludağ Alanı olarak belirlenen bölümünde, Uludağ Milli Parkı Müdürlüğü ilgili mevzuatına göre faaliyetlerine devam eder.

(2) Başkanlığın 2022 mali yılı harcamaları, yeni bir düzenleme yapıncaya kadar Bakanlığın 2022 yılı bütçesinde yer alan ödeneklerden karşılanır.

(3) Uludağ Alanına ilişkin olarak bu Kanunla Başkanlığa devredilen yetki ve görevler kapsamında kalan ve Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce ilgili idarelerce sözleşmeye bağlanmış olan işler, Başkanlık teşkilatı kuruluncaya kadar bu idarelerce yürütülür. Başkanlık teşkilatı kurulduğu tarih itibarıyla bu sözleşmeler ilgili idarelerce hak, alacak ve borçlarıyla birlikte Başkanlığa devredilmiş sayılır.

(4) Üçüncü fıkra uyarınca Başkanlığa devredilen sözleşmelerden dolayı ilgili idarelerce taraf olunan davalar, Uludağ Alanı ile ilgili kültür varlıklarını koruma bölge kurulu kararları ve tabiat varlıklarını koruma bölge komisyonu kararlarına karşı açılan davalar ile başlatılmış olan takiplerde Başkanlık kendiliğinden taraf sıfatını kazanır. Bu sözleşmelere ilişkin olarak bu maddenin yürürlüğe girmesinden önce ilgili idarelerce yapılmış iş ve işlemler sebebiyle açılacak dava ve takipler Başkanlığa yöneltilir.

(Bursa Milletvekilleri Efkan Ala ve Hakan Çavuşoğlu ile 43 Milletvekilinin Teklifi)

(5) Uludağ Alanına ilişkin Başkanlığın görev alanını ilgilendiren her türlü arşiv belgesi ilgili kamu kurum ve kuruluşları tarafından bu Kanunun yayımlanmasından itibaren üç ay içerisinde Başkanlığa gönderilir.

(6) Bu Kanunun uygulanmasına dair yönetmelikler, Başkanlığın teşkilatlanmasının tamamlanmasını müteakip en geç bir yıl içinde yürürlüğe konulur.

(7) Uludağ Alanı içerisinde meri tüm planların uygulaması, geçiş dönemi koruma esasları ve kullanma şartları belirlenene kadar devam eder. Geçiş dönemi koruma esasları ve kullanma şartlarının belirlenmesi ile meri planların uygulanması durdurulur. Üst ölçek planların hazırlanması sürecinde uygulanması durdurulmuş olan mevcut planlar Başkanlıkça incelenerek Komisyonun uygun görüşü ile yeniden yürürlüğe konulabilir.

(8) Bu Kanunda öngörülen Uludağ Alan planları, geçiş dönemi koruma esasları ve kullanma şartlarının yürürlüğe girmesini takiben iki yıl içinde Komisyona sunulur.

Yürürlük

MADDE 12- (1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 13- (1) Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.

(Bayındırlık, İmar, Ulaştırma ve Turizm Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

(5) Uludağ Alanına ilişkin Başkanlığın görev alanını ilgilendiren her türlü arşiv belgesi ilgili kamu kurum ve kuruluşları tarafından bu Kanunun yürürlüğe girmesinden itibaren üç ay içinde Başkanlığa gönderilir.

(6) Bu Kanunun uygulanmasına dair yönetmelikler, Başkanlığın teşkilatlanmasının tamamlanmasını müteakip en geç bir yıl içinde yürürlüğe konulur.

(7) Uludağ Alanı içerisinde meri tüm planların uygulaması, geçiş dönemi koruma esasları ve kullanma şartları belirlenene kadar devam eder. Geçiş dönemi koruma esasları ve kullanma şartlarının belirlenmesi ile meri planların uygulanması durdurulur. Üst ölçek planların hazırlanması sürecinde uygulanması durdurulmuş olan mevcut planlar Başkanlıkça incelenerek Komisyonun uygun görüşü ile yeniden yürürlüğe konulabilir.

(8) Bu Kanunda öngörülen Uludağ Alan planları, geçiş dönemi koruma esasları ve kullanma şartlarının yürürlüğe girmesini takiben iki yıl içinde Komisyona sunulur.

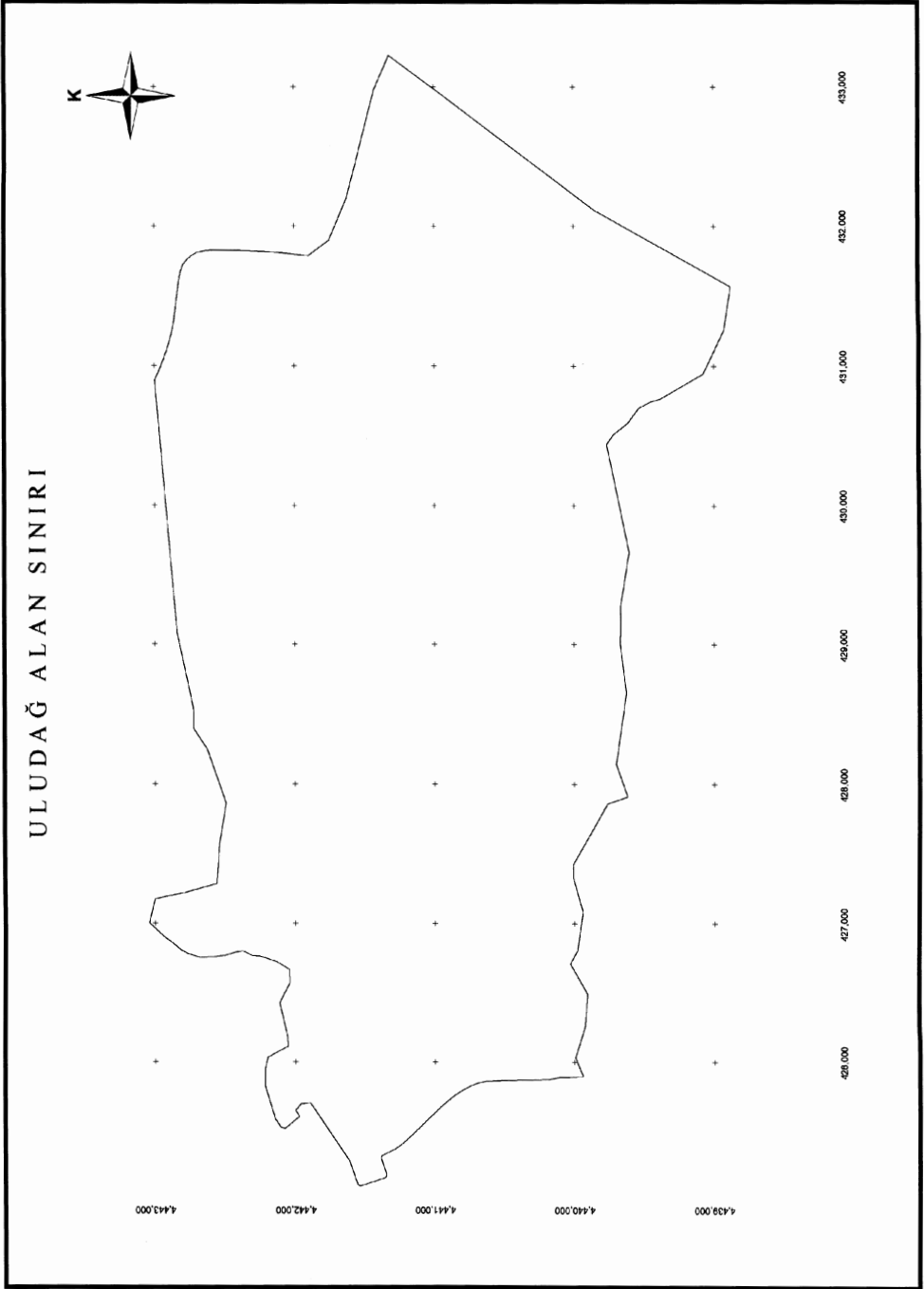
Yürürlük

MADDE 12- (1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 13- (1) Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.

TEKLİF METNİNE EKLİ HARİTA VE KOORDİNAT LİSTESİ

KOORDİNAT LİSTESİ (ED 50, 3 DERECE, 30)		
Nokta No	Y	X
1	427001.261	4443040.931
2	427172.952	4443000.134
3	427218.544	4442790.049
4	427282.950	4442562.021
5	427579.284	4442540.989
6	427863.206	4442494.506
7	428248.856	4442628.948
8	428391.116	4442721.241
9	428392.773	4442722.315
10	428543.928	4442725.016
11	429074.684	4442838.135
12	430891.785	4442995.960
13	430970.359	4442961.250
14	431050.955	4442929.928
15	431133.494	4442901.181
16	431220.012	4442876.996
17	431312.990	4442860.556
18	431504.744	4442837.081
19	431595.494	4442825.478
20	431671.808	4442811.280
21	431720.919	4442790.841
22	431755.132	4442766.386
23	431783.065	4442737.094
24	431806.514	4442696.884
25	431822.406	4442627.824
26	431825.173	4442506.309
27	431820.737	4442356.711
28	431812.911	4442198.563
29	431801.826	4442042.118
30	431784.072	4441899.474
31	431894.934	4441754.064
32	432194.111	4441625.866
33	432392.896	4441575.164
34	432977.580	4441428.531
35	433230.391	4441320.085
36	432112.436	4439848.788

Nokta No	Y	X
37	431565.957	4438878.122
38	431258.552	4438926.371
39	430941.774	4439073.615
40	430764.614	4439380.497
41	430743.431	4439452.095
42	430699.321	4439534.247
43	430590.053	4439616.093
44	430510.026	4439715.189
45	430439.914	4439765.030
46	429663.076	4439605.008
47	429279.928	4439665.600
48	429027.408	4439668.231
49	428994.327	4439668.688
50	428650.950	4439626.167
51	428140.514	4439699.657
52	427910.488	4439618.640
53	427861.311	4439763.181
54	427425.887	4440007.382
55	427326.256	4440006.337
56	427173.144	4439963.638
57	427083.803	4439938.704
58	426805.854	4439976.251
59	426708.109	4440029.278
60	426489.683	4439906.795
61	426250.106	4439925.667
62	426028.794	4439992.295
63	425894.149	4439938.264
64	425888.663	4440037.016
65	425888.235	4440098.953
66	425871.666	4440183.137
67	425866.556	4440296.942
68	425865.007	4440419.505
69	425862.989	4440539.469
70	425855.963	4440642.660
71	425838.494	4440712.867
72	425815.144	4440765.222
73	425788.633	4440811.655
74	425758.246	4440857.658
75	425719.055	4440908.261
76	425664.475	4440968.297
77	425537.534	4441098.952
78	425426.073	4441214.935
79	425396.790	4441250.200

Nokta No	Y	X
80	425378.855	4441275.799
81	425364.972	4441298.229
82	425352.240	4441320.545
83	425339.013	4441345.677
84	425324.363	4441377.525
85	425323.385	4441379.824
86	425320.559	4441382.889
87	425318.246	4441385.096
88	425315.670	4441386.990
89	425312.873	4441388.539
90	425309.902	4441389.719
91	425306.804	4441390.510
92	425303.631	4441390.899
93	425300.434	4441390.881
94	425297.266	4441390.454
95	425294.178	4441389.626
96	425191.305	4441354.874
97	425188.391	4441354.082
98	425185.404	4441353.648
99	425182.385	4441353.576
100	425179.380	4441353.869
101	425176.433	4441354.522
102	425173.585	4441355.525
103	425170.879	4441356.864
104	425168.355	4441358.520
105	425166.048	4441360.468
106	425163.993	4441362.680
107	425162.220	4441365.123
108	425160.754	4441367.762
109	425159.616	4441370.559
110	425104.413	4441534.541
111	425103.978	4441537.529
112	425103.906	4441540.547
113	425104.199	4441543.552
114	425104.852	4441546.500
115	425105.855	4441549.347
116	425107.195	4441552.053
117	425108.850	4441554.578
118	425110.798	4441556.885
119	425113.010	4441558.940
120	425115.453	4441560.713
121	425118.093	4441562.179
122	425284.610	4441618.624

Nokta No	Y	X
123	425703.386	4441898.425
124	425693.970	4441964.683
125	425647.611	4442001.531
126	425603.099	4441974.706
127	425515.233	4442078.847
128	425522.832	4442106.437
129	425585.416	4442145.207
130	425818.469	4442218.384
131	425952.982	4442216.432
132	426030.157	4442197.645
133	426109.783	4442055.113
134	426184.919	4442059.053
135	426427.118	4442114.411
136	426570.048	4442042.145
137	426667.368	4442046.210
138	426723.333	4442136.008
139	426761.363	4442257.872
140	426766.348	4442312.557
141	426799.263	4442376.591
142	426788.334	4442435.282
143	426765.844	4442504.108
144	426757.752	4442583.011
145	426751.502	4442680.100
146	426778.711	4442766.197
147	426805.921	4442818.513
148	426857.078	4442876.275
149	426899.537	4442932.938

KOORDİNAT LİSTESİ (ED 50, 3 DERECE, 30)		
Nokta No	Y	X
1	427001.261	4443040.931
2	427172.952	4443000.134
3	427218.544	4442790.049
4	427282.950	4442562.021
5	427579.284	4442540.989
6	427863.206	4442494.506
7	428248.856	4442628.948
8	428391.116	4442721.241
9	428392.773	4442722.315
10	428543.928	4442725.016
11	429074.684	4442838.135
12	430891.785	4442995.960
13	430970.359	4442961.250
14	431050.955	4442929.928
15	431133.494	4442901.181
16	431220.012	4442876.996
17	431312.990	4442860.556
18	431504.744	4442837.081
19	431595.494	4442825.478
20	431671.808	4442811.280
21	431720.919	4442790.841
22	431755.132	4442766.386
23	431783.065	4442737.094
24	431806.514	4442696.884
25	431822.406	4442627.824
26	431825.173	4442506.309
27	431820.737	4442356.711
28	431812.911	4442198.563
29	431801.826	4442042.118
30	431784.072	4441899.474
31	431894.934	4441754.064
32	432194.111	4441625.866
33	432392.896	4441575.164
34	432977.580	4441428.531
35	433230.391	4441320.085
36	432112.436	4439848.788

Nokta No	Y	X
37	431565.957	4438878.122
38	431258.552	4438926.371
39	430941.774	4439073.615
40	430764.614	4439380.497
41	430743.431	4439452.095
42	430699.321	4439534.247
43	430590.053	4439616.093
44	430510.026	4439715.189
45	430439.914	4439765.030
46	429663.076	4439605.008
47	429279.928	4439665.600
48	429027.408	4439668.231
49	428994.327	4439668.688
50	428650.950	4439626.167
51	428140.514	4439699.657
52	427910.488	4439618.640
53	427861.311	4439763.181
54	427425.887	4440007.382
55	427326.256	4440006.337
56	427173.144	4439963.638
57	427083.803	4439938.704
58	426805.854	4439976.251
59	426708.109	4440029.278
60	426489.683	4439906.795
61	426250.106	4439925.667
62	426028.794	4439992.295
63	425894.149	4439938.264
64	425888.663	4440037.016
65	425888.235	4440098.953
66	425871.666	4440183.137
67	425866.556	4440296.942
68	425865.007	4440419.505
69	425862.989	4440539.469
70	425855.963	4440642.660
71	425838.494	4440712.867
72	425815.144	4440765.222
73	425788.633	4440811.655
74	425758.246	4440857.658
75	425719.055	4440908.261
76	425664.475	4440968.297
77	425537.534	4441098.952
78	425426.073	4441214.935
79	425396.790	4441250.200

Nokta No	Y	X
80	425378.855	4441275.799
81	425364.972	4441298.229
82	425352.240	4441320.545
83	425339.013	4441345.677
84	425324.363	4441377.525
85	425323.385	4441379.824
86	425320.559	4441382.889
87	425318.246	4441385.096
88	425315.670	4441386.990
89	425312.873	4441388.539
90	425309.902	4441389.719
91	425306.804	4441390.510
92	425303.631	4441390.899
93	425300.434	4441390.881
94	425297.266	4441390.454
95	425294.178	4441389.626
96	425191.305	4441354.874
97	425188.391	4441354.082
98	425185.404	4441353.648
99	425182.385	4441353.576
100	425179.380	4441353.869
101	425176.433	4441354.522
102	425173.585	4441355.525
103	425170.879	4441356.864
104	425168.355	4441358.520
105	425166.048	4441360.468
106	425163.993	4441362.680
107	425162.220	4441365.123
108	425160.754	4441367.762
109	425159.616	4441370.559
110	425104.413	4441534.541
111	425103.978	4441537.529
112	425103.906	4441540.547
113	425104.199	4441543.552
114	425104.852	4441546.500
115	425105.855	4441549.347
116	425107.195	4441552.053
117	425108.850	4441554.578
118	425110.798	4441556.885
119	425113.010	4441558.940
120	425115.453	4441560.713
121	425118.093	4441562.179
122	425284.610	4441618.624

Nokta No	Y	X
123	425703.386	4441898.425
124	425693.970	4441964.683
125	425647.611	4442001.531
126	425603.099	4441974.706
127	425515.233	4442078.847
128	425522.832	4442106.437
129	425585.416	4442145.207
130	425818.469	4442218.384
131	425952.982	4442216.432
132	426030.157	4442197.645
133	426109.783	4442055.113
134	426184.919	4442059.053
135	426427.118	4442114.411
136	426570.048	4442042.145
137	426667.368	4442046.210
138	426723.333	4442136.008
139	426761.363	4442257.872
140	426766.348	4442312.557
141	426799.263	4442376.591
142	426788.334	4442435.282
143	426765.844	4442504.108
144	426757.752	4442583.011
145	426751.502	4442680.100
146	426778.711	4442766.197
147	426805.921	4442818.513
148	426857.078	4442876.275
149	426899.537	4442932.938

TBMM Basımevi - 2022